

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

¹ Nubànu pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiníiri cáimiétacanáca. Bàaluité nutànàaca pirí yáara idàbáanéericaté cuyàlutaca nucàlidacaténá pirí macáita Jesús imànínaté, yéewáidáanaté nacái quéechatécáwa.

² Nucàlidacaté piríni nùasu idàbáanéerité cuyàluta irícu càinácaalíté Jesús imànica yèpunícaalítéwa chái èeri irícu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èeri ícha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íbaidéeyéipinaté irí yáamirícubâa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténáwa càinácaalípinaté iwàwacutáaná namànica.

³ Jesús yéetácadénáamitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi ícha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái iicácani. Cuarenta èeri imàacacaté yàacawa yáawawa naicácani náalíacaténátéwa báisiiri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápíná Dios itàacái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴ Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yaté Jesús yàalàaca nía ipíchanaté namusúacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Ímacaté nalí:

—Picùacué Espíritu Santo yàanàaca, yái Núaniri Dios íméricaté íwali ibànùanápínacué piríwani, càitade iyúwa núumáanáciuca pirí. ⁵ Báisíta Juan el Bautista ibautizacaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu

Santo, yáì yàacawéeridéeripínácuéca píawa, ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo íchàini iyú — íimaca yáì Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶ Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemlawni:

—Wáiwacali, ¿siùcatisica piwasàa wía romanonái íicha, wía judíoca, yéewacaténá píata icùaca wàasu cáli néeséeyéi? —náimaca. ⁷ Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué iwàwacutá píalíacawa càiná èeri irìcucaalí Núaniri Dios imànipínácué pírí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanái írini càiná èeri irìcucaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa. ⁸ Quéwa Espíritu Santo iwàlùapínácué piwàwaliculéwa, yáì yéeripínácuéca pichàiniwa chènuníiséericawa, yéewanápinácué píà picàlidaca nuináwaná ìwali, ipíchanácué cáaluca piicáca wenàiwicanái. Càitacué nacái picàlidapíná nuináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená írìcu, Judea yàasu cáli néenibàa nacáíwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yàcalé déecubàanaméeyéica, cháì èeri írìcu —íimaca nalí yáì Jesúsca.

⁹ Idècanáamité càì íimaca, idècunitàacá naicáidaca írì, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicácani. ¹⁰ Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamíisewa chènuniré. Yá pucháiba asianái cabalèenaméeyéi ibàle namàacacaté níawawa apóstolnái iicáca nía. ¹¹ Yá náimaca apóstolnái írì:

—Píacué Galilea yàasu cáli néeséeyéica, ¿cánácué pibàlùà piicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquérica tàacáwa imichàacawa chènuniré pèewísecué, yàanàpiná àniwa acalèe yèewíse càide iyúwa pidéénácué piicácáwa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹² Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli íinatáise, ípidenéechúa Olivos, olivo inàlimanáca. Yá nàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená íicha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judiónái íiwitáise imàacáanà nèepunicawa sábadò irícu nayamáidacatáicawa. ¹³ Nàanàcaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capíi imàdàaná irícu iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Once namanùbaca níái asíanáica iwàluèyécawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo ìirica, Simón nacái, áibaalí ípidenéeri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéénàsàirica. ¹⁴ Abédanamata náiwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha mamáalàacata, náapicha nacái abénaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéénánái nacái.

¹⁵ Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuéseimi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca ìwacáidáyaqueeyécawa néré. Yá íimaca nalí: ¹⁶ “Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànàanáté Dios itàacái, Espíritu Santo inùmaliçuise. Bàaluitécáiná

David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi iináwaná ìwali, yái yèericatéwa náiwitápu níái úwinái ìibèyécáté Jesús presocaténaté namànicani.

¹⁷ Yèepunícáinátéwa wáapicha, yái Judasmica. Iibaidacaté nacái Dios irí wáapicha”, ímaca yái Pedroca. ¹⁸ Sacerdote íiwacanánái iwènìacaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté irí platamica imànìiricaté ìwalíise ìbáyawanáwa. Imulacàacatéwa yái Judas ichéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa ìwallabàawa balánamáí, ìyapicúami imusúacawa íicha canánama. ¹⁹ Néese, Jerusalén ìyacàlená mìnánái yéemiacaalíté Judasmi ìyáaná, yá nàaca ípidená yái cálica Acéldama, íimáanáca nataacái iyú: “Írái yàalu”. ²⁰ Pedro itàaníca nalí àniwa níái yeebáidéyéica Jesús itàacái. Pedro ímaca nalí: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwali cuyàluta Salmos irìcu. David ímacaté:

‘Máisapínaca icapèemica, canácata ìyéeripiná icapèemi irìcu’,

càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa:

‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapiná yáamirìcubàami’,
càité David itànàaca Salmos irìcu”, ímaca yái Pedroca.

²¹ Pedro idécanáamité icàlidaca nalíni Judasmi iináwaná ìwali, yá ímaca nalí àniwa: “Íyéeyéica wèewi níái asíanáica yèepuníiyécátéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá Wáiwacali Jesús ìyaca wáapicha. ²² Yèepuníiyécawa wáapicha

Juan ibautizácatáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétatéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànàanáté tàacáisi íméerica: ‘Aiba wenàiwica àniwa íbaidapiná yáamirìcubàami’,

càita nacái iwàwacutá abéeri íbaidaca Dios irípiná wáapicha Judas yáamirìcubàami icàlidacaténá Jesús iináwaná iwali idéca imichàacawa yéetácáisi ícha”, ímaca yái Pedroca.

²³ Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asianái. Abéeri ípidená José, áibaalí ípidená Barsabás, áibaalí ípidená nacái Justo, máisibaca ípidená. Yá nacái yàacawéerináca ípidená Matías. ²⁴⁻²⁵ Yá macáita nasutáca níawawa Dios ícha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yái yáaliérica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácaalí néená níai pucháiba asianáica piwàwéeri íbaidaca piri iyúwa apóstol Judas yáamirìcubàami, yái Judas íbaidacalémica Judas yúuquéericaté íchawa ibáyawaná ìwalísewa, yàacaténátéwa yùuwichàacatalépinácawa, yái infiernoca”, náimaca nasutáca Dios.

²⁶ Néese, iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná, náucaca náichawa suerte púubanaméeyéi íba, náalíacaténátéwa càirínácaalí néená Dios yeedéericaté íbaidéeripináté Dios irí náapicha níai apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íbaidéeripiná Dios irí náapicha. Yácata doce apóstol yéenáca, yái Matíasca.

2

La venida del Espíritu Santo

¹ Néenialité judiónái namànicaté nàasu cultowa ípidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa abéeri capìi irìcu. ² Yátaté néemìaca manuìri sànasi chènuníiséeri càide iyúwa wéemìaná cachàinìiri cáuli

isàna. Macáita yáawinéeyéicawa capli irìcu néemìaca yái sànasica. ³ Yá naicáca quichái nacáiri ipèrùa manùba càide iyúwa waicáaná quichái. Yá quichái ipèrùa iseríacawa náiwita ìwali náalimáwanama, macáita níái wenàiwicaca. ⁴ Yá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwaliculé canánama, icùacaténá náiwitáise, Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú, yái tàacáisica càmíiritécáwa nadé náalíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵ Néenialíté áibanái judío iyaca néeni Jerusalén iyacàlená irìcu, yàanèyéicaté macái cáli néese. Níái judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáaliacáiri iyú.

⁶ Judíonái yéemíacanaçáita yái sànasi chènuníiséerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capli néré. Néemìaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemìaca itàacáywa. Náináidacawa manuísíwata néemìaca natàacáywa, níái manùbéeyéica judíoca yàanèyéicaté capli néré. ⁷ Yá judíonái nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca watàacái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaníta nía canánama, càicáaníta natàaníca watàacái imanùbaca iyú. ⁸ ¿Càinásica yéewaná náalimá nacàlidacani watàacái iyú? ⁹ Manùba cáli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰ Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, iyéeyéica mawiénita Cirene yàasu

cáli irí, Roma ìyacàlená m̀nanáí nacáí ipáchiyéyíca ìyaca cháí, ¹¹ áibanáí nacáí judíosíwanáí, áibanáí nacáí càmiyéyíca judío iwènúadéyéicaté íiwitáisewa neebáidacaténá Dios itàacáí iyúwa judíosíwanáí, Creta yàasu cáli néeséeyéí nacáí, Arabia yàasu cáli néeséeyéí nacáí. Manùba cáli néeséeyéyíca wía, quéwa macáita wáalimáwanama wéemìaca natàaníca wataacáí iyú nacàlidaca ìwali yáí Dios imànináca cayábéeri íiwitáise cachàiníri iyúwa —náimaca nalíwáaca.

¹² Níái manùbéeyéí wenàiwicaca, càmitaté náalíawa càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàaníca madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéí cáli néeséeyéí yéemiaca itàacáíwa. Nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná càì natàaníca? —náimaca nalíwáaca. ¹³ Abénaméeyéí quéwa naicáanicáita apóstolnái iquíniná meedá. Iná náimaca:

—¡Càméeyéyíca nía meedá! —náimaca naicáaníca.

Discurso de Pedro

¹⁴ Néeseté Pedronáí, níái docéeyéyíca imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéí yèewíise, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéyíca Jesús itàacáí nacàlidacaténá manùbéeyéí wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiníri tàacáisi iyú. Iimaca nalí: “Píacué, nuénánái judíoca, macáitacué pía nacáí Jerusalén ìyacàlená m̀nanáíca, péemiacué cayábani yáí nucàlidéeripínacuéca píriwa. ¹⁵ Piyúunáidacuéca nacàmaca níái wenàiwicaca. ¡Càmíirita! Canácata icàméeri mapisáí yáawanáitacáwa a las nueveta. ¹⁶ Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel

icàlidáanáténi bàaluité, itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicúise nacái. Dios ímacaté:

17 ‘Mawiénicaalí yái èeri imáalàacatáipináwa, yá nubànùapiná Espíritu Santo wenàiwicanái irí canánama, yàacawéeridacaténá nía; íná yéewanápinácué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmalicúise; nubànùapiná tàacáisi ùuculiyéi irí yéenáiwánási nacáiri iyú, béeyéi irí nacái náamacani irìcúisewa.

18 Néenialípiná nubànù Espíritu Santo nùasu wenàiwicanái iwàwaliculéwa, yàacawéeridacaténá nía, asìanái, inanái nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmalicúise.

19 Capìraléeri cáli irìcuwa núasáidapiná naicá wawàsi nacalùadéeripiná naicáca, ínata nacái cáliquéi—irái, quichái, acalèe nacáiri íisaca nacái.

20 Yái èeri ícamaláná catéeripináwa, quéeri nacáiwa naiquéechúapiná quíirawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máini cayábéeri yàanàaca, caiyéininéeri nacái.

21 Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa nuícha nuicáanápiná napualé, nuwasàapiná níawa nùasu yùuwichàacáisi íichawa’,

íimacaté yái Diosca, càité profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise.

22 “Íná péemiácué cayábani yái nucàlidéeripinácuéca piríwa, píacué israelitaca: Píalíacuécawa machacáníiri iyú càinácaalíté iyáaná pèewibàa, yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséerica. Dios idéca yáasáidacuéca piríni, píalíacaténáwa Jesús iwali, abéeri Dios néeséericani, yái Jesúsca. Dios

imàacaté Jesús imànica máiníri cayábanaméeri wawàsi, càmirica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténacué pírí Dios ibànùacani. ²³ Ewitacué píalíacáanítatéwa ìwali Dios néeséericani, càicáanítacué píibàacaténi, pinúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios íináidacatéwa imàacáanápíná áiba wenàiwica iyúudàacuéca píibàaca Jesús presoíri iyú, yéewanápinácué pimàacaca báawanaméeyéi asíanái itàtàacani cruz ìwali. ²⁴ Quéwa Dios iwasàacaté Jesús yéetácáisi íicha, yáté imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha càmicáiná yéetácáisi yáalimá imawènladacani. ²⁵ Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalìcuíse. Jesús íimacaté Dios irí:

‘Nucuèriná Dios, núalíacawa píyáanápíná núapicha càiripináta, píacawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáaliméeri imàacaca nucalíacawa píicha, pía Nucuèriná Diosca.

²⁶ Iná yéewa casímáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casímáiri iyú. Yá máiní manuíca nuínáidapínacawa nuwàwawa píwali,

²⁷ càmicáiná pimàacapíná núa càliculì irìcu. Càmita nacái pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa píasu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

²⁸ Pidéca pimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapínacawa nùyacaalípináta píapicha’, íimacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàacái.

²⁹ “Píacué nuénánáica, macáitacué wáalíacawa wàawirimi rey David yéetácatéwa, yáté nabàliacani. Siúcade macáita wía judíoca wáalíacawa alénácaalí David yáasu càliculìmi iyaca cháí wèewibàa.

³⁰ Profetacaté yái rey Davidmíca, yá yáalíacatéwa nacái Dios imànicaté wawàsi David yáapicha

cáimiétacanéri iyú imàacáanápínaté rey David itaquérinami icùaca israelitanái David yáamirìcubàami. ³¹ David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmalìcuise, càide iyúwa David idéca nacáicaalí iicáca macáita yái ichàbáanápínácawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi íméerica Mesías icáuçàanápínatéwa, yái israelita icuèrinápínaca. David ímacaté nacái Mesías càminápínaté iyamáawa càliculli irìcu, càminápínaté nacái iinámi ibadáwa. ³² Yái Jesúsca, Dios idéca icáuçàidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. ³³ Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios irí, icùacaténá macáita Dios yáapicha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siùca èeri pidécuéca péemìaca, piicáca nacái càinácaalí iyú Espíritu Santo icùaca wenàiwicanái íiwitáise. ³⁴ Wáalíacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànùèripínacaté icùacaténá wía, yácáiná rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapichawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmalìcuise. David ímacaté:

‘Wacuèriná Dios ímacaté Nuíwacali irí: Píawinawa
núapicha nuéwápuwáise picùacaténá
núapicha macáita,

³⁵ idècunitàacá numawèniadaca píicha macái
piùwidenáíwa, ímaca yái Diosca’,
càité David ímaca.

³⁶ “Píacué macái Israel itaquénáinámica,
iwàwacutácué píalíacawa báisíiricani: Yái Jesúsca,
pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaquérica

Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuèrinápináca, wía judíoca”, íimaca yái Pedroca.

³⁷ Néese níái wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemlàcáiná Pedro yàasu tàacáisi, íná máiní achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemlàwa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéenánáica, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. ³⁸ Néese Pedro íimaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná. Pibautizácué nacáiwa Jesucristo ípidená ìwali píasáidacaténácué peebáidaca itàacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. Ibànùapinácué pirí Espíritu Santo icùacaténácué píiwitáise. ³⁹ Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yàaca pirí, péenibe irí nacái,

nalí nacái macáita iyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànùapiná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yàasunáipináwa —íimaca yái Pedroca. ⁴⁰ Càita Pedro icàlidaca nalíni déecuíri iyú, yàalàa nacái nía. Iimaca nalí:

—Píwènúadacué píiwitáisewa ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía náapicha níái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Pedroca.

⁴¹ Inaté níái yeebáidéeyéicaté Pedro yàasu tàacáisi, nabautizácawa. Tres mil namanùbaca níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yaté èrica. ⁴² Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemlàcaténá apóstolnái yéewáidáaná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa.

Nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios íicha, nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³ Néeseté apóstolnái ichùnìaca yàacawa manùbéeyéi cáuláiquéeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàinìiri iyú càníiri wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén ìyacàlená mìnanaí cáaluca nawàwa nàináidacáwacawa canánama. ⁴⁴ Macáita níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. ⁴⁵ Yá nawéndaca nàasuwa càinácaalí nadènièrica nawacùacaténá iwènináami catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶ Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo irìculé nàacaténá Dios irí cayábéeri. Nàwacáidáyaca nacáiwa nacapèe irìculéwa nawacùacaténá nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetácatéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa náapichawáaca casímáiri iyú nawàwalicuísewa. ⁴⁷ Jerusalén ìyacàlená mìnanaí cáimiétaquéri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwàsàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha néenánáicaténá nía, níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

3

Un cojo es sanado

¹ Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càide iyúwa

judío íiwitáise ìyáaná nasutáca níawawa Dios íicha èeri imanùbaca. ² Macái èeri imanùbaca ìyacaté néré abéeri asìali éeruíri yàabàli, quéwa yáta imusúanáta. Eeri imanùbaca áibanái itécani templo inùma nérépiná, yái templo inùma ípidenácatáica Hermosa. Néré isutáca plata wenàiwicanái íicha, níái iwàluèyéicawa templo irìculé. Isutáca náicha plata iwènàcaténá iyáapináwa. ³ Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo irìculépiná, yá isutáca náicha plata. ⁴ Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca irí. Pedro íimaca irí:

—Piicáida walí —íimaca yái Pedroca. ⁵ Yái asìali éeruíri yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapináca irí plata. ⁶ Quéwa Pedro íimaca irí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piríwa yái núaliméerica numànica. Núumaca pirí Jesucristo Nazaret ìyacàlená néeséeri inùmalicúise, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnàcaténá pía, pimichàawa pìpìná —íimaca yái Pedroca.

⁷ Yá Pedro íbàaca asìali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asìalica. Idècunitàacá imichàacawa yái asìalica, yáta cachànica yàabàli. ⁸ Yá ipisìa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìpìnaca. Iwàlùacawa Pedronái yáapicha templo irìculé, ipisìaníca nacái yàacawa, yàaca Dios irí cayábéeri néeninamata. ⁹ Macáita wenàiwica ìyéeyéica templo irìcu naicáca ìpìnáníca. Néemìa nacái itàacái yàaca Dios irí cayábéeri. ¹⁰ Náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí, cáalu nacái náináidacawa nawàwawa ìwali, yái asìali

ichàbàanácawa, náalíacáinátéwa Dios íiwitáise ìyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asìalica, náalíacáiná nacáíwa ìwali yáawináanírìmicawa isutáca náicha plata templo inùma néré ípidenácatáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹ Yái asìali éeruíricaté yàabàlimi, ichùnìèricatéwa, càmita iwàwa nàacawa íicha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abéeri imàdàaná néeni templo iricuíri. Yái imàdàanáca ípidenácaté Pórtico de Salomón. Madécaná wenàiwica nàináidacawa manuísíwata néemiaca Pedronái iináwaná, íná napiacawa néré naicácaténá nía.

¹² Néese Pedro iicácáiná nàwacáidáyacacawa, yá íimaca nalí: “¿Cánásicué máini píináidacawa manuísíwata piicáidaca walí, píacué israelitaca? Picácué píináidawa wadéca wachùnìaca yái asìalica wáiwitáise iyúwa meedáta. ¡Càmírita! Càmita nacái wadé wamàacaca ìpinaca ìwalíise yái wamànínáca culto Dios irí.

¹³ Achúmatàacáwa nucàlidacué píriwani càinácaalí yéewaná ìpinaca. Péemiacué cayába quéechacáwa: Wacuèriná Dios, yái Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái nèericaté icàaluíniná, yácata imàaquéerica Jesús ìyaca cáimiétacanéri iyú náicha canánama, íibaidéerica Dios irípiná. Yái Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacaténáté càmiyéi judío inúacani, níai icuèyéica wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíté iwasàaca Jesús, yá pitàanicatécué báawéeri iyú Jesús ìwali, íná càmitatécué pimàaca Pilato iwasàacani.

¹⁴ Càmitacué pisutá Pilato iwasàanápínáténi, yái Jesús mabáyawanéerica imànírìrica càide iyúwa Dios ichùllianá. Néeseté pisutácuéca Pilato íicha iwasàanápínátécué píri

abéeri inuéricaté wenàiwica. ¹⁵ Càita pinúacatécué yái yèerica wacáuca cà míri imáalàawa. Quéwa Dios imichàidacaténi yéetácáisi ícha. Wíá nacái, wadéca waicáca cáucani, yái Jesúsca. ¹⁶ Siúcade yái asíali piíquéricuéca cháí, píaliéricué nacái piicáca, idéca ichùnìacawa cachàinìcaténáni Jesús ípidená ìwali, lìpìnacaténá, yeebáidacáiná Jesús itàacái. Dios idéca imàacaca wachùnìacani cayába, càide iyúwa piicáanacué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacái.

¹⁷ “Píacué nuénánáica, núallíacuécawa píwali, píiwacanánái nacái pinúacaalítécué Jesús, càmitacué báisíiri iyú píalíacawa cawinácaalí yái pinuéricatécuéca. ¹⁸ Quéwa Dios imàacacatécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalìcuíse ìwali yái yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápináca Dios ibànùerica walí, wíá israelitaca. ¹⁹ Iná, piwènúacuéwa Dios irí àniwa, piwènúadacué nacái píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténacué imàacaca iwàwawa pibáyawaná ícha. Piwènúadacaalícué píiwitáisewa pibáyawaná íchawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínacué pìyaca matuíbanáiri iyú. ²⁰ Piwènúadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinacué Dios ibànùaca pìatalé Jesús, yái Mesíasca. Bàaluité Dios íináidacawa imàacáanápínacué picuèrinápinácani, píacué israelitaca. ²¹ Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùnìacataléta macái wawàsi càide iyúwaté profetanái íimáaná Dios inùmalìcuíse, níái Dios yàasu profetaca íibaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. ²² Càité

profeta Moisés ímaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínacué pirí profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùulianá pimànica. ²³ Macái cawinácaalí càmíiyéica yeebáida iyúwa yái profetaca ichùulianápiná, Dios yùuwichàidapíná níawa càiripínáta’, ímacaté yái Moisésca.

²⁴ “Yá macáita profetanái, yái Samuel, nía nacái profetanái Samuel yáamíisàna nacàlidacaté Mesías yéenáiwana íwalipínaté. ²⁵ Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise íméericaté Dios ibànùanápinacué pìatalé picuèrinápiná. Siùca idéca ibànùacuéca pìataléni càide iyúwaté ímáaná. Dios imànicaté wawàsi cámiétacanéeri iyú wàawirináimi yáapicha imànínápinacué pirí cayábéeri, píacué nataquénáinámica. Siùcade idéca imànicuéca pirí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná. Yácáiná Dios ímacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pitaquénáinámi íwalíise numànipíná cayábéeriwa macái èeri m̀nanái irí’, càité ímaca yái Diosca. ²⁶ Idécanáamité Dios imichàidaca Iiriwa yéetácáisi íicha, yá ibànùaca wía wacàlidacaténacué pirí iináwaná íwali quéechatécáwa, imànicaténacué pirí cayábéeri, píacué israelitaca, yéewanápiná macáitacué piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná íchawa”, ímaca yái Pedroca.

4

Pedro y Juan ante las autoridades

¹ Idècunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenàiwicanái irí, yá sacerdotenái nàanàaca néré, yá nacái úwi íiwacalíná, níái úwi icuèyéica templo, abénaméeyéi saduceo nàanàaca nàapicha

nacái. ² Calúaca nía yácáiná Pedro, Juan nacái néewáidaca wenàiwicanái tàacáisi iyú ímérica Dios idéca yáasáidaca báisíri iyú icáucàidáanápíná yéetéyéimiwa, Dios icáucàidacáinaté Jesús. ³ Yá úwinái náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía presoíyéi ibànàlicu, máinicáiná catáca yàacawa, íná namàacaca nía néré táiyápinama. ⁴ Quéwa manùbéyeyéi néená yéemièyecaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níai yeebáidéyeyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namanùbaca níawami aslanáita. Càmita napatàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái yeebáidéyeyéica Jesús.

⁵ Néese mapisáináami àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéyeyéica wenàiwica templo irícu nàwacáidáyacacawa Jerusalén iyacàlená néré. ⁶ Iyacaté néré náiwacanánái yèewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca néré áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéénánáisiwa macáita. ⁷ Néese nachùullaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuésemi. Yá nasutáca néemiawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué càì pimànica? ¿Cawínacué ichùulla pimànica càiri wawàsi? — náimaca. ⁸ Néese Espíritu Santo icùaca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Piacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái: ⁹ Pidécuéca pisutáca péemiawa wía ìwali yái wamànínáca cayábéeri cáuláiquéeri irí, píalícaténácuéwa càinácaalí

yéewaná asìali ichùnìacawa. ¹⁰ Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náaliacawa. Yáì asìalica ìyéerica cháì macáita wenàiwicanáì yàacuésemi, idéca ichùnìacawa Jesucristo Nazaret ìyacàlená néeséeri ípidená ìwali, Jesús ichùuliacáiná wachùnìacani, yáì Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucàidacaténi. ¹¹ Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca imàacaca máiní cachàiníiri náicha canánama, yáì Jesúsca. Péemìacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàníiyéica íba icapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yáì íbaca máiní iwàwacutácawa capìi irípiná áiba íba íicha canánama. Càita nacáì Dios idéca imàacaca máiníiri cáimiétacanáca náicha canánama yáì Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáaníta canáca iwèni. ¹² Canácata áiba Jesús íicha yáaliméeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, canácáiná áiba Jesús íicha cháì èeri irìcu Dios imàaquéeri iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —ímaca yáì Pedroca.

¹³ Idécanáami náiwacanánáì yéemìaca Pedro, Juan nacáì nacàlidáaná macàaluínínátani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánáì nánáidacawa manuísíwata néemìaca Pedronáì itàaníca cáaliacáiri iyú, níacáiná náiwacanánáì náaliacawa càmítaté Pedronáì yéewáidawa judíonáì yàasu escuela irìcu, íibaidéeyéica meedá nía nacáì. Yá nawàwalica Pedronáì nèepunícatéwa Jesús yáapícha. ¹⁴ Yáì éeruíricaté yàabàlimi nacáì ichùnìèricatéwa

ibàlùacawa néré náapicha, íná judío íiwacanánái càmítaté náalimá natàanica báawéeri iyú Pedronái ìwali. ¹⁵ Néeseté níái ìwacáidáyaquéeyéicawa nachùuliaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achúmáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàanica náapichawáaca Pedronái ìwali. ¹⁶ Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara asíanáica? Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánái náalíacawa nadéca namànica yái càmíirica wenàiwica idé imànica. Iná càmita yéewa wáimaca càmítasa namàni càiri wawàsi. ¹⁷ Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca siùcáise de Jesúsmi iináwaná ìwali, ipíchaná macái wenàiwica nacàlidaca nalíwáaca mamáalàacata aslali iináwaná ìwali, yái éeruíricaté yàabàlimi nachùnièrica — náimaca.

¹⁸ Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenàiwica Jesús ìwali.

¹⁹ Quéwa Pedro, Juan nacái náimaca nalí:

—Wadéca wáináidacawa wamàninápiná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. Néese píalíacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái íicha. ²⁰ Càmita yéewa masànaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, wéemièri nacái —náimaca níái Pedronáica.

²¹ Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàiníiri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápiná Pedronái càmicaalí namàni càide iyúwa nachùulianá nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronái yácáiná macái wenàiwica yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái

asìali ichùnìanácawa. ²² Yáì asìali ichùnìèricatéwa Dios íiwitáise iyú idèniacaté cuarenta camuí ichàbaníse.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Néeseté Pedro, Juan nacái idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronái icàlidaca nalí macáita yáì sacerdote íiwacanánái ímáanacaté, nía nacái judío icuèrinánái béeyéica. ²⁴ Néemìacanáami, yá macáita nasutáca níawawa Dios íicha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wacuèriná Dios, cachàiníiri náicha canánama, píacata yáì imàníricaté capìraléeri cáli, chá nacái èeriquéi, manuíri úni nacái, canánama wawàsi nacái iyéerica. ²⁵ Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca plasu wenàiwica rey David íiwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténáté icàlidaca tàacáisi pinùmaliçuise. David íimacaté:

‘Canápináta meedá càmiyéi israelita namànica ùwicái Dios íipunita. Canápináta meedá israelitanái nàináidacawa namànínapiná ùwicái, càmicáiná nàalimá namawèniadaca nàichawa Dios.

²⁶ Aibanái èeri mìnanaí icuèrinánái, nàiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa namànicaténá ùwicái Wacuèriná Dios íipunita, íipunita nacái yáì Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànuèripináca icùacaténá israelitanái’,

càité íimaca yáì Davidca.

²⁷ “Báisíta macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacái nàwacáidáyacacawa cháì Jerusalén

ìyacàlená irìcu náapicha níái cà míiyéica israelita, israelitanái nacái, nanúacaténá Pìiri Jesús, pìasu wenàiwica mabáyawanéerica, yái Mesíasca pibànuèricaté icùacaténá israelitanái. ²⁸ Càité namànica macáita càide iyúwaté pìináidáanáwa iwàwacutáanápínaté ichàbacawa. ²⁹ Siùcade pía Wacuèriná Diosca, péemìa nataacái yái nabáulianáca nàuwichàidáanápíná wía. Pichàiniada wía, wía pìasu wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacái mamáalàacata, macàaluíninátani nacái yái Jesús iináwanáca. ³⁰ Pimàaca wachùnìaca cáuláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yái cà míirica wenàiwica idé imànica Jesús ípidená ìwali weebáidacáiná yái Pìiri Jesús mabáyawanéerica, íbaidéerica nacái pirípiná”, càì nasutáca níawawa Dios ícha.

³¹ Néeseté idécanáami nasutáca níawawa Dios ícha, yá icusúacawa yái capìica nàwacáidacàaluca, yá Espíritu Santo icùaca náiwitáise macáita. Yá cachàinica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta.

Todas las cosas eran de todos

³² Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níái manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanieri yàasuwa áibanái ícha, áibanái imáapùacaalíte wawàsi. ³³ Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacali Jesús iináwaná ìwali icáucàacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísíwata. ³⁴⁻³⁵ Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacáiná cawinácaalí idènièyèicaté bànacalé yàaluná, capìi nacái, nawéndaca nía, yá natéca

iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacùaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénácaalí namáapuèrica. ³⁶ Càité ìyaca nèewi abéeri levita ípidenéerica José, íbaidéericaté Dios yàasu templo iricu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái ípidená Bernabé. (Yái ípidená Bernabé ímáanáca: “Yái asìali ichàiniadéerica wawàwa” ímáanáca). ³⁷ Yái Bernabé idèniacaté bànacalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

5

El pecado de Ananías y Safira

¹ Quéwa, ìyacaté áiba asìali ípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái ípidenéechúa Safira. Náináidacawa nawéndáanápíná bànacalé yàaluná, yá nawéndacani. ² Yái asìali yeedáca iríwa iwènináami yéená, yá itéca nacái yéená apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacùacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idécasa imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úaliacawa ìwali ùacawéeri yeedáanáca iríwa yéená. ³ Néese Pedro ímaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùullaca píiwitáise pimànicaténá pichìwawa Espíritu Santo irí? Pidéca picàlidaca walí piináwanáwa pitécasa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca piríwa iwènináami yéená yái piwéndéerica piasu cálimicawa. ⁴ Yáara bànacalé yàalunámica piasusíwataté, càmítaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí càì piwàwa. Néese pidécanáamité

piwéndacani, yáté pìasusíwata yái iwènináamica. Càmitaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí càì piwàwatá. ¿Cáná yéewa píináidacawa pimànica yái báawéerica? Càmitaté pimàni pichìwawa abéta wenàiwicanáí iríta, néese pidéca pimànica pichìwawa Dios irí nacái —íimaca yái Pedroca.

⁵ Yéemìacanacáitani, yáta Ananías yéetácawa ibàlùacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manuísíwata. ⁶ Néese abénaméeyéi ùuculiyéi yàanàaca, yá néepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàllawani.

⁷ Máisiba hora idénáami, yá Ananías yàacawétúami ùanàaca uwàlùacawa néré nàwacáidacàalu irìculé. Cà míchúaca yáalíawa yái ichàbáanácawa. ⁸ Néese Pedro isutáca yéemíawa úa:

—Picàlida nulíni, ¿piwéndacaalítécué yáara bànacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —íimaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica —úumaca.

⁹ Néese Pedro íimaca ulí:

—¿Cánácué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalimáidáanápínacué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali ibànuèrica walí? Aca néese níara siùquéeyéica tàacáwa yàaca ibàllaca píacawéerimi. Siùca nacáide natépiná nabàllawa pía —íimaca yái Pedroca.

¹⁰ Yáta uétácawa ubàlùacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlùacawa néré níái ùuculiyéica, yá nàanàaca uchéecami.

Yá natéca nabàliawa úa ùacawéerimi idanìbàawa.
¹¹ Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái,
 macáita nacái áibanái yéemièyéica yái
 ichàbàanácawa, yá cáaluca nía manuísíwata.

Muchos milagros y señales

¹² Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná
 cayábéeri wawàsi wenàiwicanái irí, Dios íiwitáise
 iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdàaná
 irìculé templo irìcuírìca. Yái imàdàanáca
 íipidenácaté Pórtico de Salomón. ¹³ Abénaméeyéi
 cáaluca nèepunícawa apóstolnái yáapicha.
 Aibanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái
 cáimiétaquéeri iyú. ¹⁴ Manùbéeyéi wenàiwica
 neebáidacaté Wáiwacali itàacái, aslanái, inanái
 nacái manùbéeyéi. ¹⁵ Iná nèepunída nàacawa
 cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa. Néese
 náawináidaca cáuláiquéeyéi yàalubáisi ínata,
 nalíadaca nacái nía cusíduma nacáiri ínata. Nacùaca
 Pedro ichàbacawa néenibàa, imàacacatená icáapiwa
 nàwali, càmicaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa
 nàwalíise, yéewacatenáté uláicái ichàbacawa
 náicha. ¹⁶ Manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca
 iyéeyéica mawiénita Jerusalén iyacàlená irí,
 natéca nacái néenánáywa cáuláiquéeyéi, nía nacái
 wenàiwica demonio yùuwichàidéeyéica. Yá macáita
 cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷ Néeseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái
 saduceo yéenaca iyéeyéica yáapicha, calúaca
 naicáca apóstolnái, cayábacáiná wenàiwica
 naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸ Yá
 sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá náucaca nía

presoiyéi ibànaliculé. ¹⁹ Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca yàacùaca presoiyéi ibàna inùma. Yá imusúadaca nía néese. Yá ángel ímaca nalí: ²⁰ “Pìacuéwa templo iriculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica ímérica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha”, ímaca nalí yái ángelca. ²¹ Idécanáami néemiàcani, yá nawàlùacawa templo iriculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàaca templo néré, áiba imàdàaná iriculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níai israelita íiwacanánáica macáita. Yá nachùullaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presoiyéi ibàna iricuise, natécatená nía sacerdotenái yàatalépiná. ²² Uwináita quéwa nàanàaca presoiyéi ibàna néré, yá canáca néeni níai apóstolca. Yá úwinái yèepùaca icàlidaca náiwacanánái iríwani. ²³ Uwinái ímaca nalí:

—Wàanàaca presoiyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níai úwi nacùaca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacùaca waicáwa presoiyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri iricu —náimaca níai úwica.

²⁴ Idécanáami néemiàcani, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níai úwi icuèyéica templo, nía nacái sacerdote íiwacanánáica, càmita náalimá náaliacawa ìwali càinácaalí íimáaná, yá nasutáca néemìawa níawáaca càinácaalísica apóstolnái iyáaná. ²⁵ Néese áiba asìali yàanàaca. Yá ímaca nalí:

—Níara asianáica pibàlièyecatécué presoiyéi ibànalicu, nabàlùacawa áiba imàdàaná iricu, cháii

templo irìcuírìca. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo irìcu —ímaca.

²⁶ Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níái apóstolca. Càmita quéwa inúadáida nía, cáalucáiná úwinái iicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú. ²⁷ Natéca apóstolnáí Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná ímaca apóstolnáí irí:

²⁸ —Wadéca wachùuliacuéca pía machacànita cachàiníri iyú càminápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái ìwali yáara asìalimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén iyacàlená minanáí canánama. Piwàwacué nacái picháawàaca waináwaná ìwali cabáyawanácasa wía ìwalíse yái yéetánácawa, yáara asìalimica —ímaca nalí. ²⁹ Quéwa Pedro, apóstolnáí yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenáí irí:

—Iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùuliacáaníta càminápiná càì wamàni. ³⁰ Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíniná, yái Dios imichàidéericaté Jesús yéetácáisi íicha, yái Jesús pinuéricatécué cruz ìwali. ³¹ Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuèrinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáinámica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íichawa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. ³² Wáalíacawa báisíiricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái iríni, waicácáináni watuí iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Wacàlida ìwali yái waiquéerica. Espíritu Santo

nacái iicácaté macáita yái ichàbàanácátéwa, íná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmálicuise, yái Espíritu Santoca Dios ibànuèrica walí canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca nalí yái Pedroca.

³³ Néese, idécanáami judío íiwacanánái néemàcani, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. ³⁴ Iyacaté quéwa judío íiwacanánái yèewi áiba asìali fariseonái yéená, íipidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Cáimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichùullaca úwinái namusúadaca náichawa níai apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. ³⁵ Néese, Gamaliel íimaca judío íiwacanánái irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénáinámica. Péemlàcué cayába. Cayábacué, pínáidacuéwa cayába ìwali quéechacáwa, yái pínáidéericuéca pimànínapiná nalí, níara asianáica. ³⁶ Pìwàwalicué yáara asìalimica Teudas. Yàacátéwa icàlidaca ìwaliwa máinírìsa cachàinìcani, íná áibanái asianái cuatrocientos namanùbaca nèepunícawa yáapicha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yaté imáalàacawéi wawàsica. ³⁷ Néese àniwa, néenialité watànàacaalíte wáipidenáwa gobierno irí, naputàacáténá wía, iyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacátéwa yáapicha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níai yáapichéeyéimica. ³⁸ Iná nùalàacuéca pía, pimàacacué matuíbanáica níara asianáica apóstolca. Picácué pisàiwica nalí

wawàsi. Wenàiwica íiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwicanái, yásínica imáalàacawa. ³⁹ Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, yá càmítacué píalimá pimáalàidacani. Iná cayábacué nuénánái, ipíchanácué pimànica ùwicái Dios íipunita —ímaca nalí yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánái neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná nía.

⁴⁰ Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawiría nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùulìaca apóstolnái càmínápiná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Néese namàacaca namusúacawa. ⁴¹ Níái apóstolca nèepùacawa judío íiwacanánái íicha. Casímáica nawàwa, nàaca nacái Dios irí cayábéeri, Dios iicácáinaté nía cáimiétaquéeri iyú, imàacáanápinaté nàuwichàacawa Jesús iripiná, neebáidacáiná itàacái.

⁴² Apóstolnái càmítaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ibànuèricaté icùacaténá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo irìcu, wenàiwicanái icapèe irìcu nacái.

6

Se nombra a siete diáconos

¹ Néenialité manùbáwanái nàacawa mamáalàacata níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judiónái itàaníyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténaté judiónái yàasu culto Jerusalén iyacàlená néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inìrimi yéetéyéimicawa íicha, íná canáca nalí nayáapiná. Apóstolnái iwacùacaté

nayáapíná èeri imanùbaca níái imáapuèyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quiríta yàacàsi níái itàaníyéica griego itàacái iyú. Iná níái itàaníyéica griego itàacái iyú natàaníca áibanái judiónái ìwali báawéeri iyú, itàaníyéica hebreo itàacái iyú. ² Néese níái doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái íimaca nalí:

—Càmita cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí wawacùacaténá yàacàsi catúulécanéeyéi irí. ³ Iná píacué wéenánáica, picutácué siete namanùbaca asíanái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwitáise, càmíiyéi áibanái icháawàa ibáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icùaca náiwitáise. Yásí wachùulia nawacùanápiná yàacàsi catúulécanéeyéi irí. ⁴ Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios íicha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná ìwali —náimaca níái apóstolca.

⁵ Yá abédanamata náiwitáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuísíwata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban íiwitáise. Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía iyacàlená mìnalica, abéeri càmíiri israelita quéwa iwènúadéericaté íiwitáisewa Dios irípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judiónái yeebáidáaná. ⁶ Néese natéca níái siete namanùbaca asíanái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacáapiwa sietéeyéi ìwali náasáidacaténá macái wenàiwica

irí náibaidáanápínaté Dios irí, níái sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

⁷ Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí cachàiniwanái mamáalàacata. Yá máini manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén ìyacàlená mìnaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbéeyéi nacái sacerdotenái judíonái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸ Abéeri diácono, ípidenéericaté Esteban, itàaníri cayába Dios íwítáise iyú, ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmíirica wenàiwica idé imànica, Dios íwítáise iyú. ⁹ Nàyacaté Jerusalén ìyacàlená irìcu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría ìyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàaníca Esteban yáapicha, chàinisíiri iyú wenàiwicanái yàacuésemi. Nasutáca néemìlawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáinaté náasáidaca càmítasa báisíiritáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰ Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanicáiná cáaliacáiri iyú, Espíritu Santo íwítáise iyú. ¹¹ Néeseté nàaca áibanái irí plata nacàlidáanápíná nachìwawa néemìlacasa Esteban itàaníca báawéeri iyú profeta Moisés ìwali, Dios ìwali nacái. ¹² Càité báawaca namànica Jerusalén ìyacàlená mìnaná íwítáise, nía nacái Jerusalén íwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napìacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá

natécani nacháawàacaténá iináwaná ìwali, Junta Suprema yàacuésemi, níái judío íiwacanánái béeyéica. ¹³ Needáca áibanái àniwa natàanicaténá nachìwawa Esteban ìwali. Yá náimaca Esteban ìwali:

—Yái asialica itàanica mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo ìwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. ¹⁴ Wadéca wéemìaca icàlidáaná Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerimi imáalàidapínása wàasu templo, iwènúadapínása nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái íicha —náimaca namànica nachìwawa.

¹⁵ Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa ángel inàni icànáaná.

7

Defensa de Esteban

¹ Néeseté, sacerdote íiwacaliná isutáca yéemìawa Esteban asáisí báisícaalíni, yái náimáanáca nacháawàanáca Esteban iináwaná ìwali. ² Néese Esteban íimaca nali: “Píacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemìacué nuli: Wacuèriná Dios icànéeri máini mèlumèluíri iyú, yácata imáaquéericaté yáawawa wàawirimi Abraham iicácani Abraham ìyacaalíté Mesopotamia yàasu cáli ínata, ipíchawáiseté yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená irícu. ³ Dios íimacaté Abraham irí: ‘Pimàaca piasu cáliwa, péenánái nacáíwa. Píawa áiba cálire núasáidéeripiná pirí’, íimacaté yái Diosca. ⁴ Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli íicha, yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená

irìcu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham ínatalépiná yái cáliquéi càicuéca pìyacuéca siùcade. ⁵ Quéwa Dios càmitaté imàaca Abraham idèniaca yái cálica, ibatàa ibàlùacatáipináwa yàabàli iyúwa, càmitaté Dios yàaca cáli Abraham irí. Dios ímacáita Abraham irí yàanápinaté iríni, yéewanápiná Abraham itaquénáinámi idèniaca yái cálica, Abraham yéetácadénáamitéwa, éwitaté méenibecáanítàacáwa yái Abrahamca yáté èrimicaté. ⁶ Dios icàlidacaté Abraham iríni nacái itaquénáinámi nàyáanápinaté iyúwa canéeyéi yàasu cáli áiba cáli ínata. Dios ímacaté nàyáanápinaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapinaté nía, yá nacái yáara cáli néeséeyéica nàuwichàidáanápinaté Abraham itaquénáinámi cuatrocientos camuípinaté. ⁷ Quéwa Dios ímacaté Abraham irí: ‘Nùuwichàidapiná níara ìyéeyéica áiba cáli ínata imàníiyéipináca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinámi. Yá pitaquénáinámi namusúapináwa íicha yáara cálica, yásí nàapiná nucàaluíniná cháí Canaán yàasu cáli’, càité ímaca yái Diosca. ⁸ Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùuliaca Abraham imàníinápiná circuncisión yéenibe aslanái iríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yèeyéica icàaluíniná. Iná idécanáamité Abraham ìiri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisión Isaac irí Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacái Isaac imànicaté circuncisión ìiri iríwa ípidenéericaté Jacob. Jacob imànicaté nacái circuncisión yéenibe aslanái iríwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanùbaca, níacata wàawirináimica, wía doce wamanùbaca Israel

itaquénáinámi yàawiríaca.

⁹ “Wàawirináimica níái Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméerériwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái irí natécaténáni Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéeridacaté José Egipto yàasu cáli néeni.

¹⁰ Yáté Dios iwasàaca José yùuwichàacáisi ícha. Dios imàacaca cáaliacáicani, yái Joséca, íná faraón, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté iicáca José. Yáté faraón imàacaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacái José icùaca faraón icapèè manuíri.

¹¹ “Néeseté máapicái ìyacaté Egipto yàasu cáli imanuíca, cháí wàasu cáli íinata nacái, ípidenácatalécaté Canaán. Yá macái wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacái càmítaté nàanàa nayáapínáwa cháí nàasu cáli íinatawa. ¹² Quéwa Jacob yéemìlacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ibànùacaté néré yéenibewa, níái wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idàbáanáté nàacawa. ¹³ Néeseté nàacawa néré pucháibáanáté yàawiríapíná, yáté José icálidaca iináwanáwa yéenánái íríwa néenásàiricani. Iná yéewa, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáaliacawa nacái José ìwali, cànínacaalí íiwitáaná wenàiwicacani. ¹⁴ Néeseté José ibànùacaté tàacáisi yáaniri Jacob íríwa itéenápináté yáapichawa yéenánáiwa macáita Egipto yàasu cáli nérépináté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca asíanái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. ¹⁵ Càité Jacob yàacawa ìyacaténá Egipto

yàasu cáli ínata. Jacob yéetácawa néré máinícaalíté béericani. Wàawirináimi nacái béeyéicaalíté nía, yá néetáté nacáíwa Egipto yàasu cáli ínata. ¹⁶ Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàllicaténáni càliculli irìcu, yái càliculli Abraham iwènièricaté Hamor yéenibe ícha níái Siquem mìnánáica.

¹⁷ “Mawiénicaalíté néenáiwaná Dios imànicatáipináté càide iyúwaté íimáaná Abraham irí, yáté madécanáca nía, níái Israel itaquénáinámica Egipto yàasu cáli néré. ¹⁸ Néeseté madécaná camuí idécanáamité José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idábaca icùaca Egipto yàasu cáli càmiiricaté yáalíawa José iináwanámi ìwali. ¹⁹ Néese nacuèriná ichìwáidacaté wàawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùullíaca náuca néenibewa quìrasíinái néetácaténátéwa. ²⁰ Yáté èerica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quìrasíica. Moisés isèenái icùacani máisiba quéeri nacapèe irìcuwa. ²¹ Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón ídu yàanàaca yái sùmàica, yá uedácani uiripináwa, yá udàwinàacani càide iyúwa uirisiwa. ²² Càité Moisés yéewáidacawa macái wawàsi ìwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíánácawa. Yá Moisés itàaníca cáalíacáiri iyú, cachàiníiri nacái íiwitáise.

²³ “Néese idécanáamité idènàca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipáchiaca yéenánái yàataléwa, níái israelitaca. ²⁴ Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèedáidéeri israelitasàiri. Yá Moisés yàacawa iyúudàacaténá catúulécaneeri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica. ²⁵ Moisés iyúunáidacáiná yéenánái yáalíacawa Dios

imàacáanápínáté Moisés iwasaàca nía nàuwidenái íchawa, níái Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Càmitaté quéwa càì nàináidacawa, níái israelitaca. ²⁶ Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanái ipéliayaquéeyéiwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánácué pimàni báawéeri piríwáaca?’ íimaca yái Moisésca. ²⁷ Néese yái asíali imàníiricaté báawéeri yéénásàiri iríwa iwesíaca íchawa Moisés. Yá íimaca Moisés irí: ‘Pía càníirita icùa wía! ¿Cáná yéewaná pialàa wáichawáaca wía? ²⁸ ¿Càmita píalimá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto mìnali táquicha!’ íimaca. ²⁹ Néese Moisés yéemíacaalíni, yá ipiacawa Egipto yàasu cáli íicha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés iyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawétúapínáwa. Yá idèniaca yéénibewa pucháiba asíanái.

³⁰ “Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yáté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuíri dúli irí íipidenéeri Sinaí. Yá Moisés iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani quichái yèewíise, maléenéeri àicu yèewíise, yeeméeriwa quichái iyú. ³¹ Yá Moisés icalùadacawa iicáca yái yéénáiwánási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicácaténá cayábani, yá yéemíaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés irí: ³² ‘Núacata yái Dios píawirinái yèerica icàaluíniná. Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, íimacaté yái Diosca. Yá Moisés itatáca icalùniwa. Yá cáaluca iicáidaca néré. ³³ Néese Wacuèriná Dios íimaca irí: ‘Píwatàa píchawa pizapatoníwa píacaténá nucàaluíniná, píbàlùacáináwa nuípunita,

núa mabáyawanéerica. ³⁴ Báisíta nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níái wenàiwica cáininéyéica nuicáca iyéyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémìaca nasàna náicháanica manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàacaténá nía nàuwidenái íichawa. Iná aquialé, nubànùapiná pía Egipto yàasu cáli néré, íimaca yái Diosca.

³⁵ “Ewitaté canácáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíté irí: ‘¡Píá càmírita icùa wía, canáca yéewaná píalàa wáichawáaca wía!’ càì náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápináca iwasèeripinacaté nía nàuwidenái íichawa. Yái Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani maléenéeri àicu yèewíise yeeméericawa quichái iyú, yácata yái Diosca yàacawéeridéericaté Moisés iwasàacaténáté, icùaca nacái níái israelitaca. ³⁶ Yaté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasàacaté wàawirináimi Egipto yàasu cáli íicha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú càmíri idé áiba wenàiwica imànica, iwasàacaténáté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuíri úni néré nacái, manacúali yùucubàa càinàwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuìri cáli íinatabàa cuarenta camuí. ³⁷ Yácata Moisés icàlidéericaté wàawirináimi irí nacái: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapinacué píriwa profeta péenátacuéwa, nuíwitáise nacáirica’, íimacaté yái Moisésca. ³⁸ Yácata Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénáinámi yáapicha ìwacáidáyaquéeyéicawa chuìri cáli néré néemàcaténá Dios itàanica nalí. Moisés itàanicaté Dios yáapicha càiri iicácanáwade iyúwa ángel Sinaí yàasu manuíri dúli ipùatalìculé, yá Moisés icàlidaca

tàacáisi Dios inùmaliçuise wàawirináimi irí. Yácata Moisés nacái yéemièricaté Dios itàacái icàlidéerica càinácaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacáuca càmíiri imáalàawa, yéewacaténa Moisés icàlidaca walíni yái tàacáisica.

³⁹ “Wàawirináimi quéwa càmítaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawàwaté nacái nèepùacawa Egipto yàasu cáli néré. ⁴⁰ Inaté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapicha Sináí yàasu manuúri dúli ipùataliculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: ‘Pimàni walí wàasu cuwáináipiná icuèyéipiná wía, càmícáiná wáalíawa càinácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli íicha’, náimaca. ⁴¹ Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáiwana, nàasu cuwáisàiripináwa. Yá nanúaca napìrawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacaténa cuwáisàiri icàaluíniná. Yá casímáiri iyú namànicaté manuúri fiesta ídolo irípiná, nàacaténa cayábèeri nàasu cuwáisàiri iríwa, yái ídolo namàníricaté nacáapi iyúwa. ⁴² Inaté Dios iwènúadaca íwítáisewa náicha, yá imàacaca nàaca dùlupùta icàaluíniná yéewacaténa nàuwichàacawa nabáyawaná ìwalíisewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ímacaté: ‘Píacué israelitaca, bàaluité càmítacué pía cayába nucàaluíniná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunicawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa càináwàiri:

⁴³ ¡Càmíirita! Núalíacatéwa píacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíniná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáináí yéenáiwana pímaníiyéicatécué

picáapi iyúwa, pimànicaténácué nuícha culto nalípiná. Iná núucapinácué píawa pìasu cáli íichawa, máini déeculé Babilonia ìyacàlená íicha’, íimacaté yái Diosca.

⁴⁴ “Manacúali yùucubàa càinàwàiri, wàawirináimi nadèniacaté Dios yàasu manuíri capìima mabáyawanéeri íimamisíiri, yái nasutácatáipináca Dios íicha. Nacùacaté pucháiba íba sàabadéeyéi capìima írìcu, níai íbaca Dios itànèyeyícaté ìwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuíri capìima íimamisíiri càide iyúwa Dios ichùullianáté Moisés. Yáté Moisés ichùullíaca namànicani càide iyúwa iicáanáté yéenàíwanási nacáiri írìcuise Dios imàaquéricaté Moisés iicáca Sinaí yàasu manuíri dúli ipùataliculé. ⁴⁵ Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu capìima nasènáimi íichawa. Néese wàawirináimi yàanèyeyícaté Josué yáapicha, natéca Dios yàasu capìima aléi wàasu cáli ínatale idécanáamité namawèniadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli íicha. Níara áibanái wenàiwicanái íiwitáanáca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli íicha yàacaténaté nàasu cáli wàawirináimi írì. Wàawirináimi nadèniacaté yái manuíri capìima íimamisíiri àta rey David yàasu èeripináté. ⁴⁶ Néeseté Dios imànica cayábéeri rey David írì, cayábacáiná iicáca David íiwitáise, íná David iwàwacaté imànica wàlisài capìisíwa Dios ìyacatáipiná, yái Dios Jacob itaquénáinámi nèericaté icàaluíná, níai wàawirináimica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté rey David ìiri Salomón imànica Dios yàasu templo. ⁴⁸ Quéwa Dios chènuníséeri càmita ìya templo írìcu wenàiwicanái imànírìca icáapi iyúwa. Càité Dios

yàasu profeta Isaías ímacaté Dios inùmalìcuíse.
Dios ímacaté:

⁴⁹ ‘Núacata yái Dios ìyéerica chènuniré, máiní
nacái achúméri nuícha èeriquéi. Canácata
wenàiwica yáaliméri imànica nucapèe,
nuyamáacatáipináwa,

⁵⁰ núacáiná máiní manuíri náicha macáita yái
wawàsi nudàbéericaté’,
ímacaté yái Diosca”, ímaca nalí yái Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa
níái judío íiwacanánáica: “Píacué quéwa,
mamáalàacatacué càmita piwàwa peebáidaca
Dios itàacái. Càmitacué piwàwa péemìaca
Dios itàacái. Píináidacuécawa piwàwalìcuísewa
càide iyúwa wenàiwica càmíiyéi yáalíawa Dios
ìwali. Píuwidecuéca pimànica Espíritu Santo
càiripináta. Píináidacuécawa càide iyúwa piawirináimi
náináidáanáwa bàaluité.

⁵² Piawirináimicué
namànicaté báawéri macáita Dios yàasu
profetanái irí, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi
Dios inùmalìcuíse. Piawirináimicué nanúacaté
wenàiwica icàlidéeyéicaté tàacáisi íméericaté Jesús
yàanàanápinaté yái mabáyawanéerica. Néese
siúcade idéca yàanàaca yái mabáyawanéerica
Jesucristo, quéwa picháawàacatécué Jesucristo,
yáté pinúacuécani. ⁵³ Péemìacatécué Dios itàacái
ángelnái icàlidéerica wàawirináimi irí, quéwa
càmitacué peebáida yái tàacáisica”, ímaca yái
Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Néeseté idécanáami judío íiwacanánái yéemìaca
Esteban icàlidáaná nalíni, yá máiní calúaca nía. Yá
naamíaca nayéiwa nalúa iyúwa. ⁵⁵ Quéwa Espíritu

Santo icùaca Esteban íiwitáise, yá Esteban iicáidaca chènuniré, yá iicáca Dios ìyacàle irìculé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban iicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶ Yá Esteban íimaca:

—Piicácué nacái núapichani. Nuicá capìraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asìali Dios néeseerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —íimaca yái Estebanca.

⁵⁷ Quéwa judío íiwacanánái nabàllacáita meedá nàuwíwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái íicha. Néemíanicawa quéwanáta cachàiníri iyú. Yá napiaca náibàaca Esteban. ⁵⁸ Yá namusúadacani yàcalé íicha. Néese níái icháawèeyéica Esteban iináwaná ìwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asìali íipidenéeri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹ Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús íicha mamáalàacata, íimaca Jesús irí: “Nuíwacali Jesús, peedácàatéta nucáuca”, íimaca yái Estebanca. ⁶⁰ Néese Esteban yúuwàa ibàlùacawa yùuluù ipùata iyúwa, yá íimaca cachàiníri iyú: “¡Nuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná íicha yái nanúanáca núa!” íimaca yái Estebanca. Idécanáamité càì íimaca, yá yéetácawa Estebanca.

8

Saulo persigue a la iglesia

¹ Yái Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níái inuéyéicaté Esteban. Yáté èerica manùbéeyéi nàuwídeca namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená irìcu. Nadàbaca namànica ùwicái cachàiníri iyú yeebáidéeyéi

íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená íicha Judea yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái càmíiyéi yèepùawa Jerusalén íicha. ² Abénaméeyéi asianái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáaliacáiri iyú natéca nabàliawa Estebanmi. Yá náicháaníca íiwítáise cachàiníiri iyú. ³ Quéwa Saulo iwàwacaté imáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàlùacawa nacapèe irìculé macáita íbàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwataidaca nía nacapèe irìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoíyéi ibànàliculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴ Quéwa áibanái iwàwacutéeyéicaté ipìacawa Jerusalén ìyacàlená íicha, nàacatéwa nacàlaliacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénácaalíté nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁵ Aiba Felipe, abéeri néená níái imusuéyéicatéwa Jerusalén ìyacàlená íicha, yàacawa manuíri Samaria ìyacàlená néré. Yá idàbaca icàlidaca nalí Cristo iináwaná ìwali. ⁶ Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá néemiaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicácáiná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái càmírica wenàiwica idé imànica. ⁷ Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica íicha. Yá demonionái yàacawa yéemíaníiyéiwa wenàiwicanái íicha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná máapinéeyéi iiná, áibanái nacái éeruíyéi yàabàli. ⁸ Iná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata níái Samaria ìyacàlená mìnánáica.

⁹ Quéwa ìyacaté néeni abéeri aslali ípidenéerica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé irìcu, yácáiná camàliquéericani, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria ìyacàlená mìnanáí, ímacáináté ìwaliwa máinírìsa cachàinica íiwitáise. ¹⁰ Quéechatécáwa macáita Samaria ìyacàlená mìnanáí, sùmanáí, béeyéi nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca; “Yácata náiméerica ìwali idènièricasa Dios íiwitáise manuírì”, náimacaté Simón ìwali.

¹¹ Quéechatécáwa néemiaca irí cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacáináté wenàiwica imàlica iyúwa madécaná camuí. ¹² Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, íiméerica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, ínáté nabautizácawa, níái aslanáica, inanái nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. ¹³ Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácawa. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón íináidacáináwa manuísíwata íicáidaca Felipe irí Felipe imànicáiná manuísíwata madécaná wawàsi camíiri wenàiwica idé imànica.

¹⁴ Néeseté apóstolnái iyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, néemiaca naináwaná Samaria ìyacàlená mìnanáica neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, íná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria ìyacàlená néré. ¹⁵ Idécanáami nàanàaca Samaria ìyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànùanápíná Espíritu Santo nawàwalìculé. ¹⁶ Càité apóstolnái isutáca Dios íicha càmicáinácáwa Espíritu Santo yàanàa Samaria ìyacàlená mìnanáí ìwali, ibatàa abéeri ìwalipiná,

càmitàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, náasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷ Néese Pedro, Juan nacái namàacaca nacáapiwa nàwali níái Samaria iyacàlená mìnanáica. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

¹⁸ Simón iicáca càinácaalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàacacaalíte nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái irí nawéndacaténá irí yái Espíritu Santo ichàinica. ¹⁹ Simón ímaca nalí:

—Piacué nacái nulí yái pichàinicawa yéewanápiná nacái numàacacaalí nucáapiwa cawinácaalí ìwali, yásí yàanàaca nàwali yái Espíritu Santoca —ímaca yái Simónca. ²⁰ Yá Pedro ímaca irí:

—¡Pía imaalèeripinácawa yàasu plata yáapichawa!, càmicaalí piwènúada píiwitáisewa báawéeri ícha, piyúunáidacáiná píalimápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini plasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yèerica wenàiwicanái irí mawèníri iyú.

²¹ Canáca yéewaná peedápiná piríwani, càmicáiná cayába píiwitáise Dios iicápiná. ²² Piúca píichawa yái píiwitáisecawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios ícha manuísíwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa píbayawaná ícha, yái píináidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali. ²³ Núalíacáináwa ipisíríca piwàwa lúasi iyú càide iyúwa ipisírí culáli, yá nacái píiwitáise báawéeri idacùaca pía —ímaca yái Pedroca. ²⁴ Yá Simón ímaca nalí:

—Pisutácué Dios ícha nulípiná ipíchaná imàacaca yàanàaca nùwali yái píiméerica nulí ìwali —ímaca.

²⁵ Néese níái apóstolca, nadécanáamité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái,

nadécanáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús iwali áiba yàcalé irìcubàa Samaria yàasu cáli ínatéeyéica ìyaca. Càité nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶ Néeseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel íimaca Felipe irí: “Pìawa sur iwéré àyapu irìcubàa yèericawa Jerusalén ìyacàlená íicha Gaza ìyacàlenámi nérépiná”, íimaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùuculé càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. ²⁷ Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asìali àyapulìcubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàiníiri, gobiernosàiri, íibaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinàsàatúa irí, icùaca ùasu cawèníiri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré yàacatená Dios icàaluíniná. ²⁸ Néeseté yái asìali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro irìcuwa, caballonái iwatàidéerica yèepunícawa yáamiwáisewa. Yáawinéericawa ìyaca yàasu carro irìcuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu.

²⁹ Yá Espíritu Santo íimaca Felipe irí àniwa: “Pìawa yàatalé yái carroca”, íimaca yái Espíritu Santoca.

³⁰ Iná Felipe ipìlacawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemìaca etiopesàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta irìcu. Yá Felipe isutáca yéemìawani:

—¿Péemìasica càinácaalí íimáaná yái piléerica? —
íimaca yái Felipeca. ³¹ Yá etiopesàiri íimaca irí:

—Càmita yéewa nuémìaca cànácaalí ímáaná canácáiná yéewáidéeri núa —ímaca. Yá isutáca Felipe ícha wawàsi iwàlùanápíná yáawinacawa yáapicha carro iriculé Felipe yéewáidacaténáni.
³² Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté ímaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napìrawa ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuésemi níái idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nalí báawéeri iyú, níái imàníiyéica irí báawéeri, càmita nacái icuísá íchawa nía.

³³ Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáaníca iquíniná. Ewita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénáinápiná nanúacáináni”,
 càité itànàaca yái profeta Isaíasca. ³⁴ Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri ímaca Felipe irí:

—Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica ìwali profeta icàlidaca yái tàacáisica. ¿Icàlidasica ìwaliwata, áiba ìwalitasica nacái? —ímaca.

³⁵ Néese Felipe icàlidaca irí yái cayábéeri tàacáisi Jesús ìwali. Quéchatécáwa Felipe icàlidaca iríni cànácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçúise íméerica Jesús yàanàanápínáté yùuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté. ³⁶ Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná ímaca Felipe irí:

—Piicá úni; ¿cayábasica pibautizáca núa? —ímaca.
³⁷ Néese Felipe ímaca irí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalicuísewa —íimaca yái Felipeca. Néese asiáli íimaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca — íimaca.

³⁸ Néese etiopesàiri ichùullaca nayamáidaca carro, yá nalicuacawa úni yáaculé, yá Felipe ibautizácani. ³⁹ Namichàacatéwa úni yáacuíse, yáta Espíritu Santo Wáiwacali ibànuèrica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirínama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèepùà yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casímáica iwàwa manuísíwata. ⁴⁰ Yáta Felipe yàanàaca Azoto iyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná iwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunícawa macái yàcalé irìcubàa iyéeyéica àyapu iwalibàa, yá icàlidaca macái yàcalé irìcuni àta yàanàacatalétaté Cesarea iyacàlená néré.

9

Conversión de Saulo

¹ Quéwa Saulo icutácaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote íiwacaliná yàatalé. ² Saulo isutáca íicha ibànùanápiná tàacáisi Damasco iyacàlená néré, judiónái yéewáidacàalu imanùbaca íiwacanánái irí, namàacacatená Saulo íibàaca yeebáidéeyéi, aslanái, inanái nacái, iyéeyéica Damasco irìcu, itécaténá nía presoíri iyú Jerusalén iyacàlená néré. ³ Idécanáamité Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco iyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulìcubàa, yáta camalási chènuníiséeri

icànacaté Saulo itéese máini mèlumèluíri iyú. ⁴ Yá Saulo yúuwàa iriàcawa cáli ínatalé, yéemìaca tàacáisi. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yái tàacáisica.

⁵ Saulo isutáca yéemìawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yái Sauloca. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yái Jesús. Núacata yái piùwidéerica pimànica. Catúulécanáca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalìcu”, íimaca yái Wáiwacalica. ⁶ Yá Saulo itatácawa icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinástica piwàwa numànica?” íimaca yái Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa pianáwa yàcalé iriculé. Nérénica nacàlidaca píriwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái Wáiwacalica.

⁷ Aibanái Saulo yáapichéeyéica asianáica cáaluca nía báawanama néemìacáiná sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca. ⁸ Néese Saulo imichàacawa cáli íicha. Yá yàacùaca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi ìwali Damasco ìyacàlená iriculépiná. ⁹ Saulo ìyaca Damasco ìyacàlená irìcu máisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmirita iyáa iyáacaléwa, ibatàa únipiná ìira.

¹⁰ Iyaca néré Damasco ìyacàlená mìnali íipidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicàcani yéenáiwánási nacáiri irìcuíse. Yá íimaca Ananías irí: “¡Ananías!” íimaca yái Jesúsca. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yái Ananíasca.

¹¹ Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Pìawa irìcubàa yái àyapuca íipidenéerica Derecha. Piwàlùawa Judas icapèerìculé. Pisutá íichani, pitàanínápiná áiba asìali

yáapicha, Tarso ìyacàlená néeséeri, ípidenéeri Saulo. Siùca isutáca ìyaca yáawawa Dios ícha. ¹² Idéca iicáca áiba asìali yéenáiwánási nacáiri irìcuíse ípidenéeri Ananías, iwàluèricawa imàacaca icáapiwa ìwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, ímaca yái Jesúsca.

¹³ Quéwa Ananías, idécanáami yéemìacani, yá ímaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná ìwali, yáara asìalica. Nadéca nacàlidaca nulíni ìwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacái Jerusalén ìyacàlená néeni. ¹⁴ Sacerdote íiwacanánái nadéca nachùulìaca yàanàanápiná aléi itécaténá macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa pícha”, ímaca yái Ananíasca.

¹⁵ Quéwa Wáiwacali ímaca Ananías irí: “Pìawa matuìbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asìalica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, nalí nacái áiba cáli néeséeyéica, nacuèrinánái irí nacái, israelitanái irí nacái. ¹⁶ Núasáidapíná iríwa nuíwitáisewa càinácaalí iyú iwàwacutápiná yùuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacái”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁷ Néese Ananías yàacawa capìi néré, Saulo ìyacatalé ìyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananías ímaca Saulo irí:

—Nuénásàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéericaté yáawawa piicácani àyapulìcubàa, yáquéi ibànùaca núa pìatalé yéewanápiná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápiná nacái Espíritu Santo icùaca píiwitáise —ímaca yái Ananíasca.

¹⁸ Yáta cubái ímami nacáiri itúacawa Saulo ituírìcuíse, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizácawa. ¹⁹ Néese Saulo iyáaca

iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri náapicha níái yeebáidéyéica Jesús itàacái, iyéeyéica Damasco iyacàlená irìcu.

Saulo predica en Damasco

²⁰ Néeseté Saulo idàbaca yèepunicawa yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàlu irìcu. Icàlidaca nalíni Dios Iiriquéi Jesúsca. ²¹ Macáita yéemièyéica Saulo icàlidáaná, náináidacawa manuísiwata néemlaca yàasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni càì? Yái asàlica yùuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená néeni. Yácata yái yànèericaté aléi nacái itécáténá nía presoíri iyú, yéewanápiná sacerdote íwacanánái yùuwichàidaca nía. ¿Cánásica iwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

²² Quéwa Saulo icàlidaca yàacawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenàiwica náalíacáténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápináca Dios ibànuèripinácaté nalí. Itàánica cáalíacáiri iyú yái Sauloca, íná judíonái Damasco iyacàlená mìnánái càmítaté yéewa namawèniadaca Saulo yàasu tàacáisi. Yá càmíiyéi yáalíawa náiméeripiná irí. Iná masànacáicata nía íicha meedá.

Saulo escapa de los judíos

²³ Néesetécáwa madécaná èeri idénáami, yá judío íwacanánái natàanica náapichawáaca ibàacanéri iyúta quéwa, abédanamacáténá náiwitáise nanúanápinaté Saulo. ²⁴ Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawàwaca nanúacani. Nachùulíaca nàasu wenàiwicawa nacùanápiná yàcalé inùma imanùbaca, èeríapinama, táiyápinama nacái

nanúacaténá Saulo. ²⁵ Iná níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuíchúa mapíiri iriculé. Yá táiyápi nalicùadaca Saulo mapíiri irìcu yéenúlusi ìwali chènuníiséeri ventana iricubàa yàcalé iwáiná íinatáise, yàanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé íicha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

²⁶ Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén ìyacàlená néré, yá iwàwacaté ìwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cáaluca naicácani, càmíicáiná neebáida iwènúadacaté íiwitáisewa báisíiri iyú yeebáidáanáca Jesús itàacái. ²⁷ Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacaténáni apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicácaté Wáiwacali àyapulicubàa, Wáiwacali itàanicaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluíninátani yái tàacáisica Jesús iináwaná ìwali Damasco ìyacàlená irìcu. Iná idécanáamité apóstolnái yéemíaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo. ²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén ìyacàlená irìcu, yèepunícawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiniiri iyúni macàaluínináta Wáiwacali iináwaná ìwali. ²⁹ Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàaníyéica griego itàacái iyú, càmíiyéica yeebáida Jesús ìwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiniiri iyú macàaluínináta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo. ³⁰ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacáináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenásàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea ìyacàlená néré.

Yá nabànùacani Cesarea ícha yàacaténáwa Tarso ìyacàlená nérépiná.

³¹ Ináté yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanuíca, Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeséeyéi nacái, nàyaca matuíbanáiri iyú. Cachàiniwanái náiwitáise Dios ìwali, neebáidaca itàacái tàì íméeri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú. Nàaca Wáiwacali icàaluíniná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadánápináté áibanái íiwitáise Wáiwacali irípiná, íná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái ìyéeyéica Lida ìyacàlená irìcu.

³³ Pedro yàanàaca áiba asìali ípidenéeri Eneas. Irìanírìcáitawa yàalubái ínatawa ocho camuí, máapínacáináni, yái Eneasca. ³⁴ Néese Pedro íimaca irí:

—Eneas, siùcade Jesucristo ichùnìaca píawa. Pimichàawa peedá pìalubáíwa —íimaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa. ³⁵ Macáita Lida ìyacàlená mìnánái, Sarón ìyacàlená mìnánái nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uyacaté inanái Jope ìyacàlená irìcu yeebáidéechúa Jesús itàacái, ípidenéechúa Tabita, (íimáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáica umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúulécánéeyéi wenàiwica. ³⁷ Néeseté,

idècunitàacá Pedro ìyaca Lida ìyacàlená néeni, yá cáuláicaca Dorcas, yá uétácawa. Néese abénaméeyéi inanái nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica ùwali ubàlemi, yá naliadaca úa capíi imàdàaná irìculé ìyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. ³⁸ Yái Jope ìyacàlená ìyaca mawiénita Lida ìyacàlená irí, Pedro ìyacataléca. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náaliacatéwa Pedro ìyaca Lida ìyacàlená irìcu, yá nabànùaca pucháiba asianái yèeyéipiná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aquialé Jope ìyacàlená néré aquialésíwata”, náimaca.

³⁹ Yáté Pedro yàacawa náapicha. Idécanáamité yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmì irìacatalécawa. Madécaná inanái inìrimi yéetèeyéimicatéwa íicha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, íicháaníyéi, náasáidaca nacái Pedro iicá bàlesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, úái Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa. ⁴⁰ Néese Pedro ichùuliacaté macáita namusúacawa capíi imàdàaná irìcuíse. Yá ibàlùacawa yùulùì ipùata iyúwa, yá isutáca Dios íicha. Néese iicáidaca yéetéchúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—¡Tabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta ùacùaca utuíwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹ Pedro íibàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái manìríyémica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa. ⁴² Macáita Jope ìyacàlená mìnánái néemìaca uináwaná, yá madécaná wenàiwica iwènúadaca íiwitáisewa Wáiwacali irípiná. ⁴³ Yá Pedro iyamáacawa Jope ìyacàlená irìcu madécaná èeri. Pedro ìyaca icapèe néeni áiba asìali íipidenéri Simón ichùnièrica pìrái íimamimi

iwéndacaténá nía.

10

Pedro y Cornelio

¹ Aiba asìali càmíiri judío ípidenéri Cornelio òyacaté Cesarea òyacàlená irìcu. Yái Cornelioca, náiwacalìcani níái romanonái yàasu úwinái yéénáca ípidenéri el Italiano. ² Yái Cornelioca yàaca Dios icàaluíniná cáalíacáiri iyú, macáita yéénánái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda iyú iyúudàacaténá judíonái. Isutéeri yáawawa Dios íicha mamáalàacata. ³ Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéénaiwanási nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yàasu ángel iwàlùacawa Cornelio yàatalé. Yá íimaca Cornelio irí: “¡Cornelio!” íimaca yái ángelca. ⁴ Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manuísíwata icalùni iyúwa. Yá íimaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica píripiná?” íimaca yái Cornelioca. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemíaca yái písutáanáca íicha, cayába nacái iicáca yái piyúudàanáca catúlulécanéeyéi wenàiwica. ⁵ Siúcade pibànùa wenàiwica Jope òyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí ípidenéri Pedro. ⁶ Yái Pedroca iyaca áiba asìali icapèe irìcu ípidenéri Simón ichùnìèrica pírái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuúri úni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapíná píriwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái ángelca.

⁷ Idécanáami yàacawa yái ángel itàanírìca yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yàasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íibaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíniná manuísíwata, Cornelio

yáliérica cayábaca íiwitáise imàníinápiná cayábéeri.
⁸ Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericaté irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Jope ìyacàlená nérépiná.

⁹ Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalíté èeri, yá nàyaca mawiénita Jope ìyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe irìcu, yàacawa capìi ipùata sàabadéeri ínatalé, machacànicaalíté èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios ícha. ¹⁰ Máini máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapíná, Pedro iicáca yéenáwanási nacáiri. ¹¹ Yá iicáca capìraléeri cáli yàacùacawa, yá áiba wawàsi iricùacawa chènuníise cáli ínatalépiná, abéeri wawàsi càiri iyúwa manuúri sávana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. ¹² Chái sávana irìcu nàyaca néeni macái cuwèesínái íiwitáaná, pìrái nacái, àpinái nacái, cuìpìranái nacái, macái íiwitáaná ìyèeyéica chái èeri irìcu. ¹³ Néese Pedro yéemìaca tàacáisi chènuníise. Yá tàacáisi íimaca: “Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía”, íimaca. ¹⁴ Néese Pedro íimaca: “Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níai casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùullacáináaté wía judíoca pinùmalicúise ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yái Pedroca. ¹⁵ Néese tàacáisi íimaca irí àniwa: “Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, picá píima ìwali casacàacani”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁶ Máisiba yàawiríaté Pedro iicáca sávana nacáiri iricùacawa, yéemì nacái tàacáisi. Néese sávana yèepùà imichàacawa chènuniré àniwa. ¹⁷ Pedro íináidacawa manuúíwata iwàwallcúisewa càinácaalí íimáaná yái yéenáwanási nacáirica, máinicáiná

càulenáca íichani. Idècunitàacá íínáidacawa ìwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicanáí nàanàaca capli inùma néré. Nèepunícawa nasutáca néemlawa alénácaalí Simón icapèe ìya. ¹⁸ Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemlawa asásí ìyacaalí néeni áiba asìali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro.

¹⁹ Idècunitàacá Pedro íínáidacawa mamáalàacata ìwali yái yéenáiwanási nacáirica, yá Espíritu Santo íimaca irí: “Píicá, máisiba asianáica níara icutá pía. ²⁰ Pimichàawa, piawa nàatalé pèepuníináwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía piatalé”, íimaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécáiná profeta Moisés ichùulíacaté judíonái càminápiná nèepuníwa càmiyéi judío yáapicha, íná Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa. ²¹ Néese Pedro yàacawa nàatalé, yá íimaca nalí:

—Núaquéi picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica píripiná? —íimaca yái Pedroca.

²² Náimaca irí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacaliná, ìyéerica machacàníri iyú Dios íicá, yèeri nacái Dios icàaluíniná. Macái judíonái naicáca cáimiétaquéri iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùulíacaté Cornelio ibànùanápiná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá piacawa icapèe néré yéewanápiná Cornelio yéemlaca yái picàlidéeripináca irí —náimaca.

²³ Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá.

Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope ìyacàlená m̀nanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacáí nàacawa náapicha.

²⁴ Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea ìyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio imáidaca néré yéenanáíwa, yàacawéeyéiná nacáíwa cáininéeyéica Cornelio iicáca. ²⁵ Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa ípunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíniná.

²⁶ Quéwa Pedro imichàidacani. Yá ímaca irí:

—Pimichàa pibàlùacawa. Asìalicata nacáí núaquéi càide iyúwa pía —ímaca yáí Pedroca.

²⁷ Idècunitàacá Pedro itàaníca yáapicha, yá iwàlùacawa iicáca madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéiwa néré, càmiyéi judío. ²⁸ Néese Pedro ímaca nalí:

—Píalíacuécawa judío íiwitáise càmita ibatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué càmiyéica judío, ibatàa wawàlùanápínátawa picapèe irìculé, càmitasa cayába càì wamàni. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càmlínápiná quirínama casacàaca nuicáca áibanáí, càmita nacáí nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios irípiná nía. ²⁹ Iná namáidacaalíte núa, yá nùanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Iná siùcade nuwàwa núalíacawa càiná ìwalícaalícué pimáida núa —ímaca yáí Pedroca. ³⁰ Yá Cornelio ímaca irí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chátatáicaté èeri càide iyúwa siùcade, nùyacaté cháí nucapèe irìcuwa, imàaquéeri íchawa iyáacaléwa, isutéeri yáawawa Dios íicha táicalénama. Yáté áiba asìali mèlumèluíri

ibàle imàacaca yáawawa nuicácani. ³¹ Íimaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemìaca yái pisutáanáca íicha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudàanáca catúulécanéeyéi wenàiwica. ³² Pibànùa wenàiwica Jope ìyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asìali íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro. Yái Pedro ìyaca áiba Simón icapèe irìcu, yáara ichùnièrica pìrái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuíri úni idùlepi’, càì íimaca nulí. ³³ Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pidéca pimànica nulí cayábéeri pìanàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháì Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemìaca macáita tàacáisi Wacuèriná Dios ichùulièrica picàlidáanápíná walíni —íimaca yái Cornelioca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá íimaca nalí:

—Siùcade núalíacawa báisíiri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ³⁵ Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macái wenàiwica íiwitáaná yèyèica icàaluíniná, imàníiyéica nacái cayábéeri. ³⁶ Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel itaquénáinámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacáisica íiméerica Jesucristo imàacáanápíná wàyaca Dios yáapicha matuíbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macái wenàiwicanái Iiwacali. ³⁷ Píalíacuécawa cayába càinácaalítè ìya judiónái yàasu cáli imanuíca. Quéechatécáwa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanái íibautizácawa, náasáidacaténá

nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Néseté Jesús idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli ínata. ³⁸ Píaliacué nacáíwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íiwitáise manuísíwata, ichàiniadacaténáni nacáí, yái Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica. Píaliacué nacáíwa Jesús yèepunicaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanái irí, ichùnìacaté nacáí macáita wenàiwica Satanás yùuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacáináni. ³⁹ Wadéca waicáca macáita yái Jesús imàníricaté Judea yàasu cáli ínata, Jerusalén ìyacàlená irìcu nacáí. Néese natàtàacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰ Néseté máisiba èeri irìcu idécanáamité nanúacani, yá Dios icáucaìdacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáalíacaténáwa cáucani. ⁴¹ Jesús càmitaté imàaca yáawawa macáí wenàiwica iicácani. Néseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios ínáiidéeyéicatéwa ìwali bàaluité imàacáanápínaté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacáí wayáacaté wayáacaléwa yáapicha idécanáamité imichàacawa yéetácáisi íicha. ⁴² Néseté Jesús ichùuliacaté wacàlidáanápíná israelitanái iríni, yái tàacáisi íiméerica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápíná báawéeyéi iináwaná ìwali, cáuyéica, yéetéeyéimiwa nacáí, yùuwichàidacaténá níawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípináwa. ⁴³ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca aléi èeri iriculé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté iináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacáí Dios imàacáanápínaté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha, Jesús yéetácáinatéwa nabáyawaná ìwalíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacáí —ímaca yái

Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴ Néeseté idècunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo iricùacawa nàwali icùacaténá náiwitáise macáita níái yéemièyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yái tàacáisica. ⁴⁵ Níái judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, nánáidacawa manuísíwata naicáidaca càmiyéi judío irí Dios yàacáinaté Espíritu Santo càmiyéi judío irí nacái. ⁴⁶ Judíonái yéemíaca nacái càmiyéi judío itàaníca áiba tàacáisi iyú, càmiíri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. ⁴⁷ Néese Pedro íimaca:

—Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo nàwali yàacawéeridacaténá níái càmiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espíritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisaníaca náicha nabautizáanáwa —íimaca yái Pedroca.

⁴⁸ Yá Pedro ichùuliaca yáapichéeyéiwa ibautizáca níái càmiyéica judío Jesucristo íipidená ìwali náasáidacaténá neebáidaca Jesús itàacái. Néese níái càmiyéica judío nasutáca Pedro íicha iyamáanápínáwa náapicha máisibáwanái èeri.

11

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

¹ Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéicaté Judea yàasu cáli íinata néemíaca càmiyéi judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judíonái yeebáidáanáaté.

² Quéwa idécanáamité Pedro yèepùacawa Jerusalén

iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imànínáca càmiyéi judío yáapícha. ³ Náimaca Pedro irí:

—¿Cánaté pìà pipáchiaca nàatalé níara càmiyéica judío? ¿Cána piyáa piyáacaléwa náapícha? — náimaca. ⁴ Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yái idàbáanacaté ichàbacawa. Yá ìimaca nalí:

⁵ —Nùyacaté Jope iyacàlená irìcu. Idècunitàacá nusutáca núawawa Dios ícha, yá nuicácaté yéenáiwánási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuíri sábona iricùacawa chènuníise, idacùacanéri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé. ⁶ Nuicáidacaté cayába irí nuicácatená càinácaalí wawàsi ìya sábona irìcu, yá nuicáca macái pìrái íiwitáaná, cuwéesináí nacái, àapínáí nacái, cuipìranáí nacái, macái íiwitáaná ìyèeyéica cháí èeri irìcu. ⁷ Yáté nuémíaca tàacáisi. Ìimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía’, ìimaca nulí. ⁸ Quéwa núumacaté irí: ‘Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùulìacáináté wía judíoca pinùmalìcuíse ipíchaná wayáaca nía’, càí núumaca. ⁹ Néese yái tàacáisi chènuníiséerica ìimacaté nulí àniwa. Ìimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá píima ìwali casacàacani’, ìimaca. ¹⁰ Másiba yàawiría nuicácaté sábona nacáiri iricùacawa, nuémíaca nacái tàacáisi. Yáté macáita yèepùà imichàacawa chènuniré àniwa. ¹¹ Yáta másiba aslanáí Cesarea iyacàlená néeseeyéi nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía nacutáanápíná núa. ¹² Yáté Espíritu Santo ichùulìaca nùacawa náapícha, ipíchaná

achúmaca nuínáidaçawa nuwàwawa ìwali. Níái seis namanùbaca wéénánái nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asìali icapèe irìculé. ¹³ Yái asìalica icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe irìcu. Yá ángel ímacaté irí: ‘Pibànùa wenàiwica Jope ìyacàlená nérépiná namáidacaténá néese Simón ìpidenéeri nacái Pedro. ¹⁴ Yái Pedroca icàlidapiná piríwani càinácaalí iyú píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, píá nacái, péénánái nacái’, ímacaté yái ángelca. ¹⁵ Néeseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanaté wàwali bàaluité. ¹⁶ Néeseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Ímacaté: ‘Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píá, ibautizácaténacué píiwitáise Espíritu Santo íchàini iyú’, ímaca yái Wáiwacalica. ¹⁷ Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo càmiyéi judío irí càide iyúwaté yàanaté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáywa, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios ìpunita, canáca yéewaná wamáisanàaca náichani, yái Espíritu Santoca —ímaca yái Pedroca.

¹⁸ Néese níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìyéeyéica Jerusalén ìyacàlená irìcu, nadécanáami néemìaca yái tàacáisica, yá càmita quirínama natàaníca báawéeri iyú Pedro ìwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—¡Dios idéca ibatàaca càmiyéi judío nawènúadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténá nacái

nadèniaca nacáucawa càmfiri imáalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

¹⁹ Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicái yeebáidéeyéi ípunita canánama. Iná napìacatéwa áibalépiná. Abénaméeyéi yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Aibanái yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépiná. Aibanái yàacatéwa Antioquía iyacàlená nérépiná. Nacàlidacaté Jesucristo iináwaná iwali abéta judiónái irí. Càmita nacàlida càmfíyéi judío iríni. ²⁰ Aibanáita yeebáidéeyéi Jesús itàacái Chipre yàasu iwàwata néeséeyéi, Cirene iyacàlená mìnánái nacái áibanái, nàanàacaté Antioquía iyacàlená irìculé. Nadàbacaté nacàlidacani càmfíyéi judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacalìceni. ²¹ Wáiwacalì íiwitáise cachàiníiri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéi wenàiwica namàacaca nàichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacalì itàacái.

²² Néese, níái yeebáidéeyéica Jesús, Jerusalén iyacàlená néeníyéica néemìaca Antioquía iyacàlená mìnánái iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténáwa Antioquía iyacàlená nérépiná. ²³ Bernabé yàanàacaté néré, yá yáalíacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casímáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàinínápiná náiwitáise neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacalì itàacái tàì íméri iyú. ²⁴ Cayábéericáiná íiwitáise yái asìalica, yái Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íiwitáise.

Yeebáida Dios itàacái manuísíwata tàì íméri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi àniwa néemiaca Bernabé icàlidáaná nalíni, yá nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Wáiwacali itàacái.

²⁵ Néeseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená iriculé icutácaténá Saulo. Idécanáamité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquía iyacàlená néré. ²⁶ Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi ípidenápiná cristianonái, ímáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái ímáanáca.

²⁷ Néenialíté abénaméeyéi profeta itàaníyéica Dios inùmaliçuise nàacatéwa Jerusalén iyacàlená ícha, yá nàanàaca Antioquía iyacàlená néré.

²⁸ Abéeri néená, ípidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íiwitáise icàlidacaténá nalí tàacáisi Dios inùmaliçuise. Yá icàlidaca nalíni iyáanápináté máapicái cachàiníiri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa néesetécawa idècunitàacá emperador romanosàiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca. ²⁹ Iná Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái náináidacatéwa nabànùanápináté plata iyúwa ofrenda nayúudàacaténá áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli ínata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata náalimáaná namàacaca ofrenda.

³⁰ Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani iyúwa ofrenda náapicha níái Bernabé, Saulo nacái natécaténáni ancianonái irí icuèyéica wenàiwica

yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli íinata, nayúúdàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

12

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

¹ Néenialíté rey Herodes idàbaca yùuwideca imànica abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén ìyacàlená néeníiyéica iyaca. Herodes idàbacaté yùuwichàidaca nía. ² Herodes ichùuliaca úwinái iwichùaca Santiago íicha íiwita, yéetácáténátéwa, yámi Juan ibèerimica. ³ Néese, yái Herodesca, yáalíacawa casímáica judío íiwacanánái ìwali yái yéetáanácawéi Santiagomica, íná ichùuliaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judiónái yàasu culto Pascua yaali nayáacaalíté pan camíiri idènià levadura. ⁴ Idécanáamité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùuliaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalicu. Ichùuliaca nacùacani, níái úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca, Herodes iwàwacaté ichàbáidaca Pedro judiónái irí nanúanápináni Pascua yàasuná culto idénáami. ⁵ Càité Pedro ìyaca presoíyéi ibànalicu. Nacùaca cayábani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios íicha Pedro irípiná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶ Yáta catáca mapisáipináta Herodes ichàbáidapínaté Pedro judiónái irí, nanúanápináni, yá Pedro iimáca ìyaca bamuchúamibàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú. Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi

ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàlùacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuniáda presoíyéi ibàna irìculé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlài ìwali icawàidacani. Yá ìimaca Pedro irí: “¡Caquialéta, pimichàawa!” ìimaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi ícha. ⁸Yá ángel ìimaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatonì nacáíwa”, ìimaca yái ángelca. Idécanáami Pedro imànica càide iyúwaté ángel ìimáná irí, yá ángel ìimaca irí àniwa: “Peedá pìasu ruana nacáiriwa, piúca pìwallisewani. Pìawa núamiwáise”, ìimaca irí yái ángelca.

⁹Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáalíawa asáisí báisícaalíni, ángel imusúadánacani presoíyéi ibàna irìcuíse. Pedro iyúunáidaca yéenáíwanási nacáiri càì iicáca meedá. ¹⁰Nachàbacatéwa idàbáanéeyéi úwi ícha, néese nachàbacawa áibanái ícha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yái manuírì inùma yáawami hierroírìta, namusúacatáipinácawa carretera irìculé yàcalérìcu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawàsítawa meedá. Yá namusúacawa ícha. Nèepunícanáamiwa abéeri carretera irìcubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹Néese átata Pedro yáalíacawa imusúacatéwa náicha. Yá ìimaca iríwa: “Siúcade núalíacawa báisírì iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes ícha, náicha nacái níara judíoca iwàwéeyéica inúaca núa”, ìimaca iríwa yái Pedroca.

¹²Idécanáami ìináidacawa ìwali macáita ìyáaná, néese yàacatéwa María icapèè néré,

úái Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí ípidená Marcos. Quéchatécáwa madécaná wenàiwica ìwacáidáyacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios ícha. ¹³ Pedro inúacaté bàacháwáiséerica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu ípidenéechúa Rode umusúacawa capli ícha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémìacaténá néré cawinácaalí càì isàna néese. ¹⁴ Ualíaca uémìaca Pedro itàacái, quéwa càmita ùacùà irí iwáiná inùma, máinicáiná casímáica úa íná upìacawa capli irìculé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùanáwa bàacháwáiséeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵ Yá náimaca ulí:

—¡Máiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícàtani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara càì péemìaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténi.

¹⁶ Idècunitàacá natàaníca capli irìcu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiséeri iwáiná inùma. Néese nàacùaca bàacháwáiséeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàluèricawa néeni. Yá náináidaca manuísíwata naicáidaca irí. ¹⁷ Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masànacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni càinácaalíte iyú Wáiwacali imusúadacani presoíyéi ibàna irìcuíse. Yá ímaca nacái nalí:

—Picàlidacué Santiago iríni, yái Wáiwacali iméeréerica. Picàlidacué nacái nalíni, níara yáapichéeyéica yeebáidéeyéica Jesús itàacái —ímaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸ Néeseté mapisáita àniwa, cáanáica úwinái napìanícawa presoíyéi ibàna irìcubàa nacutáca Pedro, néemíaníca nacáíwa nalíwáaca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanàaca Pedro. ¹⁹ Herodes

ichùuliacaté nacutácani, quéwa càmita náalimá nàanàacani. Iná Herodes isutáca yéemìawa naináwaná, níái úwi icuèyéicaté Pedro presoíyèi ibàna irìcu. Yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cáli ícha ìyacaténá Cesarea ìyacàlená irìcu.

La muerte de Herodes

²⁰ Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro ìyacàlená mìnanáica, Sidón ìyacàlená mìnanáí nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnanáica natàaníca náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanícáténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacáténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiníiri cachàini, nawàwacáináté Blasto itàaníca nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuíbanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèniacáténáté yàacàsi áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. ²¹ Herodes imàacaca nalí abé èeri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca èeri yàanàaca, yá Herodes ìwalica ibàle cawèníriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníiri ínatawa. ²² Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemièyéica Herodes iri nadàbaca càì namáidáidaca: “¡Yái icàlidéerica walíni càníirita asíali, néese abéeri chènuníiséericani!” càì namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. ²³ Yáta Wáiwacali yàasu ángel ibànùaca uláicái Herodes ìwali, càmicáiná Herodes yàa Dios icàaluíniná, néese imàacacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri,

Dioscáinásatáni, yái Herodesca, náimaca. Néseté Herodes yéetácawa cáiwíiri iyú, enìsi nacáiyéi iyáacáiná iyapicúa irìcuíse ipíchawáiseté yéetácawa.

²⁴ Quéwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéeyéi neebáidacani macái yàcalé.

²⁵ Idécanáamité Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená íicha. Yá natéca náapichawa Juan, ípidenéri nacái Marcos.

13

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

¹ Madécaná Antioquía ìyacàlená mìnaná neebáidacaté Jesús itàacái. Abenaméeyéi profeta, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica nàyacaté yeebáidéeyéi yèewi. Càica náipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí ípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néeséeri; Manaén nacái, idàwinèericatéwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ² Aiba èeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yáté Espíritu Santo ímacaté nalí: “Peedácué pèewísewa nulípiná níái Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, ímaca yái Espíritu Santoca.

³ Néese nasutáca Dios íicha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacápiwa nàwali,

níái Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacáténáté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴ Néeseté namànica càide iyúwa Espíritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia iyacàlená néré, mawiéñiri iyaca manuíri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave irìculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata ínatalé ípidenácatalé Chipre. ⁵ Idécanáamité nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina iyacàlená irìculé. Yá nadàbaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judiónái yéewáidacàalu irìcu. Juan Marcos yàacawa náapicha nacái iyúudàacáténá nía.

⁶ Yá nàacawa iwàwata imanuíca macáita yàcalé imanùbaca iyéerica iwàwata ínata. Yá nàanàacaté Pafos iyacàlená néré. Nàanàaca judíosàiri ípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéeri. Itàaníca ichìwawa. Íimaca ìwaliwa itàanícasa Dios inùmàlicúseta, quéwa ichìwa meedá. ⁷ Yái camàliquéeri iyaca gobernador yáapicha, yái gobernador ípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáalíacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáinaté yéemíaca Dios itàacái. ⁸ Quéwa yái camàliquéerica, ípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yùuwidaca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènúadaca gobernador íiwitáise ipíchaná yeebáidaca Dios itàacái. ⁹ Néese Saulo, ípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri íiwitáise, yá iicáidaca machacàníiri iyú Elimas irí. ¹⁰ Yá íimaca irí:

—Pía cachìwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri íiwitáise, pía, nàuwideca canánama cayábéeyéi íiwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida piwènúadaca Dios itàacái pichìwa iyúwa? ¹¹ Iná siùcade Dios yùuwichàidapiná píawa. Matuípináca píawa maléena èerita. Càmita píalimá piicáca èeri ícamaláwa —íimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas iicáca. Yá icutáca wenàiwica itecaténáni icáapi iwali, càmicáiná yáalimá iicáca ituí iyúwa. ¹² Yá idécanáami gobernador iicáca càinácaalí iyáaná, yá yeebáidaca, íináidacáináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini iwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³ Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos íidalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuíri úni yáacubàa Perge íidalutalená néré, iyéerica Panflia yàasu cáli íinata. Quéwa Juan Marcos yèepùacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ¹⁴ Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbacatéwa Perge iyacàlená íicha, nàacawa machacànita Antioquía iyacàlená iriculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli íinata. Yá nawàlùacatéwa judiónái yéewáidacàalu iriculé, sábadu, judiónái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái náawinacawa néré néemiàcaténá naléeca Dios itàacái. ¹⁵ Néese judiónái yéewáidacàalu íiwacanánái naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá náimaca Pablonái irí:

—Wéenánái, pidènlasicué tàacáisi píalèeripinácué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablonái irí.

16 Néese Pablo imichàa ibàlùacawa, yá yúucaca nali icápiwa masànáanápíná nía. Yá ímaca nali: “Péemiacué, píacué israelitaca, píacué nacái camíyéica judío, yèeyéica Dios icàaluíná. 17 Yái Dios icuèrica Israel itaquénáinami yeedácaté wàawirináimi yàasunáipínáwa. Dios imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli ínata, camíirica nàasu cáli. Néeseté Dios iwasàaca nía ichàini iyúwa ícha yáara cálica. 18 Ewitaté nawènúadacáaníta náiwitáisewa Dios ícha, càicáaníta icúacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá nèepunicawa chùiri manacúali yùucubàa càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. 19 Néeseté Dios imáalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica íiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli ínata yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi irí. 20 Càité Dios imànica wàawirináimi irí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nali náiwacanánáipíná nacúacaténáté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. 21 Néeseté wàawirináimi nasutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápínáté nali abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nali rey icuèripinacaté nía cuarenta camuí. Yái idábáanéeri reyca ípidenacaté Saúl, yái Cis ìirica, Benjamín itaquérinami. 22 Néeseté Dios càmita quirínama ibatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yáamirìcubàami. Dios ímacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí ìirica, cayába nuicáca íiwitáise. Núalíacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná’, càì ímaca yái Diosca. 23 Yái rey Davidca idènìaca itaquérinamiwa, ípidenéeri

Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwasàacaténa Israel itaquénáinami Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. ²⁴ Ipíchawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénáinami irí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténa nawènúadacaté náiwitáisewa báawéeri ícha. ²⁵ Néese mawiénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápínátéwa, yá íimaca: ‘Núa càníri Mesías, icuèripíná israelitanái càide iyúwacué pínáidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàapíná núamirìcubàawa máiníri cachàinica nuícha. Nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càníri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani’, íimacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶ “Píacué nuénánáica, Abraham itaquénáinami, píacué nacái càníiyéica judío yèeyéica Dios icàaluíniná, Dios idéca ibànùacuéca pirí yái tàacáisica píaliacaténaacuéwa Jesús iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁷ Siùcade nucàlidacué piríni. Níara Jerusalén ìyacàlená mìnánáica, nía nacái náiwacanánáica, càmitaté náalíawa cawinácaalíni yái Jesúsca. Siùcade mamáalàacata càmita náalía néemiaca càinácaalí ímáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu irìcuwa sábadò imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùuliacaalíté úwinái inúaca Jesús, yáté judiónái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸ Ewitaté càmicáaníta nàanàa Jesús ìwali ibáyawaná nanuèripíná ìwalíiseni, càicáaníta nasutáca Pilato gobernador ícha wawàsi

ichùulianápinaté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetácawa. ²⁹ Néese nadécanáamité namànica irí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíse. Yá nabàllacani. ³⁰ Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi ícha. ³¹ Yáté manùba èeri Jesús imàacacaté yáawawa naicácani níái yèepuníyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli ícha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái irí.

³² “Càita wacàlidacuéca piríni yái cayábéeri tàacáisca: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanaté cáimiétacanéeri iyúni wàawirináimi irí. ³³ Iná siùcade Dios idéca imànica walíni wía nataquénáinámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, íméerica imichàidáanápinaté Jesús yéetácáisi ícha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali pucháibáaná salmo irícu, David itànàacáinaté tàacáisi Dios inùmalícuíse. Dios ímacaté Iiri iríwa: ‘Píacata Nuìrica; siùcade nudéca numàacaca èeri mìnaná náalíacawa Nuìrica píá’, càì ímacaté yái Diosca. ³⁴ Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápinaté Jesús yéetácáisi ícha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios ímaca walí profeta Isaías yàasu tàacáisi iyú. Dios ímacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáyawanéeri, cáimiétacanéeri iyú machìwéeri nacái, íméerica numànínápinaté irí cayábéeri. Yá numànipinácué pirí macáita yái cayábéerica nucàlidéericaté ìwali David irí’, ímacaté yái Diosca. ³⁵ Báisíta Dios idéca imànica càide iyúwaté ímáaná, càmítaté imàaca Jesús iinámi ibadácawa, ínáté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iiri

inùmallicúise. Dios Iiri íimacaté: ‘Càmita pimàacapiná ibadácawa yái nuináca, núa pìasu wenàiwicaca mabáyawanéerica’, íimacaté yái Dios Iirica. ³⁶ Uwé, siùcade macáita wáaliácawa rey David icùacaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néseté béericaalíténi, yá yéetácawa, yái Davidmica, yá nabàllacani yàawirináimi yàasu càliculli iriculéwa. Yáté ichéecami ibadácawa. ³⁷ Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha, càmítaté iiná ibadáwa. ³⁸⁻³⁹ Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué pírí yái tàacáisica: Peebáidacaallicué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná íichawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái, yái tàacáisica icàlidéericaté nalíni cainácaalíté Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái íimáanátá, càicáaníta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanéeritá. Néese, siùcade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmicáaníta mabáyawaná wía. ⁴⁰ Iná cayábacué, nuénánái, ipíchanacué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàca pìwali càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmallicúise. Dios íimacaté:

⁴¹ ‘Péemiacué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núa. Picalùadacuéwa, néese péetácuéwa, mesúnamáicáináta nubànùacué pìwali manuírí yùuwichàacáisi, càulenéeripiná peebáidaca iináwaná ìwali, éwita áibanái icàlidacáaníta pírícué yùuwichàacáisi iináwaná ìwali’,
càité íimaca yái Diosca”, íimacaté nalí yái Pabloca.

⁴² Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idècunitàacá namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irìcuíse, yá càmíiyéi judío nasutáca Pablo íicha wawàsi yèepùanápínaté icàlidacaténá nalíni àniwa, yái tàacáisica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa. ⁴³ Idécanáamité namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu íicha, yá manùbéeyéi judíonái yàacawa náapicha níái Pablo, Bernabé nacái; áibanái nacái càmíiyéi judío, yeebéeyéi quéwa càiyéide iyúwa judíonái yeebáidáaná Dios itàacái, níacata yèeyéicatéwa Pablonái yáapicha. Yá Pablonái yàalàaca nía neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacali itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

⁴⁴ Néese áiba sábadò àniwa judíonái iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irìcu nàwacáidáyacacawa néré neemìacaténá Pablonái icàlidáaná nalí Wáiwacali itàacái. ⁴⁵ Quéwa abénaméeyéi judío íiwacanánái naicácáiná madécaná wenàiwica ìwacáidáyaquéeyéicawa, yá calúaca níái judío íiwacanánáica, cayábacáiná wenàiwica iicáca náicha Pablonái, níái apóstolca. Yá judío íiwacanánái nadàbaca natàanica casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica wenàiwicanái irí. ⁴⁶ Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judíonái iríni macàaluínináta. Yá náimaca:

—Quéecháwanáimi iwàwacutácaté wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pidéca piwènúadaca píiwitáisewa Dios itàacái íicha, càmíicáinácué piwàwa picáucawa càmíiri imáalàawa. Iná péemíacué cayába,

siùcade wàaca wacàlidaca Dios itàacái càmíiyéi judío irí. ⁴⁷ Wáiwacali idéca ichùulàca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali ímacaté:

‘Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmíiyéi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náalíacaténáwa nùwali. Picàlidáanápíná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macái èeri mìnánái iyéeyéica macái cáli déecuíséeyéi’,

íimaca walí yái Wáiwacalica —námimaca níai Pablonáica.

⁴⁸ Néese idécanáami càmíiyéi judío yéemlacani, yá casímáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábéeri itàacái ìwali. Yá macáita wenàiwica Dios yéeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, neebáidaca Pablonái yàasu tàacáisi. ⁴⁹ Càité manùbéeyéi wenàiwica iyéeyéica Pisidia yàasu cáli íinata néemlaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰ Quéwa abénaméeyéi judío nataánica báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judíonái itàanica yàcalé íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanái cámiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judíonái. Càita judíonái nawènúadaca yàcalé íiwacanánái íiwitáise nàuwidecaténá namànica apóstolnái. Yaté namusúadaca Pablonái nàasu cáli íichawa. ⁵¹ Néese, Pablonái nachùpiaca cáli ichùmalé nàabàli íichawa judíonái iicápiná càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, náasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínaté níai judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio ìyacàlená néré. ⁵² Níacata quéwa Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casímáica nawàwa manuísíwata, Espíritu

Santo nacái icùaca náiwitáise.

14

Pablo y Bernabé en Iconio

¹ Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio ìyacàlená irìculé, yá nawàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáalíacáiri iyú, íná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmíiyéi judío. ² Aibanáita quéwa judío càmíiyéi yeebáida, nawènúadaca yàcalé mìnánái íiwitáise, càmíiyéica judío, nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³ Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisiwata. Nacàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú Wáiwacali inùmaliçuise, Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cãuláiquéeyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yái càmíirica wenàiwica idé imànica. Ináté yéewa macáita náalíacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise, báisíiri iyú. ⁴ Níái wenàiwica ìyéeyéica yàcalé irìcu càmìta abédanamata náiwitáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itàacái, áibanái abédanamata náiwitáise apóstolnái yáapicha. ⁵ Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmíiyéi judío natàanica yàcalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamaca nàináidacawa náibàanápíná Pablonái, nanúanápíná nacái nía íba iyú. ⁶ Quéwa Pablo, Bernabé nacái náalíacawa naináwaná ìwali, ínaté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé néré ípidenéeyéi Listra, Derbe áiba ìyéeyéica Licaonia yàasu cáli ínata. Ináté Pablonái nèepunícawa yàcalé imanùbaca ìyéeyéica mawiénibàa Listra, Derbe

naçáí ícha. ⁷ Nacàlidaca yáí cayábéeri tàacáisica, íméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha.

Apedrean a Pablo en Listra

⁸ Iyacaté áiba Listra ìyacàlená mìnali, éeruiri yàabàli, càmiri idé ìpìnáníca. Yáawináníca mēedá yácáináta imusúanáwa yáatúa íchawa. Canácatáita ìpìnání. ⁹ Yáí asiali yéemíaca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo iicáidaca irí. Yá Pablo yáaliacawa éeruiri yàabàli yēebáidaca cayába yéewanápiná ichùnìacawa. ¹⁰ Néese Pablo ímaca irí cachàiníri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacàníri iyú pìabàli iyúwa —ímaca yáí Pabloca. Yáta éeruiri yàabàli ipìsia imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca ìpìnáníca. ¹¹ Níái wenàiwica idécanáami naicáca yáí Pablo imàníríca, yá néemíaníca cachàiníri iyú. Néemíaníca Licaonia yàasu cáli néeséeyéi itàacáí iyú. Náimaca:

—¡Cuwáináca níái wenàiwicaca! ¡Nadéca nal-icùacawa chènuníise wàatàna iyúwa asíanái! —cài náimaca Pablonái ìwali.

¹² Náimaca Bernabé ìwali cuwáisàiricasani ìpidenéerica Zeus. Náimaca Pablo ìwali cuwáisàiricasani ìpidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanáí irí. ¹³ Iyaca néré sacerdote icuèrica templo ìyéerica mawíénita yàcalé inuma irí, yáí nasutácàaluca nàasu cuwáisàiriwa ìpidenéeri Zeus. Yáí sacerdoteca itéca pacá idènièyéica ichílanáwa íiwinási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yáí sacerdoteca, wenàiwicanáí naçáí canánama naŵàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio, nàacaténaté

Pablonái icàaluíniná naicácáináté Pablonái iyúwa chènuniiséeyéi. ¹⁴ Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanacáita náaliacawa wenàiwicanái nawàwáaná nàaca nacàaluíniná, yá Pablonái icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise ìyáaná máinícaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipiacawa wenàiwicanái yèewiré, namáidáidaca napiacawa. Náimaca wenàiwicanái irí:

¹⁵ —Píacué wenàiwicaca, picácué càì pimàni. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacaténácué pirí tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa íicha, yái canéerica iwèni wawàsica pisutácaténácué píawawa cáuri Dios íicha, yái imàníricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuúri úni nacái, macáita nacái ìyéerica cháì èeri irìcu. ¹⁶ Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáaná. ¹⁷ Mamáalàacata quéwa imànicatécué pirí cayábéeri imàacacaténácué píaliacawa cawinácaalíni. Ibànuèri unía. Yèeri walí cayábéeri bànacalé yàasu èeri irìcuwa. Yèeri nacái wayáapiná casíimáicaténá wawàwa —náimaca níái Pablonáica.

¹⁸ Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máiní wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái irí nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹ Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquía ìyacàlená néese, ìyéerica Pisidia yàasu cáli ínata. Aibanái judío yàanàaca Iconio ìyacàlená néese nacái. Yá natàaníca nawènúadánápiná yàcalé

mìnanáí íiwitáise Pablo íicha nanúanápináni íba iyú. Inaté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúunáidaca néetáidacaténi, íná nawatàidacani yàcalé irícuíse, yái Pabloca. ²⁰ Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo imichàacawa yèepùa iwàlùacawa yàcalé irículé àniwa. Néseté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe iyacàlená nérépiná.

²¹ Nacàlidaca nalíni Derbe iyacàlená irícu yái tàacáisi ímérica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe irícu, yáté nèepùa napáchiaca Litra iyacàlená néré, Iconio iyacàlená néré nacái, Antioquía iyacàlená néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli ínata. ²² Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàinínápiná náiwitáise neebáidáanápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì íméeri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali irípináwa manùba yàawiría ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle irículé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³ Yàcalé imanùbaca Pablonái ibàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nacuèrinánápiná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayáacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali íicha nalípiná icùanápiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

24 Néeseté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàcaté Panfilia yàasu cáli néré. 25 Yá nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí Perge ìyacàlená irìcu. Néeseté Pablonái yàacawa Atalia ídalutalená néré. 26 Atalia néeni nawàlùacatéwa nave irìculé, yá nàacawa manuíri úni yáacubàa àta nàanàcatalétaté Antioquía ìyacàlená néré, namàalàidacáináté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néesecáináté áibanái ibànùacaté nía, nasutácanáamité Dios íicha Pablonái irípiná, náibaidáanápináté irí. 27 Pablonái yàanàcaté Antioquía ìyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablonái icàlidacaté nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata, Dios imàacáanáté nacái càmíiyéi judío neebáidaca itàacái. 28 Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécaná èeri náapicha, níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

15

La reunión en Jerusalén

1 Néenialíté abénaméeyéi aslanái nàacatéwa Judea yàasu cáli íicha. Yáté nàanàaca Antioquía ìyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanása càmíiyéi judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianáté judionái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmitasa Jesús iwasàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, náimaca. 2 Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníri iyú báawacáiná Pablonái yéemíaca nàasu tàacáisi.

Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíiri tàacáisi iyú. Atata níai Antioquía iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo, Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápinaíwa Jerusalén iyacàlená néré. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemíawa apóstolnái, ancianonái nacái icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemíawa nía càinácaalí Pablonái iwàwacutáaná ichùuliaca càmiyéi judío namànica circuncisiòn iwali.

³ Ináté Antioquía iyacàlená mìnanaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablonái nàasu àyapupiná, yá nabànùaca nía. Pablonái nàacatéwa nachàbacawa Fenicia yàasu cáli ínatalé, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmiyéi judío iináwaná iwali namàacacaté náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, idécanáami néemíacani, yá casímáica néemíaca yái tàacáisica.

⁴ Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená mìnanaí, apóstolnái nacái, ancianonái nacái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita natàidaca Pablonái cayábéeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca nalíni Dios iyúudàacaté nía manuíswata. ⁵ Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyéica Jesús itàacái namichàacawa. Yá náimaca Pablonái irí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisiòn càmiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iwàwacutácué

nacái wachùullaca namànlínápiná càide iyúwaté profeta Moisés ichùullanáté wàawirináimi imànica —námaca níái fariseoca.

⁶ Iná apóstolnái, ancianonái nacái nàwacáidáyacacawa natàanicaténá iwali yái wawàsica. ⁷ Idécanáami natàaníca nalíwáaca déecuíri iyú, néese Pedro imichàacawa itàaníca nalí. Yá ímaca nalí:

—Píacué nuénánáica, píalíacuécawa bàaluté Dios yeedáca núa pèewísecué nucàlidacaténá tàacáisi càmíiyéi judío irí, yái cayábéeri tàacáisica íméerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacái. ⁸ Néese Dios, yái yáaliérica wenàiwica íiwitáise, yáasáidacaté walí cayábaca iicáca càmíiyéi judío iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios irípiná. Càité Dios yáasáidaca walíni yàacáináté nalí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo. ⁹ Dios iicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmíiyéica judío. Càica wáalíacawa Dios imàacacáiná iwàwawa nabáyawaná ícha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, íná masacàaca Dios iicáca náiwitáise éwita càmíicáníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica. ¹⁰ Cayábaca Dios iicáca nía, íná ¿cánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càmíiná iwàwa? Pichùullíacaalícué namànica circuncisión, níara càmíiyéica judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái, pichùullíacaalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi, yásí píalímáidacuéca piicáwa Dios, Dios imàacacáináté iwàwawa nabáyawaná ícha éwita

càmícaáníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, yái càulenéri wawàsica càmirica wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái càmitaté náalimá namànica cayábani. ¹¹ Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábéeri mawèníri iyú, iwasàanápínaté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha ìwalíise yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara càmiyéica judío —ímaca yái Pedroca.

¹² Néese masànacata nía macáita. Yá néemìacaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàiniwa nàyacaalíté càmiyéi judío yèewi namànicaténá madécaná wawàsi càmiri áiba wenàiwica idé imànica. ¹³ Idécanáami natàanica, yá Santiago íimaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemìacué nulí: ¹⁴ Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinácaalíté iyú Dios imànica cayábéeri càmiyéi judío írí quécháwanáimi yeedácaténá nèewíise nacái yàasunáipínáwa, neebáidacáiná Jesús itàacái. ¹⁵ Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios íimacaté:

¹⁶ ‘Néenialípiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapíná àniwa rey David itaquénáinámi icùaca Israel yàasu cáli,

¹⁷ yéewanápiná israelitanái imàaquéeyéicawa nasutáca níawawa núícha àniwa, càmiyéi israelita yáapícha yeebáidéeyéica nutàacái, níái wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.

¹⁸ Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisíta numànipíná macáita càide iyúwaté

núumáaná bàaluité',
 íimacaté yái Diosca. ¹⁹ Iná nuínáidacawa càmita
 cayába wachùulia namànica circuncisión, yá nacái
 iyúwa profeta Moisés ichùulianaté, níara càmiyéica
 judío imàaquéeyéica íchawa íiwitáise bàaluisàimiwa
 neebáidacaténá Dios itàacái. ²⁰ Iwàwacutácáita
 watànàacuéca nalí tàacáisi wàalàacaténacué nía
 ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérica iyúwa
 sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáinái yéenáiwanáca;
 càminápiná nacái naimá áiba yáapicha càmíchúaca
 náinusíwa, càmíríca nacái nanírísíwa; càminápiná
 nacái nayáa iinási càmíríca ííraná imusúawa
 íicha; càminápiná nacái nayáa irái. ²¹ Néese
 nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yái tàacáisi profeta
 Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuíse, yá cayábaca
 néewáidacawa ìwali, yácáiná idàbáanátatéwa
 bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca
 wenáiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá
 siúca nacáide macái yàcalé imanùbaca naléca
 Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu irìcuwa sábadu
 imanùbaca judíonái iyamáidacatáicawa —ímaca yái
 Santiagoa.

La carta a los no judíos

²² Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái
 nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa néré Jerusalén
 ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái,
 macáita náináidacawa needáanápiná nèewísewa
 abenaméeyéi nabànùacaténá nía Antioquía
 ìyacàlená néré náapicha níái Pablo, Bernabé
 nacái. Yá needáca Judas, áibaalí ípidenéeri
 Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba asíanái
 cáimiétacanéeyéi nèewi níái yeebáidéeyéica Jesús

itàacái. ²³ Yá nabànùaca náapicha cuyàluta. Yaté ìimaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánaicuéca Jesucristo ìwalísená, wawàwalicué pía wéenánái càmiyéica judío ìyéyéica Antioquía ìyacàlená irìcu, Siria yàasu cáli ìinata nacái, Cilicia yàasu cáli ìinata nacái. ²⁴ Wadéca wéemìaca áibanái iináwaná ìwali, càmiyéica wabànùacué pìatalé, nasàiwicacuéca pìrí wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué pìalíawa càinácaalícué iwàwacutáanápíná pimànica, nacàlidacáinácué pìríni iwàwacutáanásacué pimànica circuncisión. Náima nacái iwàwacutáanása pimànicuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, wía judíoca, éwita càmicáaníta wachùulia néewáidáanápínácué pía càiri tàacáisi iyú. ²⁵ Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápíná asíanái wèewísewa nàacaténácué naicáca pía, náapicha níái wéenánáica Bernabé, Pablo nacái máiníyéica cáinináca waicáca. ²⁶ Níái Pablonáica, nadéca nacái nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá irípiná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca nía. ²⁷ Iná wabànùacué pìatalé Judas, Silas nacái natàanínápínácué pìapicha, nacàlidáanápínácué pìrí machacànìiri iyúni macáita yái watànèericuéca pìrí cuyàluta irìcu. ²⁸ Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espíritu Santo yáapicha càminápínácué wachùulla pimànica madécaná càulenéri wawàsi méetàuculé íicha yái máiníríca iwàwacutácuéca pimànica: ²⁹ Picácué piyáa iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irí, yái cuwáináí yéenáiwanáca. Picácué nacái piyáa irái. Picácué nacái piyáa iinási càmíríca

íiraná imusúawa íicha. Picácué nacái piimá áiba yáapicha cà míchúaca pínusíwa, cà mírica nacái pinírísíwa. Piicácaalícué píchawa yái báawéerica, yásí piyapínácué machacàníri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalícuéca pía macáita”, càité íimaca yái cuyàlutaca.

³⁰ Càité Pablonái, idécanáamité nataánica Jerusalén mìnanáí yáapicha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquía ìyacàlená néré cuyàluta yáapicha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹ Idécanáamité naléecani, yáté casíimáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáináté nawàwa. ³² Yái Judas, Silas nacái profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalícuíse. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mìnanáí iwàwa manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níái Antioquía ìyacàlená mìnanáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³³ Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néeseté níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náicha matuíbanáiri iyú Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, nacàlidacaténá nalíni níái ibànuèyéicaté nía. ³⁴ Silas quéwa íináidacatéwa iyamáanápínacawa Antioquía ìyacàlená írìcu. ³⁵ Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía ìyacàlená néré. Néese Pablonái, áibanái nacái manùbéeyéi, néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali íináwaná ìwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶ Aiba èerité Pablo íimaca Bernabé irí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenánaiwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécaté Wàiwacali iinánawáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —íimaca yái Pabloca.

³⁷ Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapicha Juan áibaalí ípidenéeri Marcos. ³⁸ Quéwa Pablo íináidacawa càminápiná cayába natécani, Marcos yèpùacáinátéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmítaté iyamáawa náapicha íbaidacatenáté Dios irípiná náapicha, nacàlidacaalíté nàacawa Dios itàacái. ³⁹ Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náiwitáise, canásíwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlùacawa nave iriculé nàacatenáwa manuíri úni yáacubàa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰ Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudàanápiná nía, yá nabànùaca náichawa Pablonái, náibaidàanápináté Dios irípiná. ⁴¹ Yá Pablonái nachàbacawa Siria yàasu cáli ínatale, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca.

16

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

¹ Néeseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré ípidenéeyéica Derbe, Listra nacái. Nérété nàanàaca áiba ùuculliri yeebáidéeri Jesús itàacái ípidenéeri Timoteo. Yáatúa judíosàatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa

griegosàiri, càmirica judío. ² Listra iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnánái nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná ìwali, cayábéerica íiwitáise. ³ Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapicha. Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisiòn báawacáicha judiónái iicáca Timoteo, níái judíoca iyéeyéica yàcalé irìcu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái judíocáiná náalíacatéwa Timoteo yáanirimi ìwali griegosàirimicani, càmiri judío. ⁴ Néese Pablonái ipáchiaca yèepunícawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaalí nàacawa nacàlidaca cuyàluta irìcuíri tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáica natànèericaté cuyàluta irìcu, nàalàacaténáté càmiyéi judío. ⁵ Iná yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca, néemìaca Pablonái yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiníwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàacata nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶ Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu cáli íinatalé, Galacia yàasu cáli nacái. ⁷ Néese nàyacaalíté mawiénita Misia yàasu cáli irí, yá náináidacatéwa nawàlùanápínáwa Bitinia yàasu cáli íinatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànuerica càmitaté imàaca nàacawa néré. ⁸ Néese nachàbacatéwa Misia yàasu cáli íinatalé. Yá nalicùacawa Troas íidalutalená néré. ⁹ Yá táiyápi Pablo iicácaté yéenáiwánási nacáiri, Dios

néeséeri. Yá iicáca asìali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asìali ibàlùacawa isutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata. Yá íimaca Pablo irí: “Aquialé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyúudàa wía”, íimaca. ¹⁰ Néese Pablo iicácáináté yái yéenáiwánási nacáirica, ínáté wachùnìaca wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacáténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáalíacáináwa báisíiri iyú Dios imáidacaté wía wacàlidáanápíná nalí cayábéeri tàacáisi Jesús iináwaná ìwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹ Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave iriculé, iyéerica Troas ídalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuíri úni yáacubàa iwàwata néré ípidenéechúa Samotracia. Yá mapisáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis ìyacàlená néré iyéerica iwàwata ínata. ¹² Wàacawa cáli ínatabàa Neápolis ìyacàlená ícha àta wàanàacataléta Filipos ìyacàlená iriculé, nàyacataléca níai manùbéeyéi romanosíwa. Yái yàcaléca máiníiri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená ínata. Wàyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³ Aiba sábado judíonái iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapicha, wamusúacawa yàcalé ícha. Yá wàacawa inanábalé wéemìacáináté judíonái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios ícha néré. Abénaméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios ícha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái. ¹⁴ Abéechúa néená ípidenéechúa Lidia, Tiatira ìyacàlená mìnalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawèníiri wáluma cúulíiri capìraléwaca iicácanáwa. Uái inanái, yèechúa Dios icàaluíniná, uémìaca

wacàlidáaná nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí. ¹⁵ Yá ubautizácawa, áibanái nacái ucapèe irìcuíyéica. Néese úumaca walí:

—Píináidacaalícuéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisíiri iyú, yásí aquialécué piyamáacuéwa nuénánái yáapicha —cái úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèerícu.

¹⁶ Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios íicha, yá wànàaca áiba mànacàu demonio idacuèchúaca íiwitáise, íná yéewa uwicùlidaca demonio íiwitáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca uwicùlidacaténá. Uíwacanánái needácaté nalíwa manùba plata ùwalíise úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa. ¹⁷ Uái mànacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wía Pablonáica. Yá uémíaníca ùacawa:

—Níái asíanáica, náibaidaca chènuníiséeri Dios irípiná. Nàanàaca nacàlidacaténácué piríni Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa —úumaca wàwali, wía Pabloca.

¹⁸ Uémíaníca wacàlidacani madécaná èeri àta maséecataléta Pablo yéemiaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá íimaca demonio irí idacuèerica uíwitáise:

—Jesucristo inùmaliçuíse nuchùulíia piàcawa uícha —íimaca yái Pabloca. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹ Néese mànacàu íiwacanánái náalíacawa canácata quirínama needápinaté nalíwa plata ùwalíise, íná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé íiwacanánái yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu.

²⁰ Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níái asìanáica judíonái meedá. Calúaca namànica wàyacàle mìnanáí. ²¹ Néewáidaca wía wèepunínápináwa càide iyúwa áiba íiwitáisesi íimáaná méetàuculéerica wáiwitáise íicha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, íná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²² Iná yàcalé mìnanáí canánama nadàbaca néemíanicawa báawéeri iyú Pablonái ìwali, yá jueznái nachùullaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawiría àta náiraná imusúacatalétawa nàwalíise. ²³ Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyéi ibànaliculé. Yá nachùullaca yái icuèricaté presoíyéi ibàna icùanápiná nía cayába. ²⁴ Yeebáca yái nachùullanácani, íná yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéi ibànaná iriculé alé imáalàanácawa. Yá icàbadàaca nacàwa pucháiba tabla imiéyéi iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵ Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios íicha, nacántàaca nacái Dios irí, yá áibanái presoíyéi yéemlaca natàacái. ²⁶ Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, íná yái presoíyéi ibànaca icusúacawa macáita cachàiníiri iyú. Yá presoíyéi ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacùanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyéica iyéeyéica presoíyéi ibànalicu. ²⁷ Néeseté, yái asìali icuèrica presoíyéi ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacaténá

yáawawa, iyúunáidacáiná nachúuliacatéwa ícha, níái presoíyéica. ²⁸ Quéwa Pablo imáidaca irí:

—¡Picá pinúa píawawa! ¡Wàyaca macáita! —ímaca yái Pabloca.

²⁹ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùuliaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná irí quichái lámpara nacáiri, yá ipìa iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Pablonái irí. ³⁰ Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna irìcuíse, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemìawa nía:

—Píacué asianáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasàaca núa yàasu yùuwichàacáisi íchawa? —ímaca nalí. ³¹ Yá náimaca irí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, nía nacái picapèe irìcuíyéica —náimaca irí.

³² Néese nacàlidaca irí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irìcu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³ Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íbaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá ibautizácawa, yéenanái canánama nacái nabautizácawa. ³⁴ Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe irìculéwa. Yá yàaca nayáapiná. Yá cayábaca iwàwa, yéenanái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵ Amalácaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùuliacaténá nawasàaca Pablonái. ³⁶ Yái icuèrica presoíyéi ibàna ímaca Pablo irí:

—Níara juezca nachùuliaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —ímaca Pablonái irí.

³⁷ Quéwa Pablo ímaca úwinái irí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuésemi. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná ìwaliwa, Canácaté nacái nàanèeri wàwali wabáyawaná nàuwichàidéripiná wía ìwalíise. Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànalìculé. Siùcade nawàwa nawasàaca wía ibàacanéeri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni càì. Pìacué picàlidaca nalí níani juezca níacaténáta iwasàa wía —ímaca yái Pablocá.

³⁸ Néese úwinái nacàlidaca jueznái iríni. Iná cáaluca jueznái néemiaca naináwaná ìwali romanonáicáiná níai Pablonáica. ³⁹ Néese níai juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái ícha wawàsi namàacáanápiná nawàwawa ícha yái báawéerica jueznái imànìiricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna ícha. Néese nasutáca Pablonái ícha wawàsi manuísíwata nèepùanápináwa yàcalé ícha.

⁴⁰ Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna ícha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

17

El alboroto en Tesalónica

¹ Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunícawa, yá nachàbacawa Anfípolis ìyacàlená irìcubàa, Apolonia ìyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica ìyacàlená néré. Iyaca néré judíonái yéewáidacàalu.

² Càide iyúwaté Pablo íiwitáise ìyáaná, iwàlùacawa néewáidacàalu irìculé sábadò imanùbaca, máisiba sábadò irìcu judíonái iyamáidacatáicawa. Yá itàaníca náapicha, icàlidaca nacái nalíni càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise. ³ Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmaliçuise Mesías ìwali, yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèripináté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutátaté yéetácawa, néese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutátaté nacái icáucàcawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidéericuéca pirí iináwaná ìwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànuèripináté walí Wacuèrinápiná, wía judíoca —íimaca yái Pabloca.

⁴ Néese abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Yáté nèepunícawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yèeyéi Dios icàaluíníná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inanái cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵ Quéwa áibanái judío càmiyeyéi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa néemìaca Pablo itàacái. Yá judíonái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níái machawàaquéeyéica ìyèeyéica calle irìcubàa, nawènúadánápiná yàcalé mìnánái íiwitáise çanánama çalúacaténá naicáca Pablonái. Yá wenàiwicanái ipìacawa, néemianícawa, yá nawàlùacawa cachàiníiri iyú Jasón icapèe irìculé nacutátaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéénápiná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nacháawàacaténá Pablonái iináwaná ìwali. ⁶ Quéwa canácaté néré níái Pablonáica, íná níái manùbéeyéi

wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatàidaca Jasónnái nacháawàacaténá naináwaná yàcalé íiwacanánái irí. Yá náimaca néemíanicawa:

—¡Níara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnánái íiwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! ¡Iná càmita èeri mìnánái nàyaca matuíbanáiwaca! ¡Siùca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle irìculé nacái!
⁷ ¡Yái Jasón idéca yeedáca nía icapèe irìculéwa! Macái namànica máini méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái íicha, yái wacuèriná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná ìyacasa áiba wacuèrinápiná, yáara íipidenéerimica Jesús —náimaca.

⁸ Idécanáamité néemìacani, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níái wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica. ⁹ Quéwa Jasón, áibanái nacái ìyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái ichùulianá napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasónnái nèepunícawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰ Néeseté níái Tesalónica ìyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàacaténáwa táiyápi Berea ìyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judiónái yéewáidacàalu irìculé.

¹¹ Abénaméeyéi judío ìyéeyéica Berea ìyacàlená irìcu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica ìyacàlená mìnánái íicha, íná néemìaca cáalíacáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea ìyacàlená mìnánái yéewáidacawa tàacáisi ìwali profetanái

itànèricaté Dios inùmalìcuíse, náalíacaténáwa asáisi báisírícaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. ¹² Iná madécaná nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanái nacái griegonái manùbéeyéi neebáida nacái, madécaná wenàiwica cáimiétacanéeyéi, inanái, asianái nacái. ¹³ Quéwa abénaméeyéi judío Tesalónica iyacàlená néeséeyéi néemíacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáaná Dios itàacái Berea iyacàlená irícu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnánái ìiwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonái nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴ Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná iyéerica manuiri úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea iyacàlená irícu. ¹⁵ Níái itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas iyacàlená néré. Néese nèepùacawa ícha. Pablo ibànùaca náapicha tàacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápínatéwa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶ Inaté Pablo iyaca Atenas iyacàlená irícu. Icùaca iyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicácáiná manùbéeyéi ídolo, yái cuwáiná yéenáiwana íbàluèyécawa néenibàa, Atenas iyacàlená mìnánái isutéeyéica yáawawa ícha. ¹⁷ Iná Pablo itàaníca judiónái yáapicha néewáidacàalu irícu, náapicha nacái áibanái yéeyéica Dios icàaluíná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemíawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàaníca áibanái yáapicha càiyéinácaalí íbàluèyécawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná

Jesús itàacái. ¹⁸ Nàyaca néeni abénaméeyéi asìanái yéewáidéeyéiwa epicureonái yàasu tàacáisi ìwali. Aibanái asìanái nacái yéewáidéeyéiwa estoiconái yàasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemìawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàani mamáalàacata yái asìalica?

—náimaca nalíwáaca. Quéwa áibanái íimaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàaníca áibanái cuwáinái inùmaliçuise áiba íiwitáaná cuwáinái wàasu cuwáinái íicha —náimaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nalí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi íicha. ¹⁹ Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacàalu néréwa ípidenacataléca Areópago, náiwacanánái ìwacáidáyacacatalécawa, cáalíacáiyéi nacái. Yá nasutáca néemìawa Pablo:

—¿Cawínásica yái wàlisài tàacáisi picàlidéerica?

²⁰ Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmíricáwa wáalíawa ìwali. Iná wawàwa wáalíacawa càinácaalí íimáaná yái tàacáisica —náimaca Pablo irí.

²¹ Càité náimaca Pablo irí níacáiná Atenas ìyacàlená mìnanáica, áibanái nacái ìyéeyéica nèewi, casíimáica néemìaca natàaníca èeríapinama macái wàlisài tàacáisi ìwali.

²² Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuésemi níái ìwacáidáyacquéeyéicawa Areópago néeni. Yá íimaca nalí:

“Píacué, Atenas ìyacàlená mìnanáica, nùalíacuécawa piináwaná ìwali pìanácué cuwáinái icàaluíniná manuísíwata. ²³ Nuchàbacáinaté nuicáca níara manùbéeyéi pisutácatáicuéca, yá

nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi íimaca: ‘Dios irípiná, yàara càmíríca wáalíawa ìwali’, íiméeri. Quéwa péemìacué cayábani. Yái Dios pièricuéca irí cayábéeri càmírícué pialía

ìwali, yáca Dios yái nucàlidéericuéca pirí iináwaná ìwali.

²⁴ “Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacái macáita wawàsi ìyéerica. Náiwacalica nacái macái cáli chènuníiseeyéica, yá nacái cáliquéi. Càmita Dios ìya templo irìcu wamàníirica wacáapi iyúwa. ²⁵ Canáca imáapuèri wáicha wamàníripiná irí. Abéerita Dios yái yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacái, yèeri nacái macáita wàasu.

²⁶⁻²⁷ “Dios idàbacaté abéeri asìali, abéechúa inanái nacái. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnánáica canánama, ìyéeyéica macái cáli. Dios ichùuliacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu èeri, càinápinácaalí nacái wàasu cáli, wacutácaténá wáalíacawa Dios ìwali, éwita càmicáaníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáalíacawa ìwali. ²⁸ Dios yèericáiná wacáuca, wachàini nacái, càide iyúwa nacái náimáaná níara abénaméeyéi pèewi itànèeyéica tàacáisi ìiméerica: ‘Wíacata nacái Dios yéenibe’, càì natànàaca. ²⁹ Dios yéenibecáiná wía, íná càmita cayába wáináida Dios yéenáiwanáca yái ídoloca, yái yéenáiwánási wenàiwica imàníirica oro ícha ídolopiná, yá nacái platéechúa ídoloca, íbéechúa ídoloca nacái iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáiwánacani. ³⁰ Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáalíawa, íná Dios ìideníacaté yái namàíníaca. Quéwa siùcade ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yái wabáyawaná wamàníirica. ³¹ Dios idéca ichùullaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripiná icàlidáanápiná báisíiri iyú èeri mìnánái íbáyawaná ìwali, yémìacaténá naináwaná ìwali

cáaliácáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asiali icàlidáanápíná naináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càirínácaalíni, yái Jesúsca, Dios imichàidacáináté Jesús yéetácáisi íicha”, íimaca nalí yái Pabloca.

³² Néese Atenas mìnanáí idécanáami néemàca iináwaná imichàanáwa yéetácáisi íicha, yá abénaméeyéi nèewi naicánáica Pablo iquíniná. Quéwa áibanáí íimaca Pablo irí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná — náimaca Pablo irí.

³³ Iná Pablo yèepùacawa náicha. ³⁴ Quéwa abénaméeyéi nèewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca iríni. Abéeri íipidená Dionisio, abéeri néenáca, níái Areópagoca. Aiba yeebáidéechúa, uípidená Dámaris. Aibanáí náapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

18

Pablo en Corinto

¹ Néeseté Pablo yàacawa Atenas ìyacàlená íicha Corinto ìyacàlená nérépiná. ² Corinto ìyacàlená irícu Pablo yàanàaca abéeri judío íipidenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ipíchawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanàacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli íicha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùulíacaté macái judíonái imusúacawa Roma ìyacàlená íicha. Ináté níái Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli íicha, néese nàanàacaté Corinto ìyacàlená

néré. Yá Pablo ipáchiaca níái Aquilanáica.
³ Pablo iyamáacatéwa íbaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliérica íbaidaca, capìima ímamisíirica. ⁴ Néese sábedo imanùbaca judíonái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu irìculé. Yá icàlidaca nalí Jesús iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, níái judíoca, nía nacái càmiyéica judío.

⁵ Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cáli néese, yáté Pablo imàacaca íchawa yàasu íbaidacalésíwa capìima ímamisíirica icàlidacaténá mamáalàacata Jesús itàacái, iwènúadacaténá nacái judíonái íiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápínáca Dios ibànuèricaté judíonái irí.
⁶ Quéwa abénaméeyéi judío nàuwidaca namànica Pablo, yá nadàbaca natàanica ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáasáidacaténá Dios yùuwichàidáanápínáté nía. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, piùwichàapínáwa pibáyawaná ìwalísecuéwa. Canácata nubáyawaná ìwalíse yái piùwichàanápínácuécawa, nùalàacáinácué pía yùuwichàacáisi íchaná. Siùcade nùacawa nucàlidacaténá yái tàacáisica càmiyéi judío irí — íimaca yái Pabloca.

⁷ Yá Pablo imusúacawa judíonái yéewáidacàalu irícuíse. Yá iwàlùacatéwa áiba asiali icapèe irìculé càmiíri judío, ípidenéerica Ticio Justo. Yái asiali yèericaté Dios icàaluíniná. Idènìaca icapèewa judíonái yéewáidacàalu idaníbàa. ⁸ Iyacaté áiba

judío ípidenéeri Crispo, yácata abéeri néewáidacàalu íiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéenánái yáapichawa. Madécaná Corinto ìyacàlená mìnánái nacái néemiaca Jesús iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáíwa, náasáidacaténá neebáidaca Jesús. ⁹ Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo irí yéenáiwánási nacáiri irícuíse: “Picá cáalu pía. Picàlida nalí nutàacái mamáalàacata, picá masàna pía. ¹⁰ Núacáináta píapicha íná canácata yáaliméeri imànica pirí báawéeri, nudènìacáiná madécaná nùasu wenàiwicawa judíonái yeebáidéeyéipiná nutàacái yá yàcaléquéí”, íimaca yái Wáiwacalica. ¹¹ Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto ìyacàlená irícu. Yá yéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú.

¹² Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cáli. Néese madécaná judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibàaca Pablo. Yá nawatàidaca Pablo nacháawàacaténá iináwaná ìwali Galión gobernador irí. ¹³ Yá náimaca gobernador irí:

—Yái asìalica icàlidaca yèepunícawa iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise nàacaténá Dios icàaluíniná iyúwa càmíná romanonái ibatàa wamànica — náimaca.

¹⁴ Néese Pablo batéwa idàbaca itàaníca, quéwa yái Galión íimaca judíonái irí:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica irí wawàsítá, càmicaalí nacái, imànicaalí ibáyawanáwa manuísíwatatá, yásí báisíta nuìdenìaca quiríta nuémìacaténácué cayába písàna picháawàanácué iináwaná ìwali, píacué judíoca. ¹⁵ Quéwa píasu

wawàsicué meedáni, pitàanicaténácué piríwáaca chàinisíri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùullanácuéca. Pichùnìacué píawamitani yái wawàsica càmicáiná nuwàwa nuémìacuéca plasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

¹⁶ Yá yúucaca íchawa nía capìi irìcuíse, yái capìi imàdáanáca gobernador yéemiacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. ¹⁷ Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judíonái yéewáidacàalu íiwacali. Yá nacapèedáidacani gobernador ípunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión íicáca yái namànírica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸ Néeseté Pablo iyamáacatéwa Corinto iyacàlená irìcu madécaná èeri mamáalàacata. Néese itàanica náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itaacái icàlidacaténá nalí iináwanáwa yàanápínáwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave irìculé náapicha níái Priscila, Aquila nacái yàacaténáwa manuírì úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéechatécáwa nàanàaca Cencrea íidalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré maléena èerita. Ipíchawáiseté nawàlùacawa nave irìculé àniwa, Pablo idalúaca íiwita ibáináwa imáalàidacáinaté imànica áiba íibaidacalési càide iyúwa icàlidáanaté Dios irìni, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁹ Néeseté nàacawa àniwa manuírì úni yáacubàa àta nàanàcataléta Efeso íidalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níái Priscila, Aquila nacái iwàlùacaténáwa judíonái yéewáidacàalu irìculé. Yá itàanica judíonái yáapicha iwacáidáyaquéeyéicawa néré. ²⁰ Yá nasutáca

Pablo ícha wawàsi manuísíwata iyamáanápínáwa náapicha quiríta yéewáidacaténá nía, quéwa càmitaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹ Ipíchawáiseté Pablo yàacawa náicha, yá ímaca nalí: “Iwàwacutá nùyaca Jerusalén iyacàlená irìcu áiba èeriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namàníripínáca. Quéwa Dios iwàwacaalí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacué nupáchiaca pía àniwa”, ímaca yái Pabloca. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé, yàacaténáwa manuíri úni yáacubàa. Yá yàacawa Efeso iyacàlená ícha. ²² Idécanáami Pablo yàanàaca Cesarea ídalutalená néré, yáté yàacawa cáli ínatabàa Jerusalén iyacàlená néré itàidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Idécanáamité itàidaca nía néré, yáté yàacawa Antioquía iyacàlená néré. ²³ Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunicaténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ínatabàa, Frigia yàasu cáli ínatabàa nacái. Càité yèepuní ichàiniadaca nawàwa macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴ Néenialíté áiba judío ípidenéeri Apolos, Alejandría iyacàlená néeséeri yàanàacaté Efeso iyacàlená néré. Yái Apolos yáalíaca icàlidaca Dios itàacái cáaliacáiri iyú, yéewáidacaté nacáiwaca cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacái itànèericaté Dios inùmaliçuise, íná yéewa yáaliacawa ìwali cayába. ²⁵ Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuísíwata macái iwàwawaliçuise. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáaliacáanítawa abéerita

ìwali yái Juan el Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios irípiná. ²⁶ Yá Apolos idábaca icàlidaca macàaluíninátani judíonái yéewáidacàalu irícu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécanáamité néemiaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacaténá amaláwaca iríni macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷ Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná. Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínáni cayábéeri iyú, yái Apolosca. Yàanàacaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuísíwata, níái Dios imàniiyéica irí cayábéeri mawèníri iyú imàacáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸ Yácáiná Apolos icàlidacani macái wenàiwica yàacuésemi, cachàiníri iyú nacái imawèniadaca nàasu tàacáisi níái judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníri iyúni càinácaalí íimáaná tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicuise, yáasáidacaténá Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápíná Dios ibànuèricaté nalí.

19

Pablo en Efeso

¹ Idècunitàacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená irícu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso iyacàlená irículé. Néré Pablo yàanàaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi. ² Yá íimaca nalí:

—¿Dios ibànùasicué pirí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? —íimaca yái Pabloca. Yá náimaca irí:

—Càmíiri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná —náimaca. ³ Néese Pablo isutáca yéemìawa nía àniwa:

—¿Càirínácaalícué tàacáisi peebáidaté ìwali, naba-utizácaténácué píá? —íimaca yái Pabloca. Néese náimaca irí:

—Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenàiwica wawènúadánápináté wáiwitáisewa Dios irípiná —náimaca. ⁴ Pablo íimaca nalí:

—Juan ibautizácaté wenàiwica náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápináté neebáidaca áiba itàacái, yái yàanèripinácaté Juan yáamirìcubàa, yái Jesúsca —íimaca yái Pabloca.

⁵ Idécanáami néemìacani, yá nabautizácawa Wáiwacali Jesús íipidená ìwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶ Néese Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacaténá nía, yá natàaníca áiba tàacáisi iyú, cà míiri èeri mìnanaí itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalícúise. ⁷ Cawàwanáta doce namanùbaca aslanáica níai yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸ Néese Pablo iyamáacatéwa nèewi Efeso iyacàlená néré máisiba quèeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judiónái yéewáidacàalu irícu. Icàlidaca nalíni macàaluínináta, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. ⁹ Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemìaca Pablo yàasu

tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani. Natàaníca wenàiwicanáí irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali, yá cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judíonáí yéewáidacàalu irícu. Itécaté nacái yáapichawa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu irículé. Yaté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰ Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Inaté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi néemíaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Judíonáí, nía nacái càmíiyéica judío néemíata nacái. ¹¹ Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máiníiyéi cáuláicaca. ¹² Abénaméeyéi nalìadaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùnìacawa níái cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanáí íicha nacái.

¹³ Quéwa áibanáí judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucaçaténá demonio wenàiwicanáí íicha. Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica íicha Wáiwacali Jesús íipidená iyú. Yá náimaca demonionáí irí: “Jesús inùmaliçuise wachùuliacuéca piacawa, yáí Jesúsca Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali”, náimaca.

¹⁴ Càité siete asíanáí judíonáí imànica. Náaniri íipidenáté Esceva, abéeri sacerdote íiwacalináca. ¹⁵ Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asìali íicha, yá demonio íimaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáíwa Pablo ìwali. Càmitacué núalía nuicáca pía”, íimaca nalí yáí demonioca.

¹⁶ Yáta yáí asìali demonio idacuèri íiwitáise, ipisìacawa nàwali, níái sietéeyéica imanùbaca

asìanáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíri iyú, àta nèepùacatalétawa napiacawa capìi iricuíse, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama. ¹⁷ Néese macáita Efeso ìyacàlená mìnánái, judiónái canánama, càmiyéi judío nacái, néemìacaté naináwaná ìwali, níái sietéeyéi asìanáica, íná yéewa cáaluca macáita wenàiwica manuíswata, yá naináidacawa cáimiétaquéri iyú Wáiwacali Jesús ìwali.

¹⁸ Madécaná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlùacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namàníricaté.

¹⁹ Madécaná nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapìi ìwali, namàlica ìwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso ìyacàlená mìnánái iicápiná náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa namàlica íchawa. Aibanái napatàacaté nawèni níái cuyàlutamica, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èeri iwènicatái. ²⁰ Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemàca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

²¹ Idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo ínáidacatéwa ipáchíanápiná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacaténáwa àniwa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Ímacaté nacái idécanáamité ipáchiaa Jerusalén ìyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápináté yàacawa Roma ìyacàlená néré, ímaca. ²² Iná yéewa Pablo ibànùacaté pucháiba wenàiwica iyúudèeyéicani nàacaténáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli

néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idècunitàacá nèepunícawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³ Néenialíté áibanái nadàbaca natàaníca báawéeri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abénaméeyéi Efeso ìyacàlená m̀nanái báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái náináidacawa. ²⁴ Abéeri asìali ípidenéri Demetrio báawacaté imànica Efeso m̀nanái íiwitáise nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imàníirité platéeri yéenáiwánasi cawèníri. Imànicaté achúméri capìi platéeri, templo nacáiyéi iicácanáwa nasutácàalu níawawa nàasu cuwáisàatúa íichawa ípidenéchúa Artemisa. Aibanái imàniyéi achúmanaméeyéi capìi platéeri, càasuca máini nía Demetrio yáapicha. ²⁵ Iná Demetrio ìwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàniyéica platéeri wawàsi, yá íimaca nalí canánama: “Píacué asìanáica, píaliacuécawa wàyaca càasuíri iyú ìwalíise yái wáibaidacaléca. ²⁶ Pidécuéca piicáca, péemìaca nacái yáara Pablo icàlidéerica yèepunícawa tàacáisi. Itàanírira wáibaidacalé ìwali, níái ídolo cuwáiná yéenáiwáná wamàniyéica, Pablo íimaca càmìtasa báisi Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènúadaca manùbéeyéi wenàiwica íiwitáise cuwáiná íicha cháí Efeso ìyacàlená irìcu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái. ²⁷ Máinìri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmicáiná quirínama wenàiwica iwènapiná yái ídoloca wamànírica. Ua nacái wasutácàalu iináwaná imáalàapinácawa wáicha,

úara manuíchúa temploca wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa ícha ípidenéechúaca Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíniná, úái macái wenàiwica yèechúaca icàaluíniná, wía wenàiwicanái canánama Asia yàasu cáli ínatéeyéica ìyaca, macái èeri mìnanáí nacái”, íimaca yái Demetrioca.

²⁸ Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanáami néemíaca Pablo iináwaná, yá máini báawaca nawàwa ìwalíise. Yá nadàbaca néemíanicawa cachàiníiri iyú, néemíanicawa mamáalàacata: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnanáica!” còi néemíanicawa mamáalàacata.

²⁹ Yá manùbéeyéi wenàiwica napiacawa néemíaca nasàna àta máiwitáiseacataléta madécaná Efeso ìyacàlená mìnanáí. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacái, níai Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Yá napiacawa nawatàidaca nía manuíri nàwacáidacàalu irìculéwa, ìyérica Efeso ìyacàlená irìcu. ³⁰ Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacaténáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái càmita nabatàa Pablo iwàlùacawa néré. ³¹ Aibanái nacái, Asia yàasu cáli icuèrinánáica, Pablo yàacawéeyéináca nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácaténá ícha wawàsi manuísíwata ipíchanaté iwàlùacawa néré. ³² Yá nàwacáidacàalu irìcu abénaméeyéi néemíanicawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemíanicawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáiseacáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nèewi càmita náalíawa cànápínacaalí wawàsi ìwali nàwacáidáyacacatéwa. ³³ Néese abénaméeyéi

judío ìyèyéica néeni náibàaca nawesíaca asìali ìipidenéeri Alejandro, ibàlùacaténáwa macái wenàiwica yàacuésemi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yái Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masànacaténá nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judíonái iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí náalíacaténáwa canácasa judíonái imàníri ibáyawanáwa. ³⁴ Quéwa idécanacáita manùbéeyéi wenàiwica náalíacawa judíocani, yái Alejandroca, yá nadàbaca néemíanícawa. Pucháiba hora néemíanícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso ìyacàlená mìnánáica!”, còi náimaca néemíanícawa mamáalàacata.

³⁵ Néeseté áiba Efeso ìyacàlená mìnánái icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca imànica nía, yá ìimaca nalí: “Píacué Efeso mìnánáica. Macái èeri mìnánái náalíacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutácàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa Artemisa íchawa, náalía nacáiwa wacùaca Artemisa uenáiwánámi, yáara náiméerica ìwali yúuwèericasawa chènuníse bàaluité cuwáinái yàasu cáli ícha. ³⁶ Macái èeri mìnánái náalíacawa báisícani, íná matuíbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pimànicáichacué wawàsi máiwitáiséeri iyú. ³⁷ Níacáiná asìanáica pitéeyéicuéca aléi, càmita nayéedua wawàsi irícuíse, yáara wasutácàalu wíawawa Artemisa ícha, càmita nacái natàaní báawéeri iyú ùwali. ³⁸ Yái Demetrioca, áibanái nacái íbaidéeyéica yáapicha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná ìwali jueznái irí, yá ìyaca

jueznái yéemièripiná nataacái. Macáita náalimá nacháawàayacacawa machàcaníiri iyú yàcalé íiwacanánái irí. ³⁹ Piwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi níara yàcalé íiwacanánáica, nàwacáidáyacapinácaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùullianá wamànica. ⁴⁰ Máiníiri báawaca yái pimàníricuéca chái. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná ìwali, wía Efeso iyacàlená mìnánáica, náimapiná wamànica ùwicái wacuèrinánái romanonái íipunitawa. Náiwacanánái yéemíacaalí càinácaalícué pimàníiná chái bàwina, yásí nasutá néemíawa núawa cánácué yéewaná pimàni máini máiwitáiséeri iyú. Càmita núalimápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yái yàcalé icuèrináca. ⁴¹ Néese yái yàcalé icuèriná idécanáami icàlidaca nalíni, yá ichùullaca nèepùacawa. Néese macáita namusúacawa nàwacáidacàalu irícuísewa, yá nàaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèè néréwa.

20

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

¹ Idécanáamité imáalàacawa yái Efeso iyacàlená mìnánái imàníináca máiwitáiséeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá nía. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. ² Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca iyéeyéica Macedonia yàasu cáli ínata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísíwata, yàalàaca nía déecuíri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yàasu cáli néré. ³ Yá iyamáacawa néré máisiba quéeri.

Néeseté mawiénica yéenáiwana iwàlùanápínatéwa nave irìculé yàcaténáwa manuíri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Yá yéemìaca judiónái iináwaná nánáidáanáwa namànlínápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáisewa, yá línáidacawa yèepùanápínatéwa cáli línatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cáli línatalé. ⁴ Nàa nacáywa yáapicha áibanái íipidenéeyéi: Sópater, yái Pirro ìirica, Berea iyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba asianáica Tesalónica iyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe iyacàlená mìnálíca; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba asianáica Asia yàasu cáli nééséeyéica. ⁵ Níái asianáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacùcaténá wàanàaca Troas íidalutalená néré. ⁶ Néese idécanáamité ichàbacawa Pascua yàasuná culto, judiónái iyáacaalíte pan càmlíri idènià levadura, yáté wàacawa Filipos íidalutalená íicha manuíri úni yáacubàa nave irìcu. Néese báinúaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá wàanàaca níái wáapichéeyéicawa Troas íidalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷ Néeseté domingo irìcu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàcái wawacùcaténá wàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápinaté Pablo yàacawa náicha mapisáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸ Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdáná irìculé iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Nàyaca néré madécaná lámpara ipucuèyéicawa nacamalá piná. ⁹ Néese abéeri ùucullíri íipidenéeri Eutico

yáawinéeriwa iyaca ventana irìcu. Pablo itàanicáiná mamáalàacata, yá cadapùleca báawanama yái ùuculirica. Yá iimáca íchawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana irìcuise, máisiba pisoíri ichènunica. Yá yéetácawa. ¹⁰ Pablo iricùacawa ùuculiri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùuculirimi irí, yá Pablo yeedácani yùucutaléwa. Yá íimaca nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái:

—Picácué cáalu pía. Cáucani —íimaca yái Pabloca.

¹¹ Néeseté Pablo yèepùà iwàlùacawa nàwacáidacàalu iriculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yái Santa Cenaca, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amalácataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹² Néese yái ùuculirica, yèepùacawa yéénánái yáapichawa, icáucàacáinátéwa, íná yéewa casímáica nawàwa manuísíwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³ Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave irìcu manuíri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso íidalutalená néré wáipunitáidacatená Pablo néré càide iyúwaté iwàwáná, iwàwacáináté yàacawa néré cáli íinatabàa.

¹⁴ Wàanàaca Pablo Aso íidalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave iriculé. Yá wàacawa manuíri úni yáacubàa Mitilene íidalutalená néré.

¹⁵ Néeseté wàacawa Mitilene íicha. Wàacawa abé èeri manuíri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos íidalutalená néré, idécanáamité wayamáidacawa Troguilio íidalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùà wàacawa. Yá wàanàaca Mileto íidalutalená néré. ¹⁶ Càité wèepunicawa

càmìcáináté Pablo iwàwa idècunìacawa manùba èeri Asia yàasu cáli íinata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso ìyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén ìyacàlená néré iwàwacáináté iicáca náapicha judíonái yàasu culto ípidenérica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷ Idècunitàacá Pablo ìyaca Mileto ídalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso ìyacàlená néré imáidacatená ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso ìyacàlená mìnanaí. ¹⁸ Idécanáamité ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo íimaca nalí: “Píaliacuécawa nuináwaná ìwali, cànácaalíté nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli ínatale àta siùca nacáide. ¹⁹ Macái èerité nùyaca pèewi íbaidéeri Wáiwacali irípiná. Càmitaté cachàini nuicáca núawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmíiyéicaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáiwa cáiwíiri iyú judíonái nawàwacáináté imànica nulí báawéeri. ²⁰ Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanla píichacué tàacáisi iyúudèeripínácuécaté pía, ibatàa abéeri tàacáisipináta idècunitàacá nucàlidacuéca piríni nàwacáidacàalu néré, nacapèe irícu nacái. ²¹ Nùalàacaté níara judíoca, càmíiyéi judío nacái. Núumacaté nalí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná neebáidáanápiná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. ²² Iná siùcade nùacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùulíaca nùanápináwa néré, càmíta quéwa núalíawa cànápinácaalí namànica nulí néré.

²³ Nùalíacáitawa abéeri wawàsi. Yàcalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápíná núa presoíyéi ibànalìculé, nùuwichàanápíná nacáíwa madécaná yàawiría. ²⁴ Quéwa càmita nuicá nucáucawa iyúwa máiníiri cawènica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa casímáiri iyú, yái nuíbaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulièrica numànica, nucàlidáanápíná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisi íméerica cáinináca Dios iicáca wenàiwica.

²⁵ “Siùcade nùalíacawa báisíiri iyú càmitacué piicá núa quirínama, píacué nucàlidéeyéicaté irí yái tàacáisica icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²⁶ Iná siùcade nuwàwacué nucàlidaca píriini, canáca nubáyawanácué píwalíise, péetácaalícuéwa píbáyawaná yáapichawa, nùalàacáinátécué pía. ²⁷ Nucàlidacatécué píri macái tàacáisi Dios iwàwéericuéca píalíacawa ìwali; càmitacué nubàa píicha tàacáisi, íbatàa abéeripínáta, càmitacué nubàa píichani. ²⁸ Iná piicácué píchawa cayába, picùacué píiwitáisewa báawéeri íicha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa píyacàle nérécué, yácáiná Espíritu Santo imàacacué picùaca Dios yàasu wenàiwica Dios iwènièyéicaté Iiri íiraná iyúwa. ²⁹ Nùalíaca nacáíwa nùacanáamiwa píichacué, yásí áibanái nàanàaca píatalécué iwàwéeyéica iwènúadacuéca píiwitáise Wáiwacali íchawa càide iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo namáalàidacaalí ovejanái. ³⁰ Abénaméeyéi péenácué, áiba èeriwa néewáidaca wenàiwicanái nachìwa báawéeri iyúwa, nachìwáidacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús

itàacái nàacaténáwa cachìwéeyéi yáapicha. ³¹ Iná piicácué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùalàacatécué pía máisiba camuí èeríapi, táiyápi nacái. Nùalàacatécué pía macáita manuísíwata, nuícháanícáté nacái pìwalicué.

³² “Siùcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápinácué nacáíwa tàacáisi ìwali, yái nucàlidéericatécué pirí ímérica cáinináca Dios iicáca èeri m̀nanái. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca píiwitáise Dios ìwali, yáalimácué nacái imàacaca píalíacawa cayába ìwali yái cawènírica Dios yèeripinácuéca piríwa áiba èeriwa, náapicha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. ³³ Càmitaté nuwàwa nùasupináwa áibanái yàasu plata, nabàle nacái. ³⁴ Píalíacuécawa nuíbaidacaté cachàiníri iyú nucáapi iyúwa nuwèniacaténáté càinácaalí wawàsi wamáapuèricaté, núa nacái, núapichéeyéi nacái. ³⁵ Nucàlidacatécué pirí càiripináta iwàwacutáanácué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúulécanéeyéi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá ímacaté walí: ‘Casímái cachàini wía wàacaalí áibanái irí yái namáapuèrica, ícha yái nàanáca walí cawèníri’, càité ímaca yái Wáiwacalica”, ímaca yái Pabloa.

³⁶ Idécanáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa. Yá isutáca Dios ícha náapicha. ³⁷ Néese macáita náicháaníca achúmaca nawàwa Pablo yàacáinátéwa náicha. Yá aslanái nàanalícuca Pablo nasùsùa nacái inàni ìwali, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica cáininéeri naicáca. ³⁸ Yá máini achúmaca nawàwa Pablo ímacáináté nalí

càmínápináté yèèpùà iicáca nía quirínama. Néese nàaça nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

21

Viaje de Pablo a Jerusalén

¹ Wàacanáamitéwa náicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlùacawa nave iriculé. Néese wàacawa manuíri úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépiná. Néese mapisáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ídalutalená néré. ² Néese idècunitàacá wàyaca Pátara ídalutalená néré, yáté wàanàaca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépiná. Yá wawàlùacawa iriculé. Yá wàacawa náapicha. ³ Wàacawa manuíri úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacatéwa yéewápuwáise ícha àta wàanàacalétaté Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlùacatéwa Tiro ídalutalená néré iwàwacutáacáináté nave imàacaca yàasusi néré. ⁴ Néese Tiro iyacàlená néré wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwichàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená néré, íná nasutáca Pablo ícha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré. ⁵ Quéwa idècanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wía yàcalé ícha. Néese wabàlùacawa wàulùì ipùata iyúwa càina ínatalé wasutácaténá wíawawa Dios ícha néré. ⁶ Néese wacàlidacaté nalí wàanápináwa náicha. Yá

wawàlùacawa nave irìculé. Nèepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷ Yá wàacatéwa Tiro ídalutalená ícha manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida ídalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepuníináwa manuíri úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida ìyacàlená néré, yá watàidaca abénaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri. ⁸ Néseté mapisáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuníyécawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe irìculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níai sietéeyéica imanùbaca diáconoca, iyúudèeyéicaté apóstolnái quéecháwanáimi Jerusalén ìyacàlená iricu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha. ⁹ Yái Felipe idèncatè bánínaca yéenibe inanáíwa maníriyéi. Níai inanáica, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliúise. ¹⁰ Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséeri ípidenéeri Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliúise. ¹¹ Idécanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacùaca yàabàliwa, icáapi nacáíwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo ímaca walí:

—Espíritu Santo ímaca: Níara judío Jerusalén ìyacàlená mìnánica idacùapiná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacaténá camíyeyéi judío yùuwichàidacani —ímaca yái profetaca.

¹² Wéemìacáináni, níai nacái Cesarea ìyacàlená

mìnanáica, íná wasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹³ Néese Pablo íimaca walí:

—¿Cánácué pícháaní? ¿Cánácué piwàwa cáaluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàacáanápíná nadacùaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén iyacàlená néré Wáiwacali Jesús ìwalíise, Dios iwàwacaalí càì namànica —ímaca yái Pabloc.

¹⁴ Yá càmita wáalimá wawènúadaca Pablo íiwitáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacali íichawa imànínápiná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

¹⁵ Néese wachùniaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁶ Naa nacáíwa wáapicha abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea iyacàlená néeseéeyéi. Wàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré, yá natéca wía Mnasón icapèe néré, abéeri asìali béerìina yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapicha néré.

Pablo visita a Santiago

¹⁷ Idécanáamité wàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, néese níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàidaca wía casíimáiri iyú. ¹⁸ Néese mapisáita àniwa Pablo yàacawa wáapicha wapáchiacaténá Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹⁹ Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imàníiricaté càmiyéi judío yèewi Pablo icàlidacaalíte nalí Wáiwacali itàacái. ²⁰ Níai ancianoca idécanáami néemiàcani, yá nàaca Dios irí cayábéeri. Néese náimaca Pablo irí:

—Uwé, wéénásàiri, péemià cayábani, pialíacawa madécaná mil namanúbaca judíonái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáaníta Jesús itàacái. ²¹ Níái judíoca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nadéca néemiaca áibanái cachìwéeyéi icàlidaca piináwaná ìwali péewáidacasa macái judíonái iyéeyéica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùullianáté. Náimaca pialàacasa judíonái ipíchaná namànica circuncisión néenibe asianái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, náimaca. ²² ¿Càinásica wamàni? Báisíta néemìapíná piináwaná ìwali pìanàaná aléi Jerusalén iyacàlená iriculé. ²³ Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi cháí báníuaca asianái iwàwacutéeyéica íbaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí. ²⁴ Pité nía píapichawa pimànicaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacàanápínácué judíonái iicáca pía, piwàlùanápínácuéwa templo iriculé. Piwènià nacái nalípiná pìrái nawàwacutéerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí náalimá nadalúaca náiwita ibáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judíonái náalíapínácuéwá camínápiná báisíri yái néemièricaté piináwaná ìwali pimànicáiná machacàníri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wamànica, wía judíoca. ²⁵ Quéwa watànàacaté cuyàluta camíiyéi judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái,

náalíacaténáwa càmita iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmita nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cuwáinái yéenáiwanáca. Iwàwacutá nacái càmita nayáa irái. Iwàwacutá nacái càmita nayáa iinási càmirica íiraná imusúawa íicha. Iwàwacutá nacái càmita naimá áiba wenàiwica yáapicha càmicúaca náinusíwa, càmirica nacái nanìrisíwa —íimaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶ Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níai báinúaca aslanáica. Imànica náapicha culto nacáiri, nàapida náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàanápiná judiónái iicáca nía. Néese iwàlùacawa templo irìculé icàlidacaténá sacerdotenái irí càiná èeri irìcucaalípinaté namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécatáipináté nàasu ofrendawa namàacacaténá Dios iríni sacrificio piná.

²⁷ Iwàwacutácaté nacùaca siete èeri. Batéwacaalíté namáalàacawa níai sieteca èeri, namàacacatáipinaté pìrái ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo irìcu. Abénaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi naicáca Pablo templo irìcu. Yá natàaníca báawéeri iyú Pablo iwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íiwitáise calúanápiná naicáca Pablo, níai wenàiwica iyéeyéica templo irìcu. ²⁸ Càité judiónái néemíanícaawa wenàiwicanái irí: “¡Píacué israelitaca, piyúudàacué wía! Yái asíaliquéi yèepuníriwa macái cárita, yéewáida yèepunícaawa macái wenàiwica báawacaténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái nánáidacaténáwa

báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericaté. Yéewáidaca nacái báawáanápíná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmíiyéi judío aléi templo irìculé casacàacaténá imànica templo Dios ícha, yái Dios yàasu templo masaquèerica”, náimaca Pablo ìwali.

²⁹ Càité nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, naicácáináté Pablo Jerusalén ìyacàlená irìcu, Trófimo yáapicha, Efeso ìyacàlená mìnali, càmíirica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo irìculé.

³⁰ Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napiacawa, néemíanicawa, máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén ìyacàlená mìnanáí manùbéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo irìcuíse. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàliaca ícha templo inùma imanùbaca.

³¹ Idécunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacaliná yéemíaca naináwaná namànicasa máiwitáiséeri iyú, níái Jerusalén ìyacàlená mìnanáí macáita.

³² Yá ráunamáita itéca yàasu úwináíwa, náiwacanánái yáapichawa, yá nalicùà napiacawa wenàiwicanái yèewiré. Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo.

³³ Néese úwi íiwacaliná yàacawa nàatalé, yá íbàaca Pablo. Yá ichùullàca úwinái nadacùaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemíawa nía cawinácaalíni, càinácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca.

³⁴ Quéwa níái wenàiwicaca abénaméeyéi néemíanicawa nacàlidaca abéeri wawàsi. Aibanái yéemíanicawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáíwa áibalé áiba ícha. Yái úwi

íiwacalináca càmita asái yéemìacani, namànicáiná madécaná nasànwawa. Yá ichùuliaca yàasu úwináíwa natéénápiná Pablo nacapèe iriculéwa. ³⁵ Nàanàaca escalera néré, úwináí icapèe yàasu yàawa iriculé, yá iwàwacutáca úwináí iwáacutáidaca Pablo nacùacaténá náichani, níái manùbéeyéi caluéyéi wenàiwicaca, iwàwéeyéica inúacani. ³⁶ Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanícawa mamáalàacata: “¡Pinúacuéni!” náimaca néemíanícawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Batéwa úwináí iwàlùadaca Pablo nacapèe iriculéwa, quéwa Pablo itàaníca griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí:

—¿Càmitasica pimàaca nutàaníca píapicha abéeri wawàsi? —íimaca yái Pabloc. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita núalía píalía pitàaníca griego itàacái iyú. ³⁸ Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericaté báinúaca mil namanùbaca asianái inuéyéica wenàiwica manacúali yùuculé càinàwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno íipunita —íimaca. ³⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená irícu, yái yàcalé máiniiri cachàiníca Cilicia yàasu cáli íinatéerica iyaca. Pimàni nulí cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níái wenàiwicaca —íimaca yái Pabloc.

⁴⁰ Néese úwi íiwacaliná imàacaca Pablo itàaníca. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànacaténá nía, níái manùbéeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni natàacái iyú, hebreo iyú.

22

¹ Pablo ímacaté nalí: “Péemìacué, nuénánái, siùcade nucàlidacué pírí nuináwanáwa”, ímaca nalí yái Pabloca.

² Idécanacáita néemìaca itàaníca nataacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiniwanái nabàlùacawa néemìaca irí. ³ Ímaca nalí àniwa yái Pabloca: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso ìyacàlená ìricu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén ìyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macái tàacáisi ìwali Dios ichùulièricaté iyú wàawirináimi. Máini nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càide iyúwa píacué siùcade. ⁴ Bàaluité numànica ùwicái náipunita, níai yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nubànùacaté nía yéewacaténá úwinái inúaca nía. Nudacùacaté nía, asianái, inanái nacái yéewacaténá úwinái itéca nía presoíyéi ibànaliculé. ⁵ Sacerdote íiwacaliná, nía nacái Jerusalén ìyacàlená íiwacanánái macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná ìwali nuedacaté náicha cuyàluta judiónái yéewáidacàalu íiwacanánái irípiná, ìyéeyéicaté Damasco ìyacàlená ìricu. Nùacatéwa néré nuíbàacaténá nía presoíri iyú nutécaténá nía Jerusalén ìyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níai yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái”, ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta su conversión

⁶ Pablo ímaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulicubàa Damasco ìyacàlená nérépiná, yá machacànicaalíté èeri nùyaca mawiénita Damasco irí, yáta camalási chènuníiséeri icànaca núa cachàiníiri iyú. ⁷ Inaté núuwàacawa nulliacawa nucalùniwa cáli íinalaté. Néese nuémìaca tàacáisi

chènuníse. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, íimaca nulí. ⁸ Néese nusutáca nuémìawani: ‘¿Cawiná píá, Nuíwacali?’ núumaca irí. Yá tàacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica núaquéi, yái piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí. ⁹ Aibanái núapichéeyéica naicáca camalási, íná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàaníríca núapicha. ¹⁰ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca irí. Yá Wáiwacali íimaca nulí: ‘Pimichàawa, pìanáwa Damasco iyacàlená irìculé; nérénica nacàlidaca piríwani macáita iwàwacutéeripiná pimànica’, íimaca nulí. ¹¹ Yái camalásica matuicaté imànica núa, íná núapichéeyéica natéca núa nucáapi ìwaliwa, yá wàanàacaté Damasco iyacàlená irìculé.

¹² “Iyacaté néré áiba asìali íipidenéeri Ananías. Níara judíoca iyéeyéica Damasco iyacàlená irìcu, natàanícaté cáimiétaquéeri iyú Ananías ìwali, cáalíacáiri iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacái, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise. ¹³ Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicácaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénásàiri Saulo, catuíca píawa’, íimaca nulí. Yáta catuíca núa. Yaté núalimá nuicácani, yái Ananíasca. ¹⁴ Néese íimaca nulí: ‘Yái Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacái, idéca yeedáca píá píalícaténáwa càinácaalí iwàwáaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yái mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacái péemiaca Jesús itàaníca píapicha. ¹⁵ Iná picàlida macáita èeri mìnánái iríwani, yái piíquéerica, yái péemièrica nacái. ¹⁶ Siùcade picá pidècunàawa. Pimichàawa,

pibautizáanáwa, pisutá píawawa Wáiwacali ícha imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná ícha', càité Ananías ímaca nulí", ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷ Néeseté Pablo ímaca nalí àniwa: “Nuèpùacanámitéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nùacatéwa templo iriculé nusutácáténá núawawa Dios ícha. ¹⁸ Idècunitàacá nusutáca Dios ícha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáiwánási nacáiri iricúise. Yá ímaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén iyacàlená ícha caquialéta, càmicáiná neebáidapíná piríwani, yái picàlidéerica nunùmaliçúise’, ímaca yái Wáiwacalica. ¹⁹ Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náalíacawa nuináwaná ìwali nùanátéwa néewáidacàalu imanùbaca iriculé, yáté nuíbàaca nutéwa wenáiwica presoíyéi ibànaliculé, níái yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùuliacaté nacái úwinái icapèedáidaca nía. ²⁰ Nanúacaalíté Esteban íba iyú, yái icàlidéericaté tàacáisi pinùmaliçúise, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacái nuíwitáise náapicha, nucùacaté nacái nàasu ruana nacáiri, níara inuéyéicaté Esteban’, càité núumaca Wáiwacali irí. ²¹ Quéwa Wáiwacali ímaca nulí: ‘Píawa, nubànùacáiná píacawa déeculé picàlidacáténá nacái nuináwaná ìwali càníyéi judío irí’, càité ímaca nulí yái Wáiwacalica”, ímaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²² Néemìacanacáita yái Pablo icàlidéerica càníyéi judío ìwali, yá càmita quirínama judiónái yéemìaca Pablo iríni. Néese nadàbaca néemíanícawa cachàiníiri iyú Pablo ìwali. Náimaca néemíanícawa: “¡Pinúacuéni, yái asìalica!

¡Cayábéerica yéetácawéi!” náimaca néemíanícawa.
²³ Idècunitàacá néemíanícawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, máinicáiná calúaca nía. ²⁴ Iná úwi íiwacaliná ichùuliaca úwinái itéca Pablo nacapèe iriculéwa. Yá ichùuliaca nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisiiri iyúta, náaliacaténáwa cáná yéewa wenàiwicanái néemíanícawa Pablo ìwali. Uwi íiwacaliná càmítaté yáaliawa càmícáiná yéemìa hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenàiwicanái irí.
²⁵ Quéwa, idécanáami úwinái nadacùaca náichawa Pablo nacapèedáidacaténáni, yá Pablo íimaca áiba capitán irí ibàluèricawa néeni. Pablo íimaca capitán irí:

—Báawéeriquéi picapèedáidáanáciuca núa, romanosàiricáiná núa, càmíricáwaca juez yéemìa icàlidáaná iináwanáwa —íimaca yái Pabloca. ²⁶ Iná capitán yàacawa úwi íiwacaliná yàatalé. Íimaca irí:

—Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asiàlica. Romanosàiriquéi —íimaca.

²⁷ Néese, úwi íiwacaliná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemíawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí:

—¿Báisi romanosàirica pía? —íimaca. Néese Pablo íimaca irí:

—Báisíta, núaquéi —íimaca yái Pabloca. ²⁸ Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutácaté nupáyaidaca madécaná plata iyú, namàacacaténaté romanosàirica núa —íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judiónái irí, imàacacaté romanonáica nía.

Càicata romanonái ìiricata núaquéi, íná yéewa romanosàirisíwacata núa —ímaca yái Pabloca.

²⁹ Níái úwinái idacuèyéicaté Pablo nacapèedáidacaténáni, néemìacáiná iináwaná romanosàiricani, yá nèepùacasíwa Pablo íicha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalináca, ichùullacáináaté úwinái idacùacani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰ Néese mapisáináami àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemìaca machacàníiri iyú ìwali cáná yéewa judíonái icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Yá iwasàaca cadena Pablo íicha. Néese ichùullaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanánái, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ibàlùacawa nàacuésemi.

23

¹ Néeseté Pablo iicáidaca machacàníiri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánái, Dios yáalíacawa nudéca nùyaca machacàníiri iyú Dios iicá sùmàicaalíté núa àta siùca nacáide —ímaca yái Pabloca.

² Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalináca ichùullaca áiba ibàluèriwa mawiénita Pablo irí icapèedáanápíná Pablo inùma. ³ Néese Pablo íimaca irí:

—¡Dios yùuwichàidapíná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisícaalí píawinawa néré péemìacaténá nuináwaná ìwali càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná, néese, ¿cáná pichùullia namànica, yái nacapèedáanáca núa? —ímaca yái Pabloca. ⁴ Néese níái ìyéeyéica néré náimaca Pablo irí:

—¡Picá picuísa píchawa Dios yàasu sacerdote íiwacaliná! —náimaca.⁵ Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmitaté nùalíawa sacerdote íiwacalinácani, nùalíacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Píacué pitàani báawéeri iyú picuèriná ìwaliwa’, íimaca yái Dios itàacáica.

⁶ Néese Pablo yáalíaca iicáca nía, níai Juntaca. Yáalíacawa saduceonái yéenáca abénaméeyéi nèewi, fariseonái yéenáca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiníiri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirináimica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —íimaca yái Pablocá.

⁷ Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níai fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemíanícawa nalíwáaca ùuléeri tàacáisi iyú.

⁸ Níacáiná saduceoca náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáwa, canása nacái ángelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita.

⁹ Yá macáita néemíanícawa nalíwáaca lúasi iyú. Néese abénaméeyéi fariseo yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu namichàacawa, yá náimaca:

—Yái asìali càmita imàni báawéeri. Cawàwanáta ángel idéca itàaníca yáapícha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi —náimaca.

¹⁰ Néese, nadàbaca napéliayacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íiwacalináca íináidacawa namàdáidáanápíná náichawáaca yèewi yái Pablocá. Iná úwi íiwacaliná ichùulíaca yàasu úwináywa

nawasàanápíná Pablo judíónái ícha cachàíníri iyú. Yá úwinái itéca Pablo úwinái icapèe néré.

¹¹ Néeseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá ímaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuináwaná iwali wenàiwicanái irí Roma ìyacàlená irìcu, càide iyúwa picàlidáanácáwa nalíni cháí Jerusalén ìyacàlená irìcu”, ímaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹² Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nanúanápíná Pablo. Néese náimaca nalíwáaca Dios ípidená iwali càminápináté nayáa nayáacaléwa, ibatàa únipiná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápínáté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanáté, náimacáinása càì Dios ípidená iwali, náimaca. ¹³ Càité náimaca cuarenta ichàbaníise asíanáica. ¹⁴ Iná nàacawa sacerdote íiwacanánái yàatalé, yàcalé íiwacanánái néré nacái. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios ípidená iwali, Dios inúanápíná wía wayáacaalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵ Iná píacué, nía nacái Junta Suprema, pisutácué úwi íiwacaliná ícha wawàsi yeedáanápíná pìatalé Pablo táwicha. Píimacué úwi íiwacaliná irí píwàwáanácué péemíaca Pablo iináwaná iwali quiríta cayábéeri iyú. Yásí wacùacani wanúacaténáni ipíchawáise yàanàaca pìatalécué —náimaca.

¹⁶ Quéwa Pablo yéenasàatúa ìiri yéemíacaté nawàwáanáté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwinái icapèe néré icàlidacaténá Pablo iríni. ¹⁷ Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo ímaca capitán irí:

—Pité yáí ùucullirica píiwacali yàataléwa, yáara úwi íiwacalináca, iwàwacutácáiná ùuculliri icàlidaca irí wawàsi —íimaca yáí Pabloca.

18 Yá capitán itéca ùuculliri úwi íiwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Yáí Pablo presoírca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéénápiná pìatalé yáí ùucullirica. Iwàwacutása icàlidaca pírí wawàsi —íimaca.

19 Néese úwi íiwacaliná itéca ùuculliri icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca ùuculliri irí:

—¿Càináica piwàwa picàlidaca nulí? —íimaca.

20 Néese ùuculliri íimaca irí:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náiwitásewa náapichawáaca nasutáanápiná píicha wawàsi pitéénápiná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemíaca Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú.

21 Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbaníise asianáica icuèyéi ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápinása nía, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siúcade nadéca nachùnìaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá píicha wawàsi —íimaca.

22 Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùuculliri yàacawa íicha. Ichùullaca ùuculliri càmínápiná icàlida áibanái iríni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

23 Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùullaca nàwacáidáanápiná doscientos namanùbaca úwi, yèeyéiwa yàabàli

iyúwa, setenta namanùbaca úwi nacái yèeyéiwa caballo ínata, áiba doscientos namanùbaca úwi itéeyéica yàasu ùlibànawa. Ichùuliaca namusúacawa Jerusalén iyacàlená ícha nàacaténáwa Cesarea iyacàlená nérépiná a las nuevecatái catá. ²⁴ Ichùulia nacái nachùnìanápíná caballonái yéewacaténá Pablo yàacawa caballo ínata. Ichùuliaca macáita nacùanápíná cayábani yái Pabloca, natéénápínáni gobernador Félix yàatalé. ²⁵ Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶ “Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix gobernador. ²⁷ Níái judíoca náibàacaté yái asialica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémìacacacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá nùacawa nàatalé nùasu úwinái yáapichawa nuwasàacaténáni judíonái ícha, yái asialica. ²⁸ Néese nuwàwacaté núaliacawa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judíonái yàasu Junta yàatalé, níái judío ìiwacanánáica. ²⁹ Càì meedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanàa ìwali ibáyawaná nanuérìpiná ìwalíseni, càmita nacái wáuquéerìpináni presoíyéi ibànaliculé. ³⁰ Quéwa nuémìacáináté judíonái iináwaná ìwali náináidacatéwa nanúanápínáni, íná nubànùacani pìatalé. Nudéca nacái nusutáca náicha, níara ícháawèyéica iináwaná ìwali nàanápíná pìatalé nacàlidacaténá piríni càinácaalí báawéeri wawàsi nadèniaca yáapicha. Yácata imanùbaca, núa Claudio Lisias”, íimacaté yái cuyàlutaca.

³¹ Néeseté úwinái namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùulìanáté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén iyacàlená ícha

àta nàanàacataléta Antípatris ìyacàlená néré.
³² Néese mapisáita àniwa, níái úwi yèepuníyécawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwinái icapèe néré Jerusalén ìyacàlená ìriculé. Aibanái úwi yèeyécawa caballo ìinata nàaca natéca Pablo mamáalàacata.
³³ Nàanàacaté Cesarea ìyacàlená néré, yá úwinái yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacái irí Pablo. ³⁴ Gobernador iléecanáami cuyàluta, yá isutáca yéemìawa síisáanéericaalí yái Pabloca. Néese gobernador yéemìacáiná Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador ìmaca Pablo irí:

³⁵ —Nàanàacaalípiná níara icháawèyéica piináwaná ìwali, yásí nuémì piináwanáwa —ìmaca. Néese gobernador ichùuliaca úwinái icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuíri irícu.

24

Defensa de Pablo ante Félix

¹ Néeseté cinco èeri idénáami, yáté Ananías, yái sacerdote ìiwacaliná, yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Abénaméeyéi Jerusalén ìyacàlená ìiwacanánái yàanàaca Ananías yáapicha, abogado nacái ìipidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo ìináwaná ìwali.
² Néese úwinái natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo ìináwaná ìwali. Tértulo ìmaca Félix gobernador irí:

—Cayábéeri píiwitáise, pía gobernador, pidéca picùaca wía cayába. Siùcade wàyaca matuíbanáiri iyú picùacáiná wía cayába, pidéca nacái pimànica madécaná cayábéeri wawàsi piyúudàacaténá wàasu cáli néeséeyéi. ³ Iná macái wía àta alénácaalí wàyaca, wàaca pirí cayábéeri càiripináta, pía

máiníiri cáimiétacanáca Félix. ⁴ Quéwa càmita wawàwa wasàiwicaca pírí wawàsi mamàalàacata, abéerita wasutáca píicha wawàsi pimàníinápíná walí cayábéeri péemianápiná wasàna quiríta. ⁵ Wadéca wáalíacawa máiní báawéerica íiwitáise yái asialica. Macái cáli ínata báawaca imànica macái judío íiwitáise náapichawáaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise íicha. ⁶ Iwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacaténáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùullaná wamànica. ⁷ Quéwa yáara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníiri iyú. ⁸ Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàaca pìatalé, níái iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa píalimá pisutáca péemìawani, yái úwi íiwacalináca íyéerica Jerusalén iyacàlená iricu, píalíacaténáwa machàcaníiri iyú ìwali yái wacháawàanáca iináwaná ìwali, yái asialica —ímaca yái abogadoca.

⁹ Càita nacái áibanái judío ibàlùèyécawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali. ¹⁰ Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yáasáidacaténá imàacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casímáica nuwàwa nucàlidáanápiná pírí nuináwaná ìwaliwa, càinácaalí ìwalíise nacháawàaca núa. Pidéca picúaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemíaca waináwaná, íná yéewa píalíacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹¹ Piwàwacaalí pisutáca péemíawa

áibanái, yásí píalíacawa nùwali nùanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré doce èeri néese siúcáade, nùacaténáté Dios icàaluíniná. ¹² Càmita nàanàa núa itàaníríca chàinisírí tàacáisi iyú wenàiwicanái yáapícha templo irìcuta. Càmita nacái nuwènúada wenàiwicanái íiwitáise calúacaténá nía namànlínápiná máiwitáiseeri iyú. Càmita nacái numàni càì judíonái yéewáidacàalu irìcu, áibacatalé Jerusalén ìyacàlená irìcubàa nacái. ¹³ Níái wenàiwica ìyéeyéica cháì càmita náalimá náasáidaca pírí báisícáni yái nacháawèerica nuináwaná ìwali ìwalíise. ¹⁴ Quéwa nucàlida píríni nuíbaidaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa ímáaná yái tàacáisi ípidenéerica Wàlisàì Ayapu, yái tàacáisica níái wenàiwicaca íméerica ìwali cànírisa báisíta, quéwa nuebáidaca mamáalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icàlidéericaté, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalícuíse. ¹⁵ Nuebáida nacái Dios icàucàidáanápiná macái yéetéeyéimiwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níái judíoca yeebáidáaná nacái. ¹⁶ Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníri iyú càiripináta amalácaténá nuíwítáise wenàiwicanái íicápiná, Dios íicápiná nacái.

¹⁷ “Táquicha tàacáwa, nuèpunícanáamiwa áiba cálire máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli ínataléwa nutécaténá plata nuénánái catúulécaneeyéi iríwa, numàacacaténá nacái plata ofrenda iyú Jerusalén ìyacàlená néeni. ¹⁸⁻¹⁹ Néese nùyacaté templo irìcu, numàacacaténáté ofrenda, idécánáamité namànica culto nacáiri, nùapìda nuíchawa nacái càide iyúwa judío

íiwitáise ìyáaná masacàacaténá naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullaná wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlùacawa templo iriculé. Canáca máini wenàiwica núapicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íiwitáise namànicaténá máiwitáiséeri iyú. Néeseté abénameéeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi nàanàaca núa néré. Níaté báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise calúacaténaté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàaca aléi pìatalé nacháawàacaténá nuináwaná ìwali báisícaalíté naicáca numànica nubáyawanáwa.

²⁰ Càmicaalí níara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàaca, yá pimàaca níái judío iyéeyéica chái nacàlidaca pìrini càirínácaalí nubáyawaná nàanàaca nùwali nubàlùacaalítéwa judiónái yàasu Junta Suprema yàacuésemi, níái judío icuèrinánái béeyéica. ²¹ Abéerita wawàsi ìwalíse cawàwanáta náalimá nacháawàaca nuináwaná ìwali: Nubàlùacaalítéwa Junta Suprema yàacuésemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníiri iyú: ‘Pidécuéca picháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios ícaucàidáanápíná yéetéeyéimiwa’, càité núumaca”, íimaca yái Pabloca.

²² Néese Félix idécanáamité yéemìacani, yá ichùullíaca íchawa níái judíoca, yéemìacaténása nacháawàaná Pablo iináwaná ìwali quiríta áiba èeripínása, yácáiná Félix yáaliacatéwa càinácaalíté nàyaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca ípídená Wàlisài Ayapu. Yá Félix íimaca nalí:

—Nucùaca yàanàaca yáara úwi íiwacalíná Lisiasca, yásí nuemìacué quiríta ìwali, yái pìasu wawàsica — íimaca yái Félixca.

²³ Néese Félix ichùuliaca úwisàiri capitán icùanápíná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunícawa matuíbanáita capíi iricubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napáchiacani, nayúudàacaténáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

²⁴ Néeseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàaca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosàatúa. Yá Félix ichùuliaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemiaca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná iwali, yái tàacáisi ímérica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. ²⁵ Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wáyaca machacàníiri iyú, iwàwacutá wacùaca wáiwitáisewa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yá nacái Dios yùuwichàidáanápínáca báawéeyéi wenàiwica imáalaápinácaalíwa yái èeriquéi, ínáté cáaluca Félix. Yá íimaca Pablo irí:

—Siùcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudènìacaalíta èeri —íimaca yái Félixca.

²⁶ Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca irí plata iwasàacaténáni, íná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawiría itàanícáténá yáapicha. ²⁷ Néeseté pucháiba camuí idénáami, Félix càmita quirínama icùa yáara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamirìcubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judíonái iicácani, ínáté imàacaca Pablo presoíyéi ibànalicu.

25

Pablo delante de Festo

¹ Néeseté Festo yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré icùacaténá cáli. Yá máisiba èeri idénáami

àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea ìyacàlená ícha Jerusalén ìyacàlená nérépiná. ² Idécanáami Festo yàanàaca Jerusalén néré, yá sacerdote ìiwacanánái, nía nacái judío máiniyéi cachàinica icháawàaca Pablo iináwaná ìwali Festo irí. ³ Nasutáca Festo ícha wawàsi imàniínápiná nalí cayábéeri ichùuliaca úwinái natéénápiná Pablo Jerusalén ìyacàlená néré, níacáiná judíoca nadèniaca nàasu wenàiwicawa icuèyéica Pablo yàanàaca àyapulicubàa nanúacaténáni. ⁴ Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté romanonái icùaca Pablo Cesarea ìyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripináté néréwa mesúnamáita, ímaca. ⁵ Yá Festo ímaca judíonái irí:

—Iná iwàwacutácué píiwacanánái nàacawa núapicha Cesarea ìyacàlená néré. Néese báisícaalíté Pablo imànica íbáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná ìwali —ímaca yái Festoca.

⁶ Festo iyamáacawa Jerusalén ìyacàlená irícu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yáté yèepùacawa Cesarea ìyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa yáawinacawa yàalubái ínatawa yéemícaténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùuliaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷ Pablo iwàlùacawa néré, néese níái judío yàanèeyéicaté Jerusalén ìyacàlená ícha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali; náimaca Pablo imànicasa madécaná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta náalimá náasáidaca báisícatani, yái náiméerica ìwali. ⁸ Néese Pablo ímaca Festo irí icàlidacaténá iináwaná ìwaliwa:

—Càmítaté numàni áiba wawàsi méeatàuculéeri judío yàawirináimi íwítáise ícha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi judíonái yàasu templo irí, càmitaté numàni ùwicái emperador

romanosàiri ípunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —íimaca yái Pabloca.

⁹ Quéwa Festo iwàwacaté casíimáica judíonái iicácani yái Festoca, íná isutáca yéemìawa Pablo:

—¿Piwàwasica piacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémìacaténá piináwaná ìwali néré judío íiwacanánái yàacuésemi wáalíacaténáwa asásí iwàwacutácaalí wàuwichàidaca pía ìwalíse yái wawàsi nacháawèrica pía ìwalíse? —íimaca yái Festoca. ¹⁰ Néese Pablo íimaca irí:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùulacataléca péemìaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemìaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judíonái néemìaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábéeri iyú canáca nubáyawaná judíonái irí. ¹¹ Báisícaalí numànicaté nubáyawanáwa nanuérípiná ìwalíse núatá, yá càmita nusutá nawasàanápíná núa yéetácáisi íichatá. Càmita quéwa báisí yái nacháawèrica nuináwaná ìwalíse, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemìaca nuináwaná ìwali —íimaca yái Pabloca.

¹² Néeseté Festo itàaníca áibanái asíanái yáapicha, níái yáapichéeyéica yàalèyeyéicani. Festo itàaníca náapicha, néese íimaca Pablo irí:

—Pidéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùanápíná pía emperador yàatalé yéemìacaténá piináwaná ìwali, íná nubànùapíná pía néréwa —íimaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

13 Néeseté máisibáwanáita èeri idenáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea ìyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca. 14 Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa irí Pablo iináwaná ìwali. Yá Festo ímaca rey Agripa irí:

—Iyaca cháí abéeri asíali Félix imàaquéericaté presoíyéi ibànalìcu, ípidenéerica Pablo. 15 Nupáchiacaalíté Jerusalén ìyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, nía nacái Jerusalén ìyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná ìwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. 16 Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùulla nanúaca wenàiwica àta iicàcataléta cawinácaalí icháawèeyéica iináwaná ìwali, yéewacaténá icàlidaca iináwaná ìwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica iináwaná ìwalíise. 17 Iná idécanáamité nàanàaca aléi, yáté càmita núuca èeri. Néeseté mapisáita àniwa núawinacatéwa nùasu yàalubáisi íinatawa nuémìacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná ìwali. Yá nuchùuliaca úwinái needáca nùataléwa yái asíalica. 18 Néese níái icháawèeyéicaté iináwaná ìwali càmita nacàlida ìwali báawéeri wawàsi càide iyúwa nuínáidáanátéwa nacháawàanápinaté iináwaná ìwali. 19 Nacháawàacáitaté iináwaná ìwali meedá ìwalíise yái nàawirináimi íiwitáiseca. Nacháawàa nacái iináwaná ìwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asíalimi ìwali ípidenéerimicaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamáalàacatani cáunásani, yái Jesúsca. 20 Càmicáiná nùalíawa càinápinácaalí numàníripiná ìwali yái wawàsica, yá nusutácaté nuémíawa Pablo asáisi iwàwacaalí

yàacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémìacaténá néré yàasu wawàsi. ²¹ Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador romanosàiri wèericuèca ímiétacaná, icuèrica macái cáli imanùbaca, yéewacaténá emperador yéemìaca nacháawàaca yái asìali iináwaná iwali. Iná nuchùulìaca úwinái icùaca Pablo presoíyéi ibànalìcu àta núalimácataléta nubànùacani emperador yàatalé —ímaca yái Festoca.

²² Néese rey Agripa ímaca Festo irí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémìaca yáara asìali icàlidáaná iináwaná iwaliwa —ímaca yái Agripaca. Yá Festo ímaca irí:

—Táwicha péemlawani —ímaca yái Festoca.

²³ Néese mapisáináami àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máini cáimiétaquéeri iyú, nabàle cawèníri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbéeyéi. Yá nawàlùacawa capìi imàdáná manuúri irìculé, nàwacáidacàalu néemìacataléca wenàiwica iináwaná iwali. Uwi íiwacanánái nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea iyacàlená íiwacanánái máiniyéica cachàini. Néese Festo ichùuliaca úwinái yeedáca Pablo. Yá natéca Pablo. ²⁴ Néese Festo ímaca nalí, níai manùbéeyéi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, píacué nacái ìwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asìalí. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná iwali Jerusalén iyacàlená néeni, cháí Cesarea iyacàlená nacái. Mamáalàacata néemíanicawa nulí, nasutáca numàacáanápíná nanúacani. ²⁵ Quéwa càmita nùanàa iwali ibáyawaná nuchùulìeripíná nanúacani ìwalíse. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi

nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador wèerica íimiétacaná, yéewacaténá emperador yéemíaca yàasu wawàsi, asáisi iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápíná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶ Quéwa càmita núalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná nutànàaca nuíwacali emperador iríwa, càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná, yái Pabloca. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemíawa cayábani píacuésemi, píalàacaténá núa, yéewanápíná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacàlidacaténá irí càinácaalí ibáyawaná, yái asìalica. ²⁷ Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalíisecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali —ímaca yái Festoca.

26

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

¹ Néeseté rey Agripa íimaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piináwaná ìwaliwa — íimaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidaca nalíni: ² “Casímáica nuwàwa nucàlidáanápíná píríni siùcade, pía rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, nucàlidáanápíná pírí nuináwaná ìwaliwa machacàníiri iyú, nucàlidacaténá ìwali yái wawàsi judíonái nacháawèerica núa ìwalíise. ³ Casímáica nuwàwa nucàlidáanápíná píríni, píalíacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; píalía nacáywa ìwali yái wawàsica càmíríca abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimàníinápiná nulí cayábéeri

peemiaténacáwa cayába nuináwaná ìwali”, ímaca yái Pabloca.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo ímacaté nali: “Macái judiónái náalíacawa nùwali càinácaalíte nùyaca sùmàicaalíte núa àta siùca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená irìcu nacái. ⁵ Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáiwa fariseonái yéénaca núa ùuculliricatáiseté núa àta siùca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íiwitáise iyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa píalíanáwa, wía fariseoca weebáidaca machacàníiri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná wàanápiná Dios icàaluíniná. Píalía nacáiwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiníwanái wáicha, wía fariseoca. ⁶ Siùcade nadéca nacháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imànínapíná walí cayábéeri càide iyúwaté icàlidáanáté cáimétacanéeri iyúni wàawirináimi irí, icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeripiná. ⁷ Macái wía Israel itaquénáinámi doce wàawiría wamanùbaca wacùaca Dios imànínapíná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápiná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíniná, wáibaida nacái irípiná èeríapinama, táiyápinama nacái. Yácata wawàsíira ìwalíise yái judiónái icháawàaca nuináwaná ìwali siùcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi ímérica Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa. ⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeyéimiwa?” ímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

9 Pablo ímacaté nacái: “Bàaluité, éwita nuebáidacáaníta Dios icáucàidáanápínaté yéetéyéimiwa, càicáaníta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, càmicáinaté nuebáida icáucàacatéwa. 10 Càité numànica Jerusalén iyacàlená irícu. Yáté sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa, núucacaténá nía presoíyéi ibànaliculé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwinái inúacaalíté nía, yá abédanamata nuíwitáise náapicha, níái inuéyéicaté nía. 11 Manùba yàawiría nùuwichàidaca nía núalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènúadáanápíná náiwitáisewa Jesús íicha. Càité numànica macái judiónái yéewáidacàalu irícu namanùbaca. Máinícáiná calúaca báawanama nuíwitáise náapicha, ínáté càmita nuyamáawa cháí wàasu cáli íinata, néese nùaca nacái nucutáca nía àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli íicha, nùuwichàidacaténáté nía”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

12 Pablo ímacaté nalí nacái: “Nùacatéwa nùuwichàidacaténá nía Damasco iyacàlená néré, idécanáamité sacerdote íiwacanánái nabànùaca núa nuíbàanápínaté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. 13 Péemìa cayába, pía rey, nuèpunícatéwa àyapulicubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalási chènuníise icànéericaté cachàiníiri iyú èeri íicha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacái núapichéeyéica. 14 Néese macáita wáuwàacawa waliacawa wacalùniwa cáli ínatalé, yá nuémíaca tàacáisi. Yá íimaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa? Catúulécanáca

pimànica píawawa báawanama, pipéliacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalìcu’, ímaca nulí. ¹⁵ Néese núuma irí: ‘¿Cawiná píá, Nuíwacali?’ núumaca irí. Néese Wáiwacali ímaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. ¹⁶ Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàaca núawawa piicáca núa píibaidacaténá nulípiná, picàlidáanápíná nacái wenàiwicanái irí yái siùquéerica tàacáwa piicáca, yá nacái núasáidéeripínáca pirí. ¹⁷ Yá nuwasàapínáca píawa judíonái íchawa, cà míyeyí judío ícha nacái. Siùcade nubànùa píá picàlidacaténá nutàacái cà míyeyí judío irí. ¹⁸ Nubànùapíná píawa nàatalé picàlidacaténá nalí nutàacái, amalácaténá náiwitáise, nàyacaténá Dios icamaláná irìcu, ipíchaná nàyaca mamáalàacata càide iyúwa Satanás ichùulianá nía, néese nèepunícaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Dios imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná ícha, numàacacaténá nacái Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, neebáidacáiná nutàacái’, càité ímaca nulí yái Wáiwacalica”, ímaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

¹⁹ Pablo ímacaté àniwa: “Iná, píá rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá numànica irìcuíse yái yéenáiwanási nacáiri chènuníiséerica. ²⁰ Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená mìnaná irí. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená mìnaná irí, macái Judea yàasu cáli imanuíca nacái. Nucàlidaca nacái cà míyeyí judío iríni nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios

irípiná, namànínápíná cayábéeri náasáidacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. ²¹ Càiri wawàsi ìwalité judíonái náibàacaté núa templo irícu nanúacaténá núa. ²² Quéwa Dios idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunícawa Dios itàacái mamáalàacata macái irí, púubéeyéi irí, béeyéi irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalìcuise, íméerica càinácaalí Mesías imànínápínaté, yái wacuèrinápínáca Dios ibànùèripínacaté walí. ²³ Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalìcuise íméerica iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápínáca Dios ibànùèripínacaté walí, wía judíoca. Profetanái ímacaté nacái idécanáamité Mesías yéetácawa, yaté Mesías iyáanápínaté idàbáanéeri wenàiwica Dios icáucàidéeripínacaté iyacaténá càiripínáta, icàlidéeripínaté tàacáisi judíonái irí, càmíiyéi judío irí nacái, yái tàacáisi íméerica Dios iwàwa iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi líchawa”, ímaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Idècunitàacá Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo ímaca Pablo irí cachàíníri iyú:

—¡Máiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi ìwali íná máiwitáiseca pía —ímaca yái Festoca. ²⁵ Quéwa Pablo ímaca irí:

—Càmíirica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisíri tàacáisi cáiwitáiséeri iyú. ²⁶ Iyaca cháí rey Agripa,

yáliéricawa cayába ìwali yái wawàsi nutàanírìca ìwali, íná yéewa manuíca nuínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápíná iríni, núalíacáináwa báisícata rey Agripa yáaliacawa cayába ìwali yái wawàsica, càmicáiná nutàaní wawàsi ìwali wenàiwicanái imànírìca ibàacanéri iyú —íimaca yái Pabloca.

²⁷ Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo íimaca irí:

—Rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmalìcuíse? Núalíacawa peebáidacani —íimaca yái Pabloca. ²⁸ Néese Agripa íimaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwitáise ráunamáita meedá yéewanápíná cristianoca núa nuebáidáanápíná Jesús itàacái? —íimaca yái rey Agripaca. ²⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Núalímácaalí nuwènúadaca píiwitáise Jesús irípiná ráunamáita, càmicaalí nacái éeréri iyú, yásí casíimáipíná nuwàwa, nusutácáinácué pirí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemièyéica nutàacái siùca, macáitacué peebáidacaténá Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càmíinápínácué nadacùa pía cadena iyú càide iyúwa nùyáaná — íimaca yái Pabloca.

³⁰ Idécanáami càì Pablo íimaca, yá rey Agripa imichàa ibàlùacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinèyéicawa néré.

³¹ Yá nàacawa méetàucuta natàanícáténá ìwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asìali càmita imàni ibáyawanáwa nanuérìpiná ìwalíiseni, càmlíripíná nacái náucacani presoíyéi ibànalìculé —náimaca. ³² Néese rey Agripa íimaca Festo irí:

—Càmicaalíté isutá píicha wawàsitá pibànùanápínaté emperador yàataléni, emperador yéemianápiná iináwaná, yá píalimácaté pimàacaca yèepunícawa matuíbanáiri iyútá —íimaca yái rey Agripaca.

27

Pablo enviado a Roma

¹ Néeseté náináidacawa nabànùanápíná wía abémàalé manuíri úni íicha, Roma ìyacàlená nérépiná, ìyéerica Italia yàasu cáli íinata. Iná nachàbáidaca presoíyéi áiba capitán irí, níái presoíyéi Pablo, áibanái nacái presoíyéi yáapicha. Yái capitán ípidená Julio, abéeri náiwacali níái úwi ípidenéeyéica Emperador yàasu úwinái. ² Núa nacái Lucas nùacawa náapicha. Yá wawàlùacawa nave irìculé, Adramitio ídalutalená néré. Yái nave yèeripínacatéwa madécaná ídalutale nérépiná, ìyéeyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapicha yái Aristarco, Tesalónica ìyacàlená mìnali, yái yàcalé ìyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadàbaca wàacawa manuíri úni yáacubàa. ³ Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón ídalutalená irìculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchiaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri. ⁴ Wamusúacatéwa Sidón ídalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úái iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipùa wáipunita. ⁵ Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa náaliméerica machacànita níái cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàaca Mira ídalutalená irìculé Licia yàasu cáli íinatéeri ìyaca.

⁶ Mira néeni capitán Julio yàanàcaté áiba nave Alejandría ìyacàlená néeséeri, yèeripinátéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichùullaca wawàlùacawa nave iriculé, wàacaténáwa nave iricu yáapicha. ⁷ Yaté wàacawa máisibáwanái èerita éerénamata, manuíri úni yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido ídalutalená íicha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úái iwàwataca ípidenéchúa Creta. ⁸ Máini càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré ípidenácataléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea ìyacàlená irí.

⁹ Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinácaté wàanápinátéwa manuíri úni yáacubàa, mawiénicáináte unìabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánái. ¹⁰ Pablo íimaca nalí:

—Píacué, asianáica, núalíacawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáalàapinácawa wáicha yái naveca, nave íisanái nacáíwa macáita. Yá cawàwanáta nacáí wétápinácawa —íimaca yái Pabloca.

¹¹ Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánái irí Pablo itàacái íicha. ¹² Báawaca yái ídalutaca unìabépi iná càmitaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manùbéeyéi néená nayúunáidaca cayábapináca wèepùacawa néesetá, yéewanápiná wàanàaca Fenice ídalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri iyaca. Yái Fenice ídalutalená iyaca sísisámàade èeri iwàlùacatalécawa iná càmita cachàini cáuli ipùaca néeni unìabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice ídalutalená néré unìabépi.

La tempestad en el mar

13 Néeseté cáuli idàbaca ipùaca síisade cuculíawa èeri ìwali, íná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuíri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale ícha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí. 14 Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave ípunita àniwa. Yái cáuli máiniíri cachàinica ípidenéeri Noreste. Yá cáuli iwesíaca nave déeculé cáli ícha. 15 Néese cáuli iwesíacáiná yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénácaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wía. 16 Yá wachàbacatéwa úamísewa, úái iwàwata achúméchúaca ípidenéechúaca Cauda. Càmita máini cachàini cáuli ipùaca néré, íná yéewa wamichàidaca barca achúméchúaca nave irìculé càulenéeri iyú, úái barca achúméchúaca nave itéechúacaté yáamiwáisewa. 17 Nadécanáami namichàidaca barca nave irìculé, yá nadacùaca nave ìwallabàa ipíchaná nave isubèriacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina ínatale, yái càina ípidenéerica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicùadaca macáita vela nave ícha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina ínatale. Yá namàacaca cáuli itéca nave éeréta. 18 Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiníri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi iyéerica nave irìcu úni yáaculé, misàacatená quiríta yái naveca. 19 Mapisáináami àniwa, yá wáucaca nave yàasunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. 20 Madécaná èerita càmitaté wadé waicáca èeri, dùlupùta nacái catácáiná máini íná wayúunáidaca wéetápinácawatá

cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

²¹ Canáca wayéeri madécaná èeri, íná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá íimaca walí:

—Píacué asíanáica, cayába cachàinitésicué piritáni peebáidacaalícuécá nutàacáitá, ipíchanáté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata íchatá, yá càmita yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá. ²² Quéwa siúcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàapínacawa, quéwa canáta yéetériwa wéénaca. ²³ Táiyápicáiná

bàwina Dios, yái nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná ibànùaca ángel imàacáanápiná yáawawa nuicácani. ²⁴ Yá ángel íimaca nulí: ‘Picá cáalu píawa, Pablo, iwàwacutácáiná picàlidaca piináwaná ìwaliwa emperador romanosàiri irí, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemìaca pisutáaná íicha, íná icùapíná canánama yéetácáisi íicha níái píapichéeyéica iyéeyéica nave irícu’, íimaca nulí yái ángelca. ²⁵ Iná píacué asíanáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, núalíacawa nacái báisíiri iyú macáita ichàbáanápinacawa càiwade iyúwa ángel íimáaná nulí. ²⁶ Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwéréwa —íimaca nalí yái Pabloca.

²⁷ Càité wachàbaca pucháiba semana wèepunínáwa manuíri úni yáacubàa, yá wàyaca manuíri úni yáacubàa íipidenéri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwatàidaca wía éeréta abémàalé manuíri úni íicha. Bamuchúamibàa catá níái íibaidéeyéica nave irícu náináidacawa mawiénica wía cáli irí. ²⁸ Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca ìyaca treinta y seis metros. Néese

achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. ²⁹ Inaté cáaluca nía náináidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré iyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca imiéyéi ancla nave yàapùa néese cáaléeyéi cadena ìwali ipíchaná nave yàacawa máini. Yá nasutáca níawawa Dios ícha manuísíwata amaláanápiná nawicáu. ³⁰ Néese níái íbaidéeyéica nave irìcu nawàwaca nachúuliacawa nave ícha ibàacanéeri iyú ipíchaná néetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúméechúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave ídacua néeni. ³¹ Quéwa Pablo icàlidacani úwinái irí, capitán irí nacái. Yá Pablo íimaca nalí:

—Nachúuliacaalíwa wáicha níái íbaidéeyéica nave irìcu, yásí péetácuécawa macáita —íimaca yái Pabloca. ³² Iná úwinái nadalúaca barca íiyaná, yá ucalácawa úni yáaculé, úái barcamica.

³³ Amalácaté yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápinaté wayáacaléwa. Yá íimaca walí:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái piimáaná cayába. ³⁴ Iná nusutácué pícha wawàsi manuísíwata piyáanápinácué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipinácuéwa. Canácata yéetéeripináwa. Canátacué nacái picháunáwa —íimaca yái Pabloca.

³⁵ Idécanáami càì íimaca, yá Pablo yeedáca pan icáapi irìculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri wàacuésemi wía iyéeyéica nave irìcu. Yá isubèriadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani. ³⁶ Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa nacái. ³⁷ Wamanùbaca wía nave irìcuíyéica, doscientas setenta y

seis wamanùbaca wía wenàiwicaca. ³⁸ Néese idécanáamité macáita wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo ituíná imàaquéerimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹ Néeseté amaláca wawicáu, yá níái íbaidéeyéica nave irìcu, càmítaté náalía naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina ínatalépiná. ⁴⁰ Iná nadalúaca ancla íyaná, yá namàacaca nacaláacawa úni yáaculé níái anclamica. Yá nawasàaca manuíri téna nacáiri namachacàniacaténá nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave ídacualé, cáuli itécaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹ Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, iyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamaca yàanàaca càina iwéré yái nave ídacuaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina ícha. Nave yàapùami ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴² Ináté úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyéi, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³ Capitánta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, íná càmíta ibatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùullaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napsìlanápináwa nave ícha quéechacáwa namàlacaténátéwa cáli iwérépiná. ⁴⁴ Néese capitán ichùullaca áibanái nawatácawa àicu ínata, níái àicu nave yéemamica, cawinácaalí càmíiyéica yáalía imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanàaca cáli iwéré. Canáta wéená yéetánáwa.

28

Pablo en la isla de Malta

¹ Idécanáamité macáita wàanàaca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata ípidenéechúaca Malta.

² Abénaméeyéi Malta nééséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuíri quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténá.

³ Yá Pablo yàanàidaca abéeri ibàpi quichái. Quéwa idécanacáita iriàdacani quichái irìculé, yáta àapi ipisia iplacawa quichái yèewíse. Néese yaamía ichanàacawa Pablo icáapi ìwali, yái àapica. ⁴ Níái Malta mìnánáica naicácáiná àapi yaamíaca Pablo icáapi ìwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asìaliquéi cawàwacanéeri inúaca wenàiwica. Ewita cáucáanítani manuíri ùni ícha, càicáaníta wàasu cuwáisàatúa càmita imàacapiná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵ Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái irìculé icáapi ìwalíisewa. Yá canácata iyáaná yái Pablocá.

⁶ Macáita nacùaca yéenacawa yái Pablocá àapi iyú. Nacùà nacái yúuwàanápíná yéetácawa aquialéta. Idécanáami nacùaca mamáalàacata yéetácaténáwa, yá canácata naicá iyáaná. Néese nadàbaca náináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, cuwáisàirica cámináni, yái Pablocá, náimaca.

⁷ Iyacaté asìali ípidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idènàca ibànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná máisiba èeri. ⁸ Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama ínatawa, iculuériwa, ísuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca iicáca

néréni. Idécanáami Pablo isutáca irí Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri ìwali, yá ichùnìacani. ⁹ Iná áibanái Malta yàasu iwàwata néeséeyéi cáuláiquéeyéi nàanàaca wàatalé, yá nachùnìacawa. ¹⁰ Iná nàaca walí manùba wàasupiná mawèníri iyú. Néese, máisiba quéeri idénáami, wawàlùacawa áiba nave irìculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawàsi wamápuèrica wàacaténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹ Wàyacaté máisiba quéeri Malta yàasu iwàwata ìinata. Néeseté wawàlùacawa nave irìculé iyéericaté unìabépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandría iyacàlená néeséericani, yái naveca, ìpidenéeri Cástor, Pólux yáapicha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata íicha. ¹² Yá wàacatéwa manuíri úni yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa ìdalutalená irìculé. Yá wàyaca yàcalé irìcu máisiba èeri. ¹³ Néeseté wawàlùacawa nave irìculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli irí. Yá wàanàaca Regio ìdalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíawa èeri ìwali, yá iwesíaca nave wàacaténáwa manuíri úni yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté átata Puteoli ìdalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacaténáwa cáli ìnatabàa. ¹⁴ Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáca wáicha wawàsi wayamáanápínáwa náapicha abéeri semana. Iná wayamáacatéwa náapicha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli ìnatabàa, Roma iyacàlená nérépiná. ¹⁵ Abénaméeyéi Roma iyacàlená mìnánái, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemìacaté

waináwaná ìwali. Iná namusúacawa yàcalé ìcha náipunitáidacaténá wía àyapulìcubàa. Yá wàanàaca nía Foro de Apio ìyacàlená ìricu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas ìyacàlená ìricu. Pablo iicácáiná nía, íná yàaca Dios irí cayábéeri, yá manuíca ínáidacawa iwàwawa. ¹⁶ Wàanàacaté Roma ìyacàlená ìriculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asìali irí, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo iyaca méetàuculé presoíyéi ibàna ìcha áiba capìi ìricuta. Iyaca nacái Pablo yáapicha abéeri úwi icuèripináni.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécanáami wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío ìiwacanánái ìyéeyéica Roma ìyacàlená ìricu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo ìimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judíonái irí. Canáca nacái numàníiri áiba wawàsi càníiri wàawirináimi ìiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáaníta numàníiri nubáyawanácawa, càicáaníta abénaméeyéi judío Jerusalén ìyacàlená mìnánái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí.

¹⁸ Néese romano ìiwacanánái nasutáca néemìawa nuináwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmicáinaté nàanàa nùwali nubáyawaná nanuèripiná núa ìwalíse. ¹⁹ Quéwa càmitaté judíonái iwàwa numusúacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái ìcha wawàsi nabànùanápínaté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yéemìaca nucàlidaca irí nuináwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío iináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri

náapicha báawéeri wawàsi. ²⁰ Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacaténácué piri nuináwaná ìwaliwa, núaliacaténácué nacáíwa pìwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáináté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànùanápináté walí wacuèrinápiná, wía israelitaca —ímaca nalí yái Pabloca. ²¹ Néese níái judío íiwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canácatàacá wéemièri piináwaná ìwali, canácáiná nabànuèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéenánái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawèeri walí piináwaná ìwali. ²² Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáaliacáináwa macái cáli imanùbaca abénaméeyéi judío natàanica báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íiwitáise íicha —náimaca Pablo irí. ²³ Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipináwa néemiacaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa. Néeseté madécaná wenàiwica ìwacáidáyacacawa Pablo ìyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapinama, yái tàacáisi íimérica Dios iwàwaca wenàiwicanái nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápiná Jesús iináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànuèripinacaté nalí, càide iyúwaté Dios ichùulianáté profeta Moisés itànàaca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacái profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmalicuise. ²⁴ Néeseté abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanái càmiyéita yeebáida iríni. ²⁵ Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca íná nadàbaca nèepùacawa Pablo íicha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Báisiiri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmalicuíse pìawirináimi irícué. Isaías ímacaté:

²⁶ ‘Dios ichùuliaca nucàlidacuéca piríni, yái tàacáisica: Ewitacué péemìacáaníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínacuéwa càinácaalí ímáaná. Ewitacué piicáacáaníta madécaná wawàsi pituí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapíná piicácani. Càì ibànùacuéca pirí tàacáisi yái Diosca. Yá ímaca nulí àniwa yái Diosca:

²⁷ Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Càica níade iyúwa màuwíyíeí, càmita nawàwa néemìaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmíyíeí iwàwa yáaliacawa càinácaalí ímáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha, nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa. Càité ímaca nulí yái Diosca’,

íimacaté yái profeta Isaíasca. ²⁸ Péemìacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái càmíyíeíca judío. Níata yeebáidapínacani yái Dios itàacáica —ímaca nalí yái Pabloca. ²⁹ Idécanáami càì Pablo ímaca, yá judiónái yèepùacawa íicha, namusúacawa itàaníyíeíca iríwáaca cachàiníiri iyú, náimaca nalíwáaca chàinisíiri iyú náapichawáaca.

³⁰ Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo ìyacaté capìi irícu. Pablo ipáyaidaca capìi íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaalí yèyéica

ipáchiacani. ³¹ Matuíbanáiri iyú icàlida nalíni yái cayábéeri tàacáisica, ímérica cànácaalí iyú Díos icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yéewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo ìwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàaníca matuíbanáita.

**El Nuevo Testamento de nuestro Señor
Jesucristo en el idioma piapoco
New Testament in Piapoco**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Piapoco

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Piapoco

pio

Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Piapoco

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

15b1335d-e064-57a2-9f7f-a5383125b741